

GIRTÎ

Firat Cewerî

NÛDEM

GIRTÎ

Firat Cewerî

Çîrok / Çapa 2.

Weşanên NÛDEM

Weşanên NÛDEM: 12
Girtî
Çapa Yekem: Stockholm 1986
Çapa Duwem: Stockholm 1996

© Weşanên NÛDEM
Pergala berg û rûpelan: NÛDEM
Wêneya bergê: Ghazizadeh
Fotoyê F. Cewerî: Arif Zêrevan
ISBN: 91 88592-12 x

Navnîşan
Termov. 52. 2tr.
175 77 Järfälla-Sweden
Tel û Fax: 8-58356468

NAVEROK

FIRAT CEWERÎ Û ÇÎROKÊN WÎ	5
LAWIKÊ NEXWEŞ	12
ÇÎROKA MUXTÊR	16
HEMÎDO Û AVÛKAT	25
DIYA MIHO	44
XEWNA NEBIXÊR	47
GIRTÎ	49
KURMÊ DARÊ JI DARÊ YE	52
BÎSÎKLET	61
BOYAXKERÊ SOLAN	66
CIWANGHEYÊ TEMO	76
KEVOKA DÎLAN	94
BARKÊŞÊN BIÇÛK	103
CIGAREFIROŞ	121
SERÎHILDANA ZAROKAN	132

FIRAT CEWERÎ Û ÇÎROKÊN WÎ

Di şeveke Newroza 1988'an de, li Hambûrgê xortekî Zaxoyî pirtûkên kurdî difirotin. Qalindbûn û qapaxa pirtûkekê ji wan bala min kişandibû. Ez berê jî di çend kovarên kurdî de pêrgî navê nivîskarê wê hatibûm. Piştî hat bîra min ku sê pirtûkên wî yên helbestan jî çap bûne. Min texmîn kir ku wê ev pirtûk jî helbest be, lê gava min rahiştê û rûpelên wê di ser hev re qulipandin, min dît ku ew bi pexşanê (prose) hatibû xemilandin. Pirtûk 346 rûpel bû û hemû kurtçîrok bûn. Hema min li ser lîngan destpêka çend çîrokan xwend. Kurdiya wan ya şêrîn ez weke qilçixekî girtibûm û bi xwe re herikandibûm. Zimanê wan wek herikîna çemekî bê sekin bû. Navê wê pirtûkê "GIRTÎ" bû. Nivîskarê wê Firat Cewerî bû. Piştî wê şeva Newrozê bi çar salan, li Stockholmê şeva piştgiyîya rojnameyeke kurdî hebû. Berî ku programa şevê dest pê bike, ez û çend dostên xwe, yên ku me bi salan hevdu nedîtibûn, li ser kursiyên li pêşîya salonê rûniştibûn. Sohbeta me li dar bû. Di nava wan hevalan de ciwanmêrekî ku min ew nas nedikir, hebû. Di destpêkê de ew bêdeng bû. Di bin çavan re li der û dora xwe mêze dikir, lê guhên wî li civatê bûn. Gava gotin hat ser zimanê kurdî û weşanên kurdî li Tirkîyê, tişteki ku min nedîpa, bû. Wî zilamê ku hetanî wê çaxê tenê guhdarî dikir, bi awakî ji xwe bawer, bi kurdiyek xweş û bi dengêkî nizim weha digot: "Wilo nabe. Divê mirov here. Gava mirov biçê li Diyarbekirê, yan jî li cihekî din kovareke kurdî derxe, wê kesên ku bi kurdî dinivîsînin, li dora wê vehewin. Em ê bi vî awayî bikaribin zimanê kurdî bi pêş bixin û ji edebiyata kurdî ya modern re

bibin alîkar.” Xwediyê van peyvan ji Firat Cewerî pê ve ne kesekî din bû. Pişt re ez têgihîştim ku Firat Cewerî wan rojan haziriya derxistina kovara NÛDEM’ê dikir. Lê mixabin, planên wî yên li Diyarbekir derxistina kovarê neçû serî. Di bihara wê salê de NÛDEM li Swêdê derket. Bi hejmara duwemîn re F. Cewerî xwest wê bibe Tirkîyê û wî ew hejmar li Ankarayê derxist. Lê mixabin, NÛDEM piştî wê hejmarê mecbûr ma ku weke hemû pêşiyên xwe vegere surgûnê. Ew niha, her ji sê mehan carekê, di bin berpirsiyariya F. Cewerî de li Swêdê derdikeve.

* * *

Di edebiyata kurdî ya nivîskî de pexşan pir kêr e, geşbûn û pêşkêştina zimanekî jî bi wê tê pîvan. Gava meriv van tiştan tîne ber çavan, qîmeta nivîskarên wek F. Cewerî û kurteçîrokên wî eşkeretir dibin. Herçî helbest in, kesên weke Mele Ehmedê Batêyî, Melayê Cizîrî, Feqiyê Teyran û Ehmedê Xanî ji me re gelek klasîkên bi nav û deng û bi kêrhatî hiştine.

Lê pexşane? Mixabin, ji bo pexşana kurdî mirov nikare eynî tiştî bibêje. Cara pêşî kurteçîrokek Fuadê Temo bi navê ”Çîrok” di sala 1913’an de, li Stembolê di kovara ”Roji Kurd” de hatiye weşandin. Bi tevayî Erebe Şemo wek pêşengê pexşana nûjen û romana kurdî tê qebûl kirin. Çiqas kêr bin jî, ji salên bîstî û vir ve gelek mînakên edebî yên pexşanê hatine afirandin.

Di van panzdeh salên dawî de gelek kurteçîrok û romanên kurdî yên modern li surgûnê hatine weşandin. Mirov dikare nivîskarên van berhemana di edebiyata kurdî de wek nivîskî nû bi nav bike. F. Cewerî jî yek ji wan e.

Osman Sebrî, yê ku digel helbestan gelek berhemên bedew dane pexşana kurdî, di hevpeyvînek bi F. Cewerî re weha dibêje: ”Ezbenî, çîrok ji helbestan baştir in. Çîrok bi zimanê raste rast tê nivîsandin. Helbest ne welê ye. Vêga gelek ji xortên me çavên xwe berdane nivîsandina helbestan... divê nivîsên raste rast bêne nivîsîn.”

Di vê çapa duduyan de guhertinin biçûk di "Girtî" de hatine kirin. Ji ber ku çîroka bi navê "Xewna Orhanov" di pirtûka nivîskar ya bi navê "Kevoka Spî" ku li Tirkîyê hatibû weşandin de cih girtibû, di vê çapa Girtî de ew tune ye. Jê pê ve ji ber pîrbûna rûpelên pirtûkê, nivîskêr "Zoro Axa" jî jê derxistiye. Lê ji berdêla wan çîroka "Barkêşên Biçûk" ya ku di sala 1983'an de mîna du beşan di kovara Enstîtuya Kurdî ya Parîsê Hêvî de hatibû weşandin, li vê çapê zêde bûye.

Wek ku nivîskar di pêşgotina çapa yekemîn de, 1986, diyar dike, ku kurteçîrokên vê pirtûkê di navbera salên 80-84'an de hatine nivîsandin û piraniya wan di kovarên kurdan yê wan salan de hatine weşandin. Hin ji wan di radyoyan de hatine xwendin, grûbên tiyatro li ser hinan ji wan xebitî ne, hinin ji wan jî bi alîkariya mamosta Şukur Mustefa bi tîpên erebî di kovarên kurdî yê Iraqê, mîna Beyan û Karwan de derketine, çend heb ji wan jî bi swêdî di kovarên swêdiyan de hatine weşandin. Niha jî, li Almanya, rohilatnasek alman wan werdigerîne almanî û wek pirtûk ji çapê re amade dike.

Nivîskar di van çîrokan de bi awakî realîzma civakî, bi piranî jiyanzarokên kurdan aniye ziman. Qehremanên wî tîpên realîst in. Navên van zarokên ku em di kurteçîrokan de pêrgî wan tên Ferzend, Îbo, Kotan, Osman, Bozan, Çeto, Temo, Nûjîn, Gurî û hwd. Ew carna nexweş in, di nava nivînan de ne, dê û bavên wan nikarin wan bibin ser bijîşkan, ew carna boyaxkerên solan in, ku ji ber çawîşên belediyê direvin û dikevin ber tirimpêlan, ew carna barkêş in, carna li bajarên mezin cigarefiroşên cigarên biyanî ne, carna jî ew li Kurdistanê pêşengên scrîhildanan in.

Nivîskar wan zarokên ku li welêt bê maf, poz bi lîçik, çav bi şelêq û çîm tazî ne, dide xeberdan û wan û mezinan dixê dialogê. Cewerî bi hostayetiyeke mezin fikir û hîsên zarokan radixe ber çavên xwendevanên xwe. Ew mirov bi xwe re dibe dinya zarokan ya taybetî. Lê ew bi vê jî namîne; ew rewşa welatê wan û feqîrî û neçariya dê û bavên wan jî bi tehrekî edebî vedibêje. Bê ku ew gotina xwe di nav

sloganên siyasî de bifetisîne, bi bûyeran re riya çareserkirina pirsgerêkên jiyana qehremanên xwe jî diyar dike. Wî ev tişt di kurteçîrokên "Ciwangeyê Temo" û "Serîhildana Zarokan" de bi awakî pir eşkere daye xuyakirin.

Hevaleke min a ku "Girtî" xwendibû û pir jê hez kiribû weha digot: "Firat Cewerî di piraniya kurteçîrokên xwe de bêî ku têkeve nav polîtîkayê, bêî ku ew hewl bide ku dilê kesekî bi xwe bişewitîne, ew jiyana kurdan, rabûn û rûniştina wan nîşanî xwendevanên xwe dide."

Kurdiya kurteçîrokan pir paqij e. Wek ku Şahîne Bekirê Soreklî jî diyar dike: "Zimanê ku Cewerî di çîrokên xwe de bi kar tîne, zimanekî zelal û hêsan e." Nivîskar di vegotina xwe de nalukume. Ji ber ku bûyerên wan jiyana kurdan ya rojane ne, ru qalibên zimanê biyanî di wan de tune ne. Bê kesên der û dora Nîsêbînê çawa dipeyivin, nivîskar qehremanên xwe bi wî awayî dane xebirdan. Di cihên ku nivîskar hewceyî peyivin din bûye, ew ji zaravayên kurdî yên din girtine û bi hostayî bikar anîne. Ez bawer im dê di pêşerojê de, gelek ji van çîrokan ji mamosteyên ziman û edebiyata kurdî re bibin materialên dersê. Ne bê sedem e ku rohilatnasa alman Petra WURZEL di pirtûka xwe ya dersên kurdî ya bi navê "Kurdisch in 15 Lektionen" de kurteçîrokek Firat Cewerî a bi navê "Lawikê Nexweş" çap kiriye.

Bê şik divê mirov rewşa wan salên ku ev kurteçîrok hatine nivîsandin jî bide ber çavan. Gava di sala 1986'an de "Girtî" li Swêd çap bû, weşanên kurdî qels bûn, nivîskar kêmbûn, xwendevan çî bigirin tune bûn, îmkanên berhemên bi kurdî bi sînor bûn. Nivîskar ew bi îmkanên xwe yên şexsî, lê bi çapeke bedew dabû çapkirin.

Firat Cewerî bi xwe dibêje ku ew "di sala 1959'an an jî di sala 1960'î de, li gundekî Dêrika Çiyayê Mazî, li beriya Mêrdînê" hatiye dinyayê. Di zaroktî û xortaniya wî de sê tişt hene ku qet pêxîla wî bernadin: Feqîrî, tadeya dewletê û derketina pêşî ji gund û bajêr û dû re jî ji welêt, ango xerîbî. Gava mala wan ji gund bar dike û diçe

Wêranşar, Firatê biçûk sê salî ye. Li Wêranşar rewşa malbatê a aborî nebaş e. Piştî salên 1960'î li gundê wan reforma erd çêdibe. Malbata Firat jî vedigerin gund. Li gund perçak erd para wan jî dikeve. Firat di dibistana gund de pêrgî kirinên karbidestên biyanî tê: "Di dibistanê de ji bo her gotineke kurdî me cezayên peran dida. Heta car caran em newêribûn li malê jî bi hev re bi kurdî bipeyiviyana." Rojekê jî ew dibîne bê çawa leşkerên tirk digirin ser gundê wan û hemû zilamên gund li meydana gund kom dikin û li wan dixin. Nemaze gava ew di cama pencerê re dibîne ku Apê Hecî lêxistinê dixwe, Firatê biçûk hêrs dibe. "Apê Hecî li gund pir bi qîmet bû. Biçûk û mezinan xatirê wî digirtin. Gava ew danên êvaran diçû ber siya dîwêr, hemû kes ji ber wî radibûn." Firat bi zaroktiya xwe ji xwe dipirse, ka gelo leşker nizanin ku ew Heciyê rîspî "Ewqasî di nava gund de bi qîmet û xwedîxatir e."

Piştî salan nivîskar Firat Cewerî hîsên xwe yê wê rojê weha tîne ziman. "Ez çiqas fikirîbûm, min tu sedem ji wê zilma wan re nedîtibû. Lê kîn, nefret û girekî ecêb di dilê min de çêbûbû. Dilê min ji ber van hê jî diperpîte."

Di salên heftêyî de malbata Firat diçe li Nisêbînê bi cih û war dibe. Kêfa Firat pir ji Nisêbînê re tê. "Hebûna trêne, nêzîkbûna Qamîşlokê, herikîna çemekî mezin di nava bajêr de û darên li sûka wê çikandî" Firat zû hogirî xwe dikin. Ew li wir li gel xwendina dibistanê, carna di çayxana bavê xwe de kar dike, carnan jî di firnan de nanopêjiyê dike.

Di sala 1974'an de Firatê nûgihîştî ji bo xebatê diçe roavayê Tirkiyê. Ew li bajarên wek Îzmir û Manîsayê dimîne. Piştî salan ew ê ecêbmayî bimîne ku "nêrîna kurdîyê û welathezî li wan bajarên pê re çê dibe."

Wê demê xwenasîn li welatê Firat belav dibe, tevgera rizgarîxwaziyê geş dibe. Firat Cewerî jî vedigere welêt û tevlî wê dibe. Di sala 1980'ê de terka welêt dike, di ser Sûriyê re diçe Almanya û ji wir jî xwe davêje "Welatê sar, yê ku ji salê carekê roj lê naçe ava, Swêdê."

Jê pê ve jiyana surgûnê jî bo Firat Cewerî dest pê dike. Lê ew li wir bi jîrî û bi enerjîyek pir mezin hemû dijwariyên jiyana xwe jî bo nivîskariya xwe dike çavkanî; ew serpêhatiyên zaroktiya xwe di berhemên xwe yê de edebî de baş bi kar tîne. Ew di salên pêşî yê surgûnê de bi pereyên ku bi "Ked û xwêdana eniya xwe" qezenc dike pirtûkên xwe dide çapkirin. Lê ew li surgûnê jî jî kurdan bi dûr na-keve. Mîrov carnan Firat Cewerî di nav rûpelên kovar û rojnameyên kurdî de li mala Apê Osman Sebrî, carnan li mala Celadet Bedirxan bi Rewşen Xanim re, carnan jî li ba Apê Mûsa Anter rûniştiye û pê re çayê vedixwe, dibîne.

Firat Cewerî li welêt dest bi nivîsandinê kiriye. Di sala 1979'an de, wî zilma dewletê ya wê demê, di gotareke bi tirkî de li ser navê komela ku ew di komîta wê ya karger de bû, di rojnameyekê de diweşîne. Jê pê ve wî hew bi tirkî nivîsand. Diyar e ku di destpêkê de Cewerî di bin tesîra Cegerxwîn de maye: "Di sala 1977'an de pirtû-keke helbestan ya Cegerxwîn ketibû destê min. Wê pirtûkê dilê min şa kiribû, hêvî dabû min, zimanê min bi min şêrîn kiribû. Ew pirtû-ka Cegerxwîn bû sedema nivîsandina min ya bi kurdî."

Firat Cewerî jî bi helbestan dest bi nivîskariyê dike, lê her ku diçe ew bêtir meyla xwe davêje ser kurteçîrokan. Ji "Girtî" pê ve, di sala 1992'an de pirtûkeke wî ya din "Kevoka Spî" li Ankarayê derdike-ve. Di kurteçîrokên wê pirtûkê de, nivîskar li ser jiyana, fikir û hîsên ronakbîrên kurd yê li surgûnê radiweste. Di gelekên jî wan de dijî-tiyên di jiyana wan de derdixwe pêş. Di cihnan de jî nivîskar bi tinazî rexnan li wan digire.

Firat Cewerî bi van herdu pirtûkên xwe îsbat kir ku zimanê kurdî di warê peşxanê de baş dikare bête bi kar anîn.

Karê ku Firat Cewerî û nivîskarên din yê kurd dikin, ne hêsan e. Ji aliyê diravî ve ew her tim di xisarê de ne. Lê jana wan ya mezintirîn xela xwendevanên kurdî û tunebûna rexnegirên edebiyata kurdî ye. Jê pê ve rewşa welêt ya kambax wan tim tîne ser sînorê polîtîka-yê. Û ev pirsên jêrîn hîna jî di rojeva rewşenbîr û nivîskarên kurd de

ne, ew li hêviya munaqêşkirinek bi dostanî ne: ” Çawa meriv dikare mesajeke civakî, çandî, siyasî têxe nav qalib û kirasê edebiyatê?... Çawa meriv dikare jan û eziyeta ku kurd ji mêj ve ye dikişîne, bi awayên edebî û bi stîl û estetîkên bedew, stîlîze bike û rengêkî nû bidiyê?” (M. Uzun)

Nivîskarê Alman yê bi nav û deng Hermann Hesse kesên nivîskar dişibîne saetê. Di nameyek xwe de, ya ku wî di sala 1931'ê de ji hevalekî xwe yê komunîst re nivîsandibû, weha dibêje: ” Bivir her bivir e, mirov dikare bi wî yan daran biqelêşe, yan jî seriyan... Lê saetek yan jî barometrek bi kêrî tiştin din tîn. Ku mirov bixwaze bi wan dar û seriyan biqelêşe, bêî ku kesek ji wan tu fêdê bibîne ew ê xera bibin.”

Ez bawer im ku peyvên H. Hesse ji her kesî bêtir ji bo kurdan xwedî maneyên pir girîng in. Kurdan gelek çaran ji ber tunebûna saetan karên xwe bêwext kirine. Ku ew bivir û saetên xwe tevî hev nekin, ew ê her du jî bêtir bi kêrî wan bên.

Husên Düzen
Almanya 1993

LAWIKÊ NEXWEŞ

Gava ketin nava nivînan, dîsan dengê giriyê lêwîk hat. Diya wî zû ji nava nivînen xwe rabû û pêşîra xwe xiste dêv. Lê, lawîk bi pêşîrê jî aş nebû, wî qet devê xwe neda pêşîrê. Ew wisan digiriya, ku carina lal dibû. Jinikê lihêfa mêrê xwe ji ser ruyê wî avêt û bi ser de qîriya:

– De rabe ha! Qe tu rabe awayekî ji vî lawîkî re çêbike! Qe rabe xwe biavêje camêrna! Ev lawîk mir!...

Mêrik vê carê erza jina xwe neşikand, zû ji nava nivînan rabû ser xwe û hebekî lampe bilind kir. Paşê cigareke qalind pêça, vêxist û li ber serê lêwîk rûnişt. Dû re wî destên xwe dirêjî lêwîk kir, ji jinikê stand, bir ber lampê û lê nihêrî. Rûyê lêwîk zer bûbû. Gava ew digiriya, weke darekî hişk dibû. Lê giriyê wî ê îşev ne weke giriyê tu şevan bû. Ji giriyê her roj û her şev cihê bû.

Dilê mêrik bi rewşa wî şewitî û bê hemdî wî çend dilop hêsir ji çavên wî hatin. Hêsirên ku ji çavên wî hatin, di ser riwê wî yê nekurkirî de herikîn ser simbêlê wî yê gur û qalind. Ji roja ku wî bîr biribû, ew tu caran negiriya bû. Ji xwe li ba wî girî ji peyan re şerm bû, girî karê jinan bû. Lê ew di wê deqîqê de têgihîşt ku peya jî dikanin bigirîn û dilê peyan jî dikane biêşe.

Jina wî, ya ku ji kerban û ji girî nikanîbû di cihê xwe de rawestiya, ber bi wî çû û bi stûxwarî jê re got:

– Ma tu dibêjî em çawan bikin, lo? Em çî awayî ji vî lawîkî re çêbikin?

Mêrik serê xwe vir de û wir de hejand û bi keser got:

– Ez nizanim!

Îcar jinik bi dengêkî bilind giriya û got:

– Ma tu nizanibî kî ê bizanibe? Ma ez ê bi vê pepûkiya xwe bizanibim?

Mêrik tu bersiv neda, mîna zarokan kire îskînî û bi pişta destê xwe hêsirên xwe pakij kir. Ji bo ku ew giriyê xwe rawestîne, wî cigareke din vêxist. Lê giriyê wî ranewestiya. Wî çend caran diranên xwe qiriçandin û bi pistînî tiştin got. Hersê jî digiriyên, lê yê mêrik tenê hêsir ji çavên wî dihatin. Dengê giriyê wî mîna yê jina wî û yê lawê wî nedihat. Piştî ku wî cigara xwe kişand, got:

– Mîratê niha gund bûya, min ê biçûya xwe biavêta camêrna, qe çawa ba me ê tişteke bikira. Lê bajar e, ka ez ê xwe biavêjim kê, ha? Ez ê çi bikim?

Bîskeke deng ji herduyan hate birîn. Lê lawikê nexweş her digiriyên. Carna ji nişkê ve qîrîn pê diket û li ser piştê lal dima.

Şev dereng bûbû. Saet bûbû sisê-çarê şevê. Donê ku di lampa wan de mabû dawî hat. Lampê sê-çar caran kire pitepit û agir bi fitilê ket. Piştî kurtedemekê lampe vemirî û hundurê odê bi carekê ve tatî bû. Gava lampe vemirî, mêrik rabû ser xwe û çû derî vekir, da ew bi şewqa ronahiya derve, hebekî hundur rohnî bike. Barana ku dihat xurttir dibû. Ewr ji jor de weke zîhayekî ber bi rojava de dikişiya. Giregir û şîrçeşîrqa asmanan qidûmê mirovan dişikand. Ji xwe her cara ku ewran birûsk vedida, weke şîşeke sor li dilê mêrik bikeve, çavên wî sor dibûn û tîrsa mirinê dikete dilê wî.

Mêrik dîsan derî girt û bi destpelînkê li hestê xwe geriya. Wî hestê xwe li ber nivînê xwe dît û vêxist. Jina wî lawik di dest de bû û xwe li quncika xênî kiribû qomik. Lawikê nexweş her digiriyên. Ew çend rojên wî bûn ku wî pêşîr nexistibû devê xwe. Carna ku diya wî bixwesta pêşîrê têxe dêv, qîrîn pê diket, digiriyên û li ser piştê lal dima.

Gava mêrik di bin şewqa ronahiya heste de, jina xwe û lawê xwe di wê rewşê de dît, mîna ku agir têkeve dilê wî, dîsan ji kerban hêsir ji çavên wî hatin. Dû re ew daqûl bû û bi heste sobe dada. Ji xwe êzingên wan ên ku mabûn hew ew bûn. Wan du roj berê ew êzing xistibûn sobê û li benda rojeke pir sar û dijwar sekinî bûn. Sar û seqema herî dijwar hîn mabû, lê ji ber ku don di lampê de nema û

hundur tarî bû, mêrik xwest ku bi dadana sobê hebekî hundur rohnê bike. Wî deriyê sobê jî vekirî hişt, da ku bi şewqa agirê sobê hundur hebekî rohnê bibe.

Di wê bîstikê de hundur piçekî germ û rohnê bû. Şewqa agirê sobê li dîwêr mîna hêlkanê dihejîya. Mêrik ber bi jina xwe çû, li ser tûtikan rûnişt, lawik ji destên wê girt û bi dilşewatî lê nihêrî.

Spîkên çavên lêwik zer bûbûn, çavên wî carina fireh dibûn û dihatin girtin. Wer ku ew giriya bû, dengê wî ketibû. Mêrik serê xwe hejand û got:

– Welleh ev lawik wê bimire, xelasiya wî tune ye!...

Jina wî peyva wî birî:

– Qe bila devê te ji xêrê vegere, çi ye tu qala mirina lêwik dikî!

Mêrik tişt negot, lawik da destên jinikê, rabû ser xwe û cigara xwe bi agirê sobê vêxist. Piştî ku wî çend hilmên baş li cigarê xistin, ew li jina xwe zîvirî û got:

– Ez ê rabim herim, mala cîranê me Seydo, hin êzing û don deyn bikim. Ger ev soba me biqede em ê perîşan bibin.

Jinikê bi dengêkî nîvgirî got:

– Tu dizanî, ku te bivê, here.

Her ku diçû şîrîn û gire-gira ewr zêdetir dibû. Dengê xuşîna baranê mîna dengê xuşîna çemekî ji derve dihat. Hîn ew wilo bi hev re dipeyivîn, dilopek li ser serê mêrik ket. Mêrik pêşî bawer nekir ku ew dilop e. Piştî ku wî destê xwe da serê xwe, ew têgihîş ku bi rastî jî xanê dilopan dike. Di hundurê demeke kurt de dilopên xênî zêdetir bûn. Jin û mêr bi lez firaxên ku hebûn danîne ber dilopan, lê firaxên wan têra hemû dilopan nekirin, pir dilop bê firax man.

Mêrik kevneqapûtekî leşkeran avête nava milên xwe û ji jina xwe re got:

– Ez herim bê ez hinek don deyn nakim. Ger dinya li me rohnê bibe, dibe ku Xwedê riyekê nîşanî me bide.

Piştî ku jinikê kesereke kûr kişand, got:

– Welleh nakeve serê min ku tu kes vê şevê li te derî vekin, lê dî-

san ji here, dibe ku camêr xwedîwijdan derkevin. Ez ê jî herim ser xênî, du gunduran lê xim û hinek ka lê bireşînim. Dibe ku hebekî dilopên xênî bisekinin.

– Baş e, mêrik bi derd got û derkete der.

Pişî ku mêrik ji hundur derket, jinikê lawik di nava lihêfekê de pêça, kevnikek avête nava milên xwe û derket derve. Baran hîn xurttir bûbû, mirov digot qey bi kwîzan tê. Ji ba û baranê mirov nikanîbû çavên xwe vekira. Jinikê di dilê xwe de got: "Ger wilo be ne mimkun e ez bikaribim xênî gundor bikim". Wê bi wî awayî teneka kayê xiste destê xwe yê rastê û bi mêrdewanê ve bi jor ket. Çaxa ku wê gava xwe avête ser xênî, kevirê bin lingê wê şemitî û jinik ji jor de mîna gomeyekî li ser dika çimento, ya li ber devê derî li erdê ket. Serê wê ji hev belav bû, ew bû meyt û li erdê ma.

Pişî deh-panzdeh deqîqan, mêrik bi çend qutik dar û bi şûşeyek don vejeriya û di deriyê paşiya xênî de kete hundur. Gava ew kete hundur, wî zû qapûtê xwe yê ku ji baranê şil bûbû, ji xwe kir, hestê xwe ji bêrika xwe derxist û vêxist.

Ji dengê dilopan pê ve tu deng ji hundur nedihat. Mêrik şaş û ecêbmayî ma. Wî hestê xwe yê vêkerî xiste destê çepê û ber bi lihêfa lawê xwe ve çû. Dît ku lawik bédeng, li wê erdê, di nava lihêfê de dirêjkirî ye. Wî pêşî di dilê xwe de got: "Ox, va ye bîskê xew ketiye çavan" dû re mîna ku tişteq niquî dilê wî, hêdî ji bo ku lêwik şiyar neke, lihêfa lêwik ji ser çavan hilanî. Lêwik qet xwe tev nelivand, weke darekî hişk li wê erdê dirêjkirî ma. Mêrik hema rahiştê û bi qêrîn bang jina xwe kir. Gava tu deng ji derve nehat, mêrik digel lêwik baz da derve û dîsan bi qêrîn bang kir:

– Xatêê... Xatêêê... Malşewitiyê lêwik can dayeeê!...

Hîn peyva wî di devê wî de bû şîrqînek ji ewr hat û birûskê veda. Bi vedena birûskê re, çavên wî li jina wî û li xwîna li ser wê ket. Hema bi carekê ve qîrînek jê hat û xwe tevî lêwik avêt ser wê.

ÇÎROKA MUXTÊR

Gava zarokên ku li dora gund dileyistin çav li kamyonên leşkeran ketin, ber bi malên xwe ve baz dan û bi qêrîn bang kirin:

– Esker hatiin!... Esker hatiin!... Eskeeer..

Dengê zarokan li gund li hev vegeriyan. Bi dengên wan re hemû gundî derketin ber deriyên xwe û li riyên nihêrîn. Gava ew çav li kamyonên leşkeran ketin, bi diltirsî û bê hêvî dîsan hemû bi paş de ketin hundur. Şeş kamyon tijî leşker ketin gund. Wan kamyonên xwe li jêrî gund, li ba dibistanê sekinandin û weke kuliyan xwe jê avêtin xwarê. Dû re çawîş mîkrofon xiste destên xwe û bang kir:

– Milecet, kes ji hunduran dernekevin! Yên ku ji hundurê xwe derkevin û bazdin, ew ê bêne kuştiniin!... Kes ji hunduran dernekeviin!...

Bi banga wî re xortek ji gund derket û baz da. Leşkeran li wî reşandin. Mîna mirov xwê biavêje êgir dengê teqîna tivingên leşkeran dihatin. Di wê deqîqê de mirov digot qey bûye ceng. Lê ew xort qet bê qidûm neket û nesekinî. Wî her reva xwe domand. Bi vizînî gulle di ber guhên wî re derbas dibûn. Gulle geh li tehtên ber wî diketin, perçek ji tehtê direvandin, geh di ber serê wî re dikirin vingî-nî û derbas dibûn. Wî hê bêtir gavên xwe ramedan û xurttir bazda. Piştî kêlîkekê kete çiyê û ji ber çavên leşkeran winda bû.

Gund di quntara çiyê de bû. Çiya bi her awayê xwe ve asê bû. Kevir, gome, teht, dar, mar, dûpişk, kêzik, kurmik; hema çi li wî çiyayî hebûna, hemû dost bûn. Ew pir mêvanperwer bûn. Wan tu caran mêvanên xwe nedidan dest. Wan mêvanên xwe fedîkar dernedixistin. Lawik hebekî bi çiyê ve bi jor ket, xwe avête şikeftê û winda bû. Êdî çar pênc kamyon tijî leşker, hezar helîkopter û bala-fir jî bihatana hew ew beşer didîtin. Çiyê tu caran ew beşer nedida dest wan. Çiya dost bû. Çiya ne weke wan xayin û bêbext bû. Leş-

keran bi xwe bi vê dizanîbûn. Ji ber vê yekê ew bi paş de li gund ve-geriyan.

Li gund ji leşkeran pê ve tu kes nedihatî xuyakirin. Kûçik çend caran bi dengên tivingên wan reya bûn, lê dû re ew jî winda bûbûn. Zarokên ku berî niha bi panzdeh deqîqan li dora gund dileyistin, ji tirsê her yekê xwe di cihekê de veşartîbûn. Kal, jin û mêr dil bi tirs, di hundurên xwe de difikirîn.

Leşker ketin nava gund û her yek çû ser xaniyekê. Dû re çawîş û çend leşker çûn mala muxtêr.

Muxtar jî weke hemû gundiyan di hundur de dil bi tirs rawestîya bû. Gava çawîş û leşker ketin hundur, muxtar jî cihê xwe rabû û cih da wan. Çawîş ber bi wî çû, xwe avêt milên wî, ew ber bi xwe ve kişand û bi hêz çoka xwe li gunê wî xist. Bi lêxistina çawîş re, axînek bi muxtêr ket, destên xwe avêtin nava çîmên xwe û xwe guvaşt ser hev. Îcar çawîş çoka xwe li ser çavên wî xist. Muxtar li ser piştê li erdê ket. Jina wî û zarokên wî xwestin xwe biavêjin ser wî, lê leşkeran nehiştin û bi pehînan ew dane alî. Dû re bi emrê çawîş, leşkeran bi milê muxtêr girtin, ew derxistin der, birin meydana gund û ew bi kindirê, bi darê ve girê dan. Gava leşkeran girêka dawî li kindirê xistin, çawîş pehînek li zikê wî xist û got:

– Tu ê tivingên gund bidî hev an na?

Muxtêr bi dengê nivqurmiçî bersiv da:

– Min ji hemû gundiyan pirsî ye, tu tiving li gund nema ye.

Çawîş çend gurmist û pehînen din jî li zikê wî xistin û bi ser de qîriya:

– Tu ê sîlahên gund bidî hev an na?

Muxtar îcar nikanîbû bipeyiviya. Ew du-sê caran li ser hev kuxuya û vereşiya. Lê hemû vereşiya wî bi ser wî de hat.

Çawîş tif kir ser çavên wî û got:

– Wisa bi ser xwe de vereşe kero! Divê tu sîlahên gund bidî hev. An na tu ê wilo bi darê ve hişk bibî!

Muxtêr tu tişt negot, vereşiya dawî ku ji devê wî hat, wek vereşiya

zarokên çelînî bû, bi ser lêva wî de herikî.

Çawîş ber bi wî çû, hişk bi porê wî girt, serê wî hejand û got:

– Tu ê sîlahên gund bidî hev an na?

Gava muxtêr got: "Tu sîlah li gund nemane", çawîş çend şîmaqên bi hêz li ser çavên wî xist û dîsan bi ser de qîriya:

– Tu sîlah li gund nemane ha!...

Di demeke kurt de, hemû zilamên gund bi qundaxên tivingan û bi qamçiyên li qada gund hatine civandin. Leşkeran bi lêdanê ew kirine rêz. Piştî ku her yekî çend qamçiyên baş li wan xistin, dû re çawîş bi tiliya xwe muxtarê ku bi darê ve girêdayî bû, nîşanî wan da û bi hêrs bi ser wan de qîriya:

– Hûn vî kûçikê ku bi darê ve girêdayî ye, dibînin, ne wilo? Ger hûn sîlahên xwe neynin teslîm nekin, ez ê we hemûyan têxim vê rewşê û hê jî jê xerabtir.

– Sîlahên me yên ku hebûn me teslîm kirine, tu sîlah li gund nemane!

Ev deng ji nava rêza gundiyan hat. Dengê zilamekî kal û bi rih bû.

Çawîş bi wî dengî re li gundiyan zîvirî û bi hêrs got:

– Ew ê ku peyivî bila derkeve vir.

Bi destê xwe cih nîşan da.

Gava kes ji nava rêza gundiyan derneket, çawîş ji hêrsan bû weke dêhnan. Wî emrê lêdana gundiyan da leşkeran. Leşkeran bi pehînan û bi qundaxên tivingên xwe gundî ji wê rewşê derxistin xistin rewşeke din. Dîsan bi emrê çawîş, leşkeran gundî weke berê kirine rêzê.

Çawîş ber bi muxtêr çû û serê xwe du-sê caran ber bi jêr ve hejand. Dû re ji nişkê ve piştî destê xwe yê çepê li ser çavên wî xist û got:

– Hûn ê me bixapînin û derewan bikin, haa! Hûn ê ji ber me sîlahan veşêrin!...

Ji xwîna ku li ser çavên muxtêr hişk bûbû, mirov ew nas nedikir.

Bi wê şiqama çawîş re xwînê di nava diranên wî de pijiqand. Gava muxtêr tif kir, tifa wî hemû xwîn bû. Ji ber ku hêz tê de nemabû û bê hêz tif kiribû, tifa wî negihîşte erdê. Tifa wî bi zorê ji devê wî derket û di ser çenga wî re herikî ser sînga wî.

Dû re çawîş emir da du leşkeran da ku wî ji darê vekin. Leşkeran zû zû girêkên kindirê vekirin û muxtar ji darê vekirin. Muxtar nika-nîbû li ser lingan rawestiya, du-sê caran hejiya û ket. Leşkeran bi herdu milên wî girtin, ji erdê rakirin û ew li ser lingan rawestand. Dû re leşkerekî din satilek ava cemidî bi ser serê wî de kir. Bi wî awayî muxtar bi zorê li ser lingan rawestiya.

Çawîş bi gavên giran ber bi wî çû, tiliya xwe ya girdikê da bin çenga wî, serê wî bilind kir, ziq li çavên wî nihêrî û bi hêrs got:

– Tu ê sîlahên gund bidî hev an na?

Ji lêdanê deng di muxtêr de nemabû, bi zorê deng jê derket:

– Tu sîlah li gund nemane, tiştên ku hebûn me teslîm kirine.

– Tiştê ku hebûn we teslîm kirine? De zû kincên xwe ji xwe bike!

Muxtêr fêhm nekir bê çawîş çî got, di cihê xwe de bédeng ma. Îcar çawîş çoka xwe li gunê wî xist û bi ser wî de qîriya:

– Ez ji te re dihêjim, kincên xwe ji xwe bike!

Bi lêdana wî re muxtêr destên xwe avêtin nava çîmên xwe. Wisa janê da dilê wî ku wextî bêhiş biketa. Dû re hêdî hêdî çakêtê xwe ji xwe kir.

Çawîş:

– Qutikê xwe jî ji xwe bike! Divê tişteke li te nemîne!

Muxtêr êleg û qutik jî ji xwe kirin. Bi wî awayî ji navê bi jor de tazî ma. Pirça sînga wî ya spî ji xwîn û xwêdanê li hev geriyabû. Çawîş destê xwe li ba kir û got:

– De, de! Ji xwe bike! Pantor jî ji xwe bike! Divê tişteke li te nemîne! Divê tu şût û tazî bimînî.

Muxtêr bişkokên pantorê xwe jî vekirin û ew jî ji xwe kir. Tenê derpiyê wî yê kurt û spî lê ma û bi stûxwarî li çawîş nihêrî.

Çawîş bi hêrs destê xwe ber bi derpiyê wî ve kir û got:

– Wî jî ji xwe bike! Wî jî ji xwe bike! Min pêşî ji te re got, ku tu silahên gund neynî teslîm nekî, ez ê te mîna kûçikan tazî bikim û li nava gund bigerînim.

Muxtêr hêdî destê xwe avête piziya derpiyê xwe û derpî jî ji xwe kir. Gava wî derpî ji xwe kir, hemû gundiyên ku li wir hatibûn civandin li çavên hevdu nihêrîn. Leşkerekî dîsan satilek av bi ser muxtêr de kir. Çawîş bi sê-çar gavan bi paş de çû û bi hêrs got:

– De! De xwe weke kûçikan dawşîne!

Muxtêr xwe dawşand. Ava ku ji wî hat, weke dilopên baranê bi ser gundiyan de hate reşandin.

Paşê çawîş emir da du leşkeran da ew jina muxtêr bînin. Leşkeran zû ji çawîş re silav dan û bi rev çûn jina muxtêr anîn.

Gava jinik di wê rewşê de çav li mêrê xwe ket, kir qêrîn, ji leşkeran re xeber da û xwest ku xwe biavêje ser mêrê xwe. Lê, leşkeran hişk bi milên wê girtin û ew bi paş ve kişandin. Dû re zor lê kirin, ku ew li mêrê xwe siwar bibe. Hingî çend peyan xwe li leşkeran rakîşandin û nemirovatiya wan ji wan re gotin, lê leşkeran zû ew bi qundaxên tivingên xwe dane rawestandin.

Muxtêr bi stûxwarî ji jina xwe re got:

– Were keçê, were li stûyê min siwar bibe, tişt nabe...

Jinikê mêrê xwe neşikand, çû, destên xwe li stûyê wî gerandin û li pişta wî siwar bû.

Çawîş pehînek li jinikê xist û got:

– Wilo nabe! Wilo nabe! Divê tu li kolana wî siwar bibî.

Îcar muxtar li ser tûtikan rûnişt û jina wî li kolana wî siwar bû.

Çawîş serê xwe ber bi jêr ve hejand û bi devkenî got:

– Ha wilo, ha!... De, du caran here heya dibistanê û vegere!...

Muxtêr berê xwe bi dibistanê vekir û meşiya. Dibistan bi qederê sed metreyî dûrî wan bû, camên wê şikestî bûn û li ser dîwarên wê hemû hatibû xeritandin. Piştî ku muxtar bi zehmetiyeke bêhawe du caran çû heya dibistanê û vegeriya, çû ba çawîş û jina xwe ji ser stûyê xwe daxist.

Çawîş destê xwe avêt pirça sînga wî, çend ta jê kişandin û bi hêrsan got:

– Tu ê tivingên gund bidî hev an na? Muxtar ji hêrsan dilerizî, çavên wî sor bûbûn û pirça canê wî mîna ya jîjo lê gij bûbû. Piştî ku hebekî fikirî, got:

– Tu xwe du rojan li me ragire. Piştî du rojên din ez ê hemû tivingên gund bidim hev û bi destên xwe ji we re bînim.

Hingî hemû gundiyan bi şaşmayî li çavên hevdu nihêrîn. Şika hemûyan ji hevdu çêbûn. Hinan di dilê xwe de gotin: "Ma qey ev muxtar dêhn e, ma ji ku sîlah li gund mane?"

Wê rojê heya bi êvarî leşkeran lêdan û îşkence li gundiyan kirin û li malên hemûyan yek bi yek geriyan. Tu qul di gund de nehiştin ku ew lê negeriyen. Dawî, berî ku ew ji gund derkevin, dîsan çawîş çû ji muxtêr re got:

– Ger tu piştî du rojên din hemû sîlahên gund neynî teslîm nekî, ez ê êgir bera gund bidim, ez ê we gişan bişewitînim!

Berî ku tarî dakeve erdê, hemû leşker li tirimpêlên xwe siwar bûn û ji gund derketin.

Êvarî, hemû zilamên gund li oda gund vehewiyan. Hinan ji muxtêr pirsîn:

– Ma sîlahên me kê heye, ku tu ê piştî du rojan sîlahan bibî teslîmî wan bikî?

Muxtêr bi keder serê xwe hejand û bersiva wan da:

– Ez zanim sîlahên me kesî tune ye. Lê fikrek hate min, ku em hinek pere di nav xwe de bidin hev û herin hin tivingan ji çawîşê qereqola vî gundê cîranê me bikirin û bibin bidin wan. An na bêbavan dev ji me bernadin, ew ê her roj bigirin ser gund û namûsa me bînin perakî.

Çend peyayên rîspî peyva muxtêr di cih de dîtin û gotin:

– Lawo Welleh Muxtar rast dihêje. Eskerên tirkên bêbav in, ew dikarin êgir bi gundan bixînin.

Peyakî kal bi qûnkişkê ber bi pêş ve kişiya, berê xwe bi civatê ve-

kir û bi dilşewatî got:

– Lawo, ma qey nayê bîra we ku van bi saxî kurd dixistin kîsan û davêtin binê golan. Ger niha mirov li binê Gola Wanê bigere, mirov ê bi hezaran miriyên kurdan tê de bibîne. Ma qey nayê bîra we, ku van agir bi gundan dixistin, terş, teba û mirov tevde dişewitandin. Dîsan li wan wilo hatiye. Ew dîsan har bûne û tiştên ku bixwazin wê bi serê me de bikin. Ma ka em ê bi vî awayî çawa zora wan bibin? Em ê çawa bi ser bikevin lawo! Em kêmqewet in, kêmqewet... Ji aliyê din ve jî em xwe bi xwe kişiyane ber hev. Em xwe bi xwe mala hevdu wêran dikin. Bila îro em yek bûna û bi destek bûna, bila çend eskerên qûncilik li me wilo bikira. Bila wan em şût û tazî bikirana û jinên me li kolanên me siwar bikirana. Em xerab in, xerab... Em dijminên hev in! Em mîna kew û tajiye ne! Em dijminê qewmê xwe ne! Em xerab in!...

Gava ew dipeyvî, ji hêrsan hemû laşê wî dilerizî. Piştî ku cigarek vêxist, dîsan peyva xwe domand:

– Wan îro em peya tazî kirin, dê sibe jinên me tazî bikin. Ew ê li ber çavên me dest biavêjin namûsên me!

Êdî hew peyvî, herdu lêvên wî lerizîn û çend dilop hêsir ji çavên wî hatin. Ew ji cihê xwe rabû û çû li quncika herî dawiyê rûnişt.

Bi wî awayî hemû gundiyan a xwe kirin yek û di nav xwe de pere dane hev. Yên ku perên wan tune bûn, ji yên din deyn kirin. Sibe hê zû, muxtêr û du peyên din berê xwe dane qereqolê. Qereqol bi neh–deh kîlometreyan dûrî gundê wan bû. Gava ew gihîştin qereqolê, roj bi qamekê bilind bûbû.

Çawîş maseyek derxistibû hewşê, bin siya daran û rûniştibû raştîya xwe dixwar. Muxtar û herdu peya dageriyan hewşê. Gava çawîş çav li wan ket, bi devkenî got:

– Te vê sihehê xêr e, Muxtar? Çi bûye?

Muxtar û herdu peya çûne ba wî. Li dora masa çawîş tenê du kursiyên vala hebûn. Muxtar û yek ji peyan li ser kursiyên rûniştin û yên din jî li erdê, li ser gîhayê rûnişt.

Çawîş dîsan pirsî:

– De bêje, xêr e Muxtar?

Muxtêr derdê xwe jê re got û ew pereyên ku ji nava gundiyan dabû hev, danî ser masê.

Karê Çawîş bertîlxwarin bû. Wî ji hemû gundên dorhêlê bertîl dixwar. Gava ew çav li wan peran ket, çavên wî beloq bûn û qederekî zîq li wan peran nihêrî. Dû re wî dest û devê xwe bi destmala xwe ya kaxezî pakij kir û rahişt wan peran. Piştî ku hejmartin, xist bêrika xwe, rabû ser xwe û ji Muxtêr re got:

– Ka hûn bidin dû min!

Muxtêr û herdu peyan dane dû çawîş. Herçar bi hev re ketine hundurê embarekê. Embar weke şikeftekê bû. Hundurê wê cemidî û rewagirtî bû.

Çawîş çend tivingên kevin û xerabeyî, yên ku li gundan girtibûn, ji sindoqekê derxist, xiste kîsekî, da destê Muxtêr, destê xwe yê rastê li milê wî xist û bi devkenî got:

– Ku tiştêk ji te re lazim bû, teksîr meke, ez li ber te sekinî me!

Muxtêr di mana "erê" de serê xwe hejand, rahişt çewêl, avêt nava milê xwe û bi herdu peyan re derkete der.

Wê êvarê dîsan gundiyan li oda gund civîn çêkirin.

Hinan gotin:

– Em van sîlahan bi zarokan re bişînin, ew biçûk in, dibe ku ji girtinê bifilitin.

Hinan gotin:

– Na camêr, em ê çawan sîlahan bi zarokan re bişînin? Ma kesî tiştên wilo dîtiye?

Hinan gotin:

– Ya herî baş ew e ku em sîlahan bi kalan re bişînin.

Lê wan dikirin nedikirin li hev nedikirin. Dawî dawî Muxtêr xwe da ber teslîmkirina sîlahan.

Roja piştî wê, sibehê zû Muxtar ji xew rabû, kîsê sîlahan avêt piştî xwe û ji gund derket. Di nîvê rê de, ew pêrgî çipeke eskeran bû.

Eskeran ew dane rewestandin û bi hêrs jê pirsîn:

– Zû kîsê xwe veke! Ew çî ye di kîsê te de ye?

Muxtêr kîs ji pişta xwe danî û hêdî hêdî girêkên wî vekirin. Ji leşkeran webû, ku ew tûtin e, an jî malê qaçax e. Lê gava ew çav li silahan ketin, ew şaş û ecêbmayî man. Bêî ku bihêlin Muxtar bipeyive, wan bi kulm û pehînan ew li cîpê siwar kirin.

QAÇAXKERIYA BÛBÊ

Bûbê rabû ser xwe, herdu destên xwe dane pişt xwe û ber bi pacê ve meşiya. Ew qederekî wilo bédeng li ber pacê rawestiya. Jina wî dîsan got:

– Bavê min kûçik be ez hew di vî hundurî de disekinim. Ez hew dikarim bi vê kûçikahiya xwe zaroyên te xwedî bikim. Qe bila dilê te bi me bişewite, çi dibe?

Bûbê bi ser de qîriya:

– Ma ez ê çi bikim keçê?

– Ma xelk giş çi dikin?

– Yê xelkê perên wan hene, xelk dewlemend in!

Jinikê berê xwe guhert û dîsan got:

– Yê min ez nizanîm, ez hew dikarim di vê malê de bisekinim.

Piştî ku Bûbê cigarek pêça û vêxist, got:

– Ez ê dîsan herim xwe biavêjimê, dibe ku ew karekî bide min.

– Kuro Weleh ew tu karî nade te, ew tenê te dixapîne!

Bûbê hêrs bû, destê xwe li dîwêr xist û got:

– Ma ez wekî din çi bikim, ez hi ku de herim? Ez herim xwe biavêjim kê? Hii?... Ka tu bibêje, tu aqilekî bide min!

Jinikê destê xwe li ba kir:

– Lê lê! Ez ê êqil bidimê, ez ê êqil bi mêtê xerab dim!

Bûbê bû weke îsotê, pehînek du pehîn avêtin wê û bi dengê gur bi ser de qîriya:

– Ger tu aqil nadî min, di karê min de jî xêher mede, zimanê xwe weke zimanê kûçikan dirêj meke!

Herdu bîskê bédeng man, lê tenê dengê îskîna jinikê dihat. Jinikê ji kerban û ji qehran nikanîbû giriyê xwe bisekinanda. Piştî ku wê bi dawa xwe hêsirên xwe û pozê xwe paqij kir, rabû ser xwe û ber bi

dergûşa lawê xwe ve meşiya.

Çavên lêwik ji girî sor bûbûn. Jinikê ew ji dergûşê derxist, vekir; xist hemêza xwe û pêşîra xwe xiste dêv. Gava devê lêwik kete pêşîrê, lawik haş bû û hew giriya. Jinikê îcar xwe da ser kevnikekî û rûnişt. Dû re lawê xwe xiste nava herdu çîmên xwe û hejand.

Piştî ku Bûbê jî cigara xwe di xwelîdankê de vemirand, serê xwe xiste nava çongên xwe û fikitî. Dikir nedikir tu rê ji hev dernedixist. Gelo çi bikira? Ew çend caran li şêlandina bankê fikirî, li diziyê fikirî, lê dîsan dev jê berdida û ji wan ramanan bi dûr diket. Paşê bi keder serê xwe rakir û got:

– Keçê, min ji te re got, bajar ji me re nabe, em nikanin li bajaran bijîn, lê te bi a min nekir.

– Ma min ê çi bi a te bikira? Hûn her tim li ber hev bûn. Ma qey kuştin ji barkirinê çêtir bû?

– Kuştin? Mêrik bi hêrs got. Dê wî kûçikê birayê te ez bikuştima? Wî bēnamûsê serpîrek?... Keçê, min kanîbû çarika jina wî berepaş bida serê wî. Ma bi a te ew jî mên e û dikane mêran bikuje?

Jinikê tu bersiv neda, tenê kire îşkîn û bi dawa xwe pozê xwe pakij kir.

Bûbê dîsan got:

– Hii... Tu wî kûçikê birayê xwe jî peya dihesibînî? Ji te weye ew segê birayê te jî dikane mêran bikuje? Ew jina axê ye, keçê! Jina axê!...

Jina wî li ber wî geriya, lawikê xwe danî ser mînderê, bi qûnkişkê ber bi wî çû û serê xwe danî ser milê wî. Lêvên wê weke yên zarokan dilerizîn û hêsirên wê bi ser hinarîkên wê de dihatin xwarê. Ew qederekî wilo bédeng man. Dû re Bûbê destê xwe avêt çenga wê û berê wê bi xwe vekir. Wan bîskê li çavên hevdu nihêrîn, rabûn ser xwe û hevdu hemêz kirin. Du-sê caran wisa li ser hev hevdu hemêz kirin û kûr kûr li çavên hevdu nihêrîn. Paşê Bûbê ew berda, dîsan çû ber pacê û li derve nihêrî. Jina wî jî da dî wî û ew ji paş ve hemêz kir. Li derve sê-çar zarokan dileyistin. Piştî ku Bûbê

bîskê li wan zarokan nihêrî, li jina xwe zîvirî û ew hemêz kir. Jina wî jî heya ku jê hat xwe lê pêça.

Piştî ku wan hevdu têr hemêz kirin û xwe li hev pêçan, Bûbê jî-nik berda, daqûl bû û rahişt lawê xwe. Wî lawik du-sê caran hol kir hewa û girt. Piştî ku bîskê bi lêwik re lîst, dû re da destê jînikê û got:

– Emo, ma tu dizanî ku Ûsê cîranê me çi karî dike? Ma tu dizanî ku ew van peran ji ku derê tîne? Wî ev teksî û televizyon bi çi kirîne?

Emo milên xwe hejandin:

– No...

– Lê, Ûso qaçaxkeriyê dike. Şeva wî ne kêrnî du hezar lîran e. Te fêhm kir, du hezar lîra...

Emo li ber wî geriya:

– Nebe, nebe, Bûbê! Ez di bextê te û Xwedê de me, tu qaçax maçaxê meke! Tu dibînî ku her şev teqîn e. Ma te nebihîst ku wê roja han du kesan xwestibûn keriyek pez derbasî binxetê bikin, lê eskeran li wan teqandibûn, dawî dawî herdu jî hatibûn kuştin û eskeran meytê wan avêtibûn dû tirimpêlên xwe. Wan ew wilo bi mirîtî heya bajêr bi dû tirimpêlên xwe de kişandibûn. Gava xwediyê wan cûbûn ser wan, ew nas nekiribûn, tenê nîvê laşên wan mabûn.

Bûbê bi tiliya xwe ya girdikê simbêlê xwe ji devê xwe derxist, kire niçe niç û got:

– Ih... Na keçê, ma ji te tirê ez ê herim keriyên pezan derbasî binxetê bikim? Dîna Xwedê! Tiştê ez dibêjim barkêşî ye. Xwediyê mal û esker bazara xwe dikin û du kes bi sîlah li ba eskeran disekinin, ta ku hemû mal tê kişandin. Ma gava du heb bi sîleh li ba eskeran bisekinin, wê esker çawa bikaribin bera barkêşan bidin û wan bikujin? Ji te weye hema ez ê herim û bême kuştin. Ez îşê xwe ji tu tiştî naynim. Ez ê tenê barê xwe bikişînim û perên xwe bistînim. Ma ev du salên Ûso ye ku ew vî karî dike, çima ew nehate kuştin?

Jina wî dîsan li ber wî geriya, bi nermî û bi stûxwarî jê re got:

– Bûbê, Xwedê carekê mala meriv xerab dike. Welleh tu bi a min dikî parsê bike û qaçax maçaxê meke.

Bûbê serê xwe kil kir:

– Bi rastî jî aqilê pîrekan tune ye. Keçê qe peyvê fêhm bike. Ez ji te re dibêjim, ku talûkeyeke vî karî tune ye, tu hê jî pitpitê bi ser min de dikî. Ger talûkeyek di vî karî de hebe jî, tenê rasthatin e.

Di wê navê de lawikê wan giriya. Emo du-sê caran pišta wî tepand û pêşîra xwe xiste dêv. Dû re jî Bûbê re got:

– Bûbê, ger tu li min nafikirî, li vî tîfalî û birayên wî bifikire, ma ma me wêran meke.

Bûbê serê xwe hejand û hebekî bi sertî got:

– Keçê, te ez ji niha ve xistime gorê. Ma te xêr e tu vê pitpitê bi ser min de dikî?

Jinikê hew dengê xwe kir, rabû ser xwe, lawikê xwe xiste dergûşê û ew hejand. Piştî ku lawik di xew re çû, wê çû teştê hevîr ji ser textê firaxan daxist, du-sê mist ard berda binê teştê û rûnişt hevîrê xwe kir.

Bûbê jî cigareke nû pêça, vêxist û derket derve. Taxa ku ew lê rûdiniştin nû ava bûbû. Hema hema hemû xanî yekqatî bûn û nuh hatibûn lêkirin. Xanî firk bûn, yek li vir, yê din taa li dera hanê bû. Erdên vala, yên ku di navbera wan xaniyan de mabûn jî, hemû hatibûn firotin. Yên ku çend kevir li şûna eresa xwe danîbûn û yên ku qorek du qor asasê xaniyê xwe avêtibûn. Piştî salek du salên din ew ê bibûya taxeke nû di bajêr de.

Bûbê, çav li wan peyayên ku li ber siya dîwêr rûniştibûn, ket. Wî xwe li civatê girt, çû nik wan, silav da wan û rûnişt. Gişan bi hev re silava wî lê vegerandin û bi dorê jê re "merheba" gotin.

Dû re Êso jê pirsî:

– Cîran, tu van rojan nexuyabû, ma tu bi derinan de çûbû?

Bûbê piştî cigara xwe bi binê şekala xwe vemirand, got:

– Erê Weleh cîran, ez ber bi Kertwênê ve çûbûm.

– Çima, xêr bû?

– Xêr bû cîran, ji bo kar bû.

Ûso kenîya, li civatê zîvirî û got:

– Karê cîranê min Bûbê nabe, vî bajarê Nisêbînê yê mezin dihêle, dihere li gundan li kar digere.

Dû re berê xwe bi Bûbê ve kir û jê pirsî:

– Ma ew çi kar bû cîran?

– Karê cenaniyê bû lo...

– Êêê... ma çima te dewam nekîr?

– Karê wan hew ew bû. Tenê du roj bûn.

Qaso cigara ku pêçabû dirêjî Bûbê kir. Bûbê cigare ji destê wî girt û got:

– Apê Qaso, ma tu ji nexweşiya xwe çawa bû? Min bihîst tu çûbû ser doktor.

Qaso serê xwe bi aliyekî ve xwar kir û got:

– Welleh birazî ez weke berê me. Doktor emeliyata min dixwaze, lê buha ye, qeweta min nagihîjîyê.

– Ma doktor nabêjin nexweşiya te çi ye?

– Dibêjin, kevir di gurçikên te de hene, ma ez çi zanîm...

Memo peyva wî birî:

– Aaappê Qqqaso, jiiijibo kkkevir bbbbbbîra bbbbaş e. Bbbbbbîra vvvexwe.

Paşê Memo paş guhê xwe xurand û kenîya.

Memo lalîkî bû. Emrê wî li dor bîst salan bû. Bejna wî dirêj û zeyif bû. Kincên wî pînekirî û pertal pertalî bûn. Ew carna li nav taxê xwas digeriya. Porê wî tim meqeskirî bû. Serê wî biçûk û guhên wî mezin bûn. Di wê taxê de tu kes ji Memo nedixeyidîn û dilê xwe jê nedigirtin.

Ûso berê xwe bi Memo vekir û got:

– Memo, van qeşmeriyan meke, dê apê Qaso çawan bîra vexwe?

Piştî ku Memo solên xwe xistin bin milê xwe û pal da, got:

– Wwwwlllleh eeezz rrast ddddibbbêjjim bbebbbîrra jiiijî bbbbo keeevvvit bbebbbbaş e.

Qaso wa bi şaşmayî jê re got:

– Kuro bîra çi ye, Memo? Ev bênamûs qala araqî maraqiyê dike, an...

Di wê navberê de Evdiko silav da wan û rûnişt. Piştî ku hemûyan silava wî lê vegerandin, Qaso henek pê kir:

– Kuro Evdiko, tu hew li me dipirsî, ha! Qey tu jî dewlemend bû yî?

– Na Welle apê Qaso, çi dewlemendî û çi hal. Bi zorê roj di ser me re derbas dibin.

Îcar Bûbê jê pirsî:

– Evdo, min bihîst tu li Edenê kar dikî, ma li wan deran kar tune ye lo?

Evdiko serê xwe bi neyînî hejand:

– Na cîran, karê çii, halê çi?...

Bûbê dîsan got:

– Welleh ez rast dibêjim, ger li wan deran kar marek hebe ez ê jî bêm.

– Na Welleh cîran, tu kar tune ye. Avahiya ku em tê de kar dikin, vê sala ku were ew ê bîst karkeran jê derxin. Ez ji xwe jî ditirsim. Ez ditirsim ew min jî derxin.

Piştî demekê jina Bûbê bi teştî nê di ber civatê re derbas bû û got:

– Ma hûn nanê germ naxwin?

Qaso bi devkenî got:

– Belê Welle keça min, hela tu bi xêra bavê xwe kefekê bi apê xwe de.

Emo teştî nê ji ser milê xwe daxist, danî ser çoka xwe, nanek jê derxist û dirêjî Qaso kir. Qaso ew nan kir du perçe, perçê din dirêjî Emo kir û got:

– Rehma Xwedê li dê û bavê te be!

Memo jî ji cihê xwe pekiya, ew perçê din ji destê Emo girt û bi qertan kişiyayê. Dû re wextî tiştek bigota, lê Ūso peyva wî birî û

nehişt ew bipeyive.

Emo ji Qaso pirsî:

– Min ji bîr kir ez bipirsim, apê Qaso, ma gelo nexweşiya te çawa bû?

Qaso herdu destên xwe ber bi hewa vekirin:

– Ez li ber rehma Xwedê me.

– Xwedê şifa xwe li te bike apê Qaso.

Dû re wê teşt nanê xwe danî ser milê xwe û ber bi malê ve meşiya. Êdî hêdî hêdî dibû êvar. Zarokên ku li meydana vekirî bi topê dileyistin, jinên ku li ser tenûrê nanên xwe lêdixistin, ew jî hêdî hêdî winda dibûn. Peyayên ku li ber dîwêr rûniştibûn jî rabûn ser xwe û her kes ber bi malên xwe ve çûn.

Piştî şîvê Bûbê ji jina xwe pirsî:

– Emo, ma em bîskê nerin mala cîranê me Ūso?

Emo bi rakirina firaxan mijûl bû, piştî ku wê sifre rakir, got:

– Baş e, wê çaxê ez lêwik şîr bidim, dû re em herin.

Piştî ku wê zikê lêwik jî têr kir, lawik xist hemêza xwe, da dû Bûbê û derketin.

Herdu lawikên wan yên mezin jî çûbûn mala hevalên xwe. Bûbê li ber derî ji jina xwe pirsî:

– Ma zarok werin ew ê zanibin ku em li mala Ūso ne?

– Erê, erê, ew ê zanibin, Emo di ber xwe de got.

Malên wan nêzîkî hev bûn. Di navbera malên wan de tenê du xanî hebûn. Gava ew gihîştin ber hewşê, jina Ūso ew dît. Jinik li ber derî lawik ji destê Emo girt û bi hev re derbasî hundur bûn.

Ūso cigara wî di dest de bû, li ser doşekê pal dabû û li televizyonê dinihêrî.

Bûbê henek kir:

– Ma hûn mêvanan vedihewînin?

Ūso keniya:

– Mêvan mêvanê Xwedê ne.

Dû re ew ji cihê xwe rabû û cih da wan.

Bûbê derbasî ser doşekê bû, Emo û jina Ûso jî li jêrî wan rûniştin. Piştî ku Ûso cigare îkramî Bûbê kir, li Emo zîvirî û got:

– Maşaleh lawikê we mezin bû ye. Gelo navê wî çi bû?

Ji berdêla Emo Bûbê bersiv da:

– Navê wî Şoreş e. Lawê Qaso ev nav lê kiriye.

– Şoreş navekî xweş e. Ma tu zanî mana wê çi ye?

– Erê we, ez çawan nizanim.

Di wê navberê de nûçeyên televizyonê dest pê kir. Ûso rabû ser xwe û piçekî dengê televizyonê bilind kir. Piştî ku wan li nûçeyan guhdarî kirin, jina Ûso çayê anî ber wan. Bi çayêvexwarinê re Bûbê ji Ûso pirsî:

– Cîran, riceke min ji te heye.

Ûso qedeha di destê xwe de danî û bi şaşmayî got:

– Estexfurullah cîran, kerem bike!

– Tu dizanî ku ez bê kar im û tu kar bi dest min nakeve...

Ûso peyva wî birî:

– Êê cîran...

– Gelo ma tu ê nikanibî li ba xwe karekî ji min re jî peyda bikî?

Ûso cigarek îkramî wî kir û yek jî vêxist. Piştî ku qurtek li çaya xwe xist, got:

– Bawer bike cîran, di vê demê de parîkî dijwar e. Lê em ê dîsan jî bikanibin ji te re karekî peyda bikin.

Wan wê êvarê heya bi dereng şevbuhêrkiya xwe li mala Ûso kirin. Piştî wê bi du-sê rojan, şevê Ûso li deriyê wan xist û got:

– Cîran, rabe xwe kar bike, em ê îşev dakevin binxetê!

Gava Bûbê dengê Ûso bihîst, bi lez ji nava nivînê xwe pekiya, kincên xwe li xwe kirin, rahişt werîsê xwe, derket, da dû Ûso û lezand.

Şev reş û tarî bû. Ji xwe gava li Nisêbînê şev wilo reş bûya, xelkê digotin: "Îşev şeva qaçaççıyan e". Şev wilo reş bû, ku ne ji şewqa elektrîkên hin malan bûya, mirov nizanîbû ku tu kes li wê taxê dijîn.

Piştî ku ew ji çem derbas bûn, gihîştin nik hevalên xwe yên din. Komêk barkêş di nava erdê pişt pira Alman de li hev civiyabûn. Piştî ku ew bîskê li hev rûniştin û rêberan şîret li wan kirin, rabûn ser xwe û her çend kes bi derekê de çûn.

Grûba Bûbê û Ūso xwe di bin pirê re berdand û ber bi tixûb ve meşiyar. Ji xwe tixûb ne dûrî bajêr bû. Bajare Nisêbinê û Qamişlo bi hev ve ne. Ne ji sînore bi têt û mayin be, mirov dibêje qey herdu bajarek in.

Piştî demekê ew gihîştin ber tixûb, xwe li wir qederekî dane erdê û li rêber guhdarî kirin.

Wê şevê dê xwediyê mal serê barkêş du hezar lîra bidaya wan. Ji ber ku Bûbê hê nû bû, dê tenê hezar û pêncsed lîra bidaya wî. Piştî ku ew jî çendakî biçûya û bihata û jêhatî bûya, dê du hezar bidaya wî jî. Lê hezar û pêncsed jî ji Bûbê re ne hindik bû. Gava wî bihîst ku ew ê hezar û pêncsedî bistîne, kêfa wî hat û di dilê xwe de got: "Ku ez şevê hezar û pêncsed lîran kar bikim, ne hindik e, kiriya xaniyê min ya du mehan derdikeve û ez ê ji Emo û ji zarokan re hinek kinc bikirim û ji xwe re jî kêsek tûtin..."

Bûbê pir poşman bûbû ku wî heya niha ev karê bi pir pere nekiribû. Wî bîskê jî hin xeyal anîne ber çavên xwe.

Berî ku ew li têtlan bixin û derbasî binxetê bibin, dîsan rêberê wan jî wan re got:

– Divê hûn qet gavên xwe şaş navêjin û ji ser şopa min şaş mebin ha!...

Pêşî rêber sîlaha xwe avêt milê xwe, bi meqesa têt birîn û hemû yek bi yek derbas bûn. Ew ketin rêzê û li dû hevdu bi qulûsî meşiyar. Lê dilên hemûyan bi tirs bûn. Ūso û Bûbê li herî dawiyê bûn. Piştî ku ew çend gavên baş di nava tixûbê binxetê de meşiyar, Ūso hêdî ji Bûbê re got:

– Cîran, tu lingên xwe şaş neavêjî ha! Ji ser şopa min danegere!

Bûbê bi tirs li dû hemûyan, bêî ku gavên xwe şaş biavêje dimeşiya.

Piştî ku ew kurtedemekê wisan çûn, ji nişkê ve kozikeke leşkeran li pêşiya wan derket û li wan teqandin. Rêberê wan jî xwe li ser zik avêt erdê û wî jî li leşkeran reşand. Şansê wan hebû ku ew ji erdê bi mayin xelas bûbûn. Ji ber ku Ūso zû de ev kar dikir, bi rewşê dizanîbû. Wî hema xwe avêt destê Bûbê û bi heyecan got:

– Cîran, bide dû min!...

Ūso, Bûbê û barkêşên din hemû destvala bûn. Loma ew mecbûr man ku baz bidin û xwe xelas bikin. Wan xwe avêtin pişt girikekî nêzikî Qamişlo û xwe xelas kirin. Lê tenê rêber di nava leşkeran de ma. Wî û leşkeran her li hev diteqandin. Paşê wî jî xwe bi bazdanê gihande ba barkêşan. Wê şevê hemû bi saxî derbasî binxetê bûn. Bûbê wisan poşman bûbû ku ew di jiyana xwe de tu caran ewqasî poşman nebûbû. Wî bîskê jina xwe û gotinên wê anîne ber çavên xwe "Bûbê, Xwedê carekê mala meriv xerab dike. Welleh tu bi a min dikî parsê bike û qaçaxê meke. Bûbê, ger tu li min nafikirî, li wî tîfalî û birayên wî bifikire, mala me xera meke".

Di wê navberê de Ūso tişteke got, lê Bûbê fêhm nekir, veciniqî û pirsî:

– Çi, ma te tişteke got, cîran?

Ūso zanîbû ku Bûbê tirsîya ye. Ji ber ku gava cara pêşî ew derbasî binxetê bûbû, ew jî bêhawe tirsîya bû.

Wan di eynî şevê de mal derxistin. Ne di cihê berê re, lê di cihêkî dûrî bajêr re derxistin. Kişandina mêl tenê du saet kişand û mal hemû çayê bû.

Bûbê saet li dor pêncê sibehê vegeriya malê. Hêdî, bêî ku kesî hişyar bike derî vekir û kete hundur. Ew hezar û pêncsed lîrayê ku kar kiribû xist bin behlîfa xwe û tevî kincan xwe avête nava nivînan. Hema ku ew xilmaş bû, wî xewn dît. Lê çi xewn?... Di xewnê de ew di nava tixûb de bê heval mabû. Leşkeran her li wî diteqandin û didane ser piştê wî. Lê wî dikir nedikir nikarîbû bazda, gavên wî li hev digeriyan û dikete xwarê. Leşkeran nêzikî lê dikirin û yekî ji leşkeran gulle diajote ber tivinga xwe û ji wî nîşan digirt. Lê Bûbê bi

qêtînekê re hişyar bû. Gava Bûbê dît ku xewn e, hema xwe avêt jina xwe û ew hişk hemêz kir.

Jina wî ecêbmayî mabû, jê pirsî:

– Çi ye Bûbê? Ma çi qewimî ye? Ma ne tu ê îşev biçûya binxetê?

Bûbê ji ber xewna xwe di xwêdanê de mabû. Wî keserek kûr berda û ji kêf û heyecanan hêsir ji çavên wî hatin. Dû re wî behlîfa xwe bilind kir, ew hezar û pêncsed lîrayên ku kar kiribû, nîşanî jina xwe da û dîsan ew hemêz kir.

HEMÎDO Û AVÛKAT

Hemîdo li deriyê daîra avûkat xist û kete hundur. Avûkat ji cihê xwe rabû û destê xwe da wî. Piştî ku ew bi cih kir, cigara xwe ya Marlboro ji çavîka masê derxist û dirêjî wî kir:

– Kerem bike, cigarekê bikişîne, bi devkenî got.

Hemîdo cigarek ji pakêtê kişand û vexist. Piştî ku du-sê hulm li cigarê xist, ji avûkat pirsî:

– Ma gelo rewşa lêwîk çawan bû, ebûqat beg? Ew ê bi vê îfadê bê berdan an na?

Avûkat destê xwe avête simbêlê xwe, hûrik hûrik pê leyist û bersiva Hemîdo da:

– Min ji te re carekê soz daye camêr... Vê carê ew ê bê berdan

Gava avûkat wilo got, Hemîdo ji cihê xwe rabû ku destê wî maçî bike, lê avûkat destê xwe kişand û nehişt:

– Ez rice dikim, Hemîd, got. Em birayên hev in.

Hemîdo dîsan li cihê xwe rûnişt:

– Wisa kêfa min tê, ebûqat beg. Ez nizanim bê ez ê ji kêfan çî bikim. Axx... Ku di vê mehkemê de Seydo bihata berdan. Wele ez di van rîyan de mirim, ez di bin deynan de şewitîm.

Avûkat destmala xwe ya kaxezî ji bêrîka xwe derxist û pozê xwe pakij kir:

– Lê ew bazara ku me kiribû nabe, got. Divê tu pênc hezar lîrayên din jî bidî.

Gava avûkat wilo got, ew kêfa Hemîdo hemû lê bû kul û derd. Ew ji hêrs û heyecanê lerizî û çavên wî mîna du fîncanan vebûn. Bi girr kursiya xwe ber bi masa avûkat ve kişand û got:

– Me berê bazara xwe bi deh hezaran kiribû, lê te kir panzdeh û te got ku tu ê lêwîk bidî berdan. Lawîk nehate berdan. Dû re te

pênc hezarên din jî li min zêde kir û te got çawan bibe bila bibe, ez ê vê carê lêwik bidime berdan. Lê lawik nehate berdan. Va niha tu pênc hezarên din jî li min zêde dikî. Ma ez ê van peran ji ku bînim ebûqat beg? Ez ê herim xwe biavêjim kê û peran ji wan deyn bikim? Ma tu kesê ku min pere jê nexwestibin mane?...

Avûkat hebekî bi sert peyivî:

– Tu peran ji ku tînî bîne. Ger tu pênc hezarên din jî zêde nekî, dibe ku vê carê jî lawê te neyê berdan.

Du pirtûkên kurdî bi lawê Hemîdo re hatibûn girtin. Ji bo herdu pirtûkan qala heft sal ceze dibû. Hemîdo ji bo ku lawê xwe bide berdan tiştên ku ji destên wî dihatin dikir. Mala wan têê li Diyarbekirê bû. Lê ew ji bo îfada lawê xwe her tim diçû Edenê. Ji ber ku lawik li Edenê hatibû girtin û diviya bû îfada wî li Edenê bihata dayin. Avûkatê ku girtibû, her tim li wî wilo dikir. Her carê digot ” A ez ê vê carê lawê te bidime berdan ” û carê pênc hezar lîra lê zêde dikir û lawik nedihate berdan.

Cara pêşî bazara wan deh hezar lîra bû, lê dû re avûkat lê zêde kir û kire panzdeh. Her carê ku lê zêde dikir, digot ” Ez ê lêwik bidime berdan ”. Hemîdo jî ji bo berdana lawê xwe diçû xwe davêt nas û dostan, pere ji wan deyn dikir û dianî dida avûkat. Lê bêviya Hemîdo ya mezin di vê carê de bû. Gava vê carê jî avûkat qala pênc hezar lîra kir, Hemîdo di dilê xwe de got: ”Wele ew vê carê jî nayê berdan ”. Piştî ku hebekî fikirî:

– Baş e, bi dengekî nizim got. Ez ê vê carê jî qebûl bikim. Lê ku lawik vê carê jî neyê berdan?

Avûkat hebekî kursiya xwe bi paş ve kişand, herdu lingên xwe avêtin ser hev û got.

– Yaho min ji te re carekê soz daye. Soza min soza mêran e! Ma qey tu ji min bawer nakî?

Hemîdo wextî bigota te berê jî digot, soza min soza mêran e, lê negot, rabû ser xwe û jê pirsî:

– Îfada wî saet di çî de ye?

Avûkat milê çakête xwe hilda jor û li saetê mêze kir:

– Îfada wî saet di sisiyan de dest pê dîke, got, saet niha deh e. Divê em saet sisiyan li wir hazir bin.

Hemîdo xatir jê xwest û ji hundur derket.

Hemîdo yekî dirêj û zeyîf bû. Emrê wî an çil hebû an tunebû. Lê porê wî spî bûbû. Ne tenê porê wî, herwisa simbêlê wî jî spî bûbû. Ger ne ji lixwekirina wî ya Diyarbekirî bûya, mirov ê bigota qey ew şêst salî ye. Wî bi wî awayî serê xwe xiste ber xwe û bi dilkulî ber bi mala dostê xwe ve meşiya. Gava ew gihîşte ber mala dostê xwe û kete hewşê, dostê wî bi jin û zarokên xwe re li hewşê, li bin siya mêwê rûniştibûn. Gava ew çav li Hemîdo ketin, hemû ji cihê xwe rabûn û cih danê. Piştî ku Hemîdo rûnişt, jinikê berî mêrê xwe jê pirsî:

– Kekê Hemîdo, gelo rewşa lêwik çilo bû?

Hemîdo herdu destên xwe ber bi hewa ve kirin:

– Ez li bendî rehma Xwedê me.

Mêrik ji cihê xwe rabû û cih da Hemîdo:

– Hela tu cihê xwe xweş bike kekê Hemîd, got û li jina xwe zivirî. Keçê niha kekê Hemîdo birçî ye, hela tu malhaziriyekê jê re bîne.

Jinikê destên xwe danîn erdê ku rabe ser xwe, Hemîdo nehişt û got:

– Na xwişka min, tu li cihê xwe rûnê, ez têr im.

– Ma tu çayekê jî venaxwî?

Hemîdo destê xwe yê rastê danî ser sînga xwe, serê xwe tewand û got:

– Xwedê zêde bike. Welleh dilê min nabije tiştêkî. Lê tenê riceke min ji we heye.

Mêrik bi pêş de hat:

– Estexfurula kekê Hemîd, got. Em birayên hev in. Tiştê tu dixwazî ser serê min û ser çavên min. Lê tenê ku ji destên min bê.

Hemîdo qederekî fikirî:

– Wele pênc hezar lîra ji min re lazim e, bi stûxwarî got. Îfada lê-

wik îro saet di sisiyan de ye. Wî bênamûsê ebûqat dîsan pênc hezar lîra li min zêde kir. Ger ez îro peran negihînimê berdana lêwîk tune ye. Qala heft sal ceze dibe.

Mêrik ji jina xwe nepirsî bê tu perên wan li mal hene an na, weke ku milyonên wî li mal hebin, got:

– Wey ser serê min û ser çavên min. Mirov carekê li hev diqewime. Ji bo Seydo tiştê ji destê min bê ez ê bikim. Li ba min ferqa Seydo û Silêman tune ye. (Silêman lawê wî bû.)

Piştî wan peyvên mêrik hêviyek ji Hemîdo re çêbû. Dîsan wî ew kul û derd hemû ji bîr kirin û şûna wan kêf û şahiyê girtin.

– Çer ku ez vegerim, ez ê ji we re perekên we poste bikim, Hemîdo bi dilşahî got.

– Hela hiş be lo, jehr di nava peran de be. Bila lawîk were berdan, bavo ji min re tu pere ne lazim e.

Dû re ew rabû ser xwe û çû hundur. Piştî demek kurt jina wî jî rabû ser xwe û çû hundur.

– Kuro ma ka em ê evqas pere jê re ji ku bînin? jînikê ji mêrê xwe pirsî. Ma tu pere li mal heye?

– Na Wele, evqas pere tune ye, lê çi dibe bila bibe, divê em jê re peyda bikin. Tu nizane bê Hemîdo çi peya ye! Ger ez lê biqewimiyama wî ê canê xwe ji min re feda bikira.

– Baş e, ger evqas pere li mal tune be, tu ê jê re ji ku peyda bikî?

– Ma wê li ba cîranê me Elî tune be?

– Tu bi a min bikî li ba wî hebe jî, jê nexwaze. Ew dinya nedîtî-yê ha wê me di koda ribabê ke.

Mêrik tiliya xwe ya eşedê danî ser cênîka xwe û hebekî fikirî:

– Ma wê wekî din li ba kê hebe? got. Gelo ez ji kê bixwazim?

– Ma wê li ba cîranê me Bozo tune be ?

Mêrik herdu destên xwe li hev xistin:

– A Welê wê li ba wî hebe, bi ken got. Wî erdê xwe yê li gund firotiye. Ger li ba wî hebe, ew ji min re nabêje, na.

– De zû here, berî ew ji mal derkeve, jînikê got, çû çaydan tijî av

kir û danî ser êgir.

Mêrik bi kêf derket der, çû ba Hemîdo, destûra neh-deh deqî-qan jê xwest û ji hewşê derket.

Hemîdo bi çîrokê hesiyabû. Lê wê çi bikira? Ger ew ne di wê rewşê de ba, wî tu caran dostê xwe fedîkar dervedixist.

Piştî ku mêrik ji hewşê derket, jinik di gel siniya xwarinê hate bin siya mêmê, ba Hemîdo.

– Te ê zehmet nekira xwişka min, Hemîdo bi devkenî got.

– Ma çi zehmetiya wê heye kekê Hemîd? Me ji te re tu berx serjê nekiriye. Wele malhazirî hew ev bû, divê tu li qusûra me nenêrî.

– Ez ê çi li qusûra we binêrim? Yên ku li qusûra min nenêrin hûn in.

Dû re wî li ber siniya xwarinê çarmêrkî veda û xwar. Piştî ku têr xwar, av vexwar û ji siniyê vekişiya.

– Xwedê zêde bike, min têr xwar, got.

Jinikê dîsan siniya xwarinê ber bi wî ve dehf da:

– Çima kekê Hemîd, ji bo çi te nexwar?

– Xwedê zêde bike, min têr xwar, Hemîdo dîsan got.

Piştî ku Hemîdo cigarek pêça û vêxist, mêrik hat. Wî silav da Hemîdo û xwe bi kêf da ser mînderê. Hemîdo cigarek pêça, dirêjî wî kir û bi stûxwarî got:

– Mehmûd, divê tu li min negirî, li qusûra min nenêrî. Ez çi bikim, Weleh ez ne di vê rewşê de bûma, min tucarî tu fedîkar dervedixist. Lê ez mecbûr im ku biraziyê te xelas bikim.

Mehmûd destê xwe xist bêrika xwe, ew pênc hezarên ku ji cîranê xwe deyn kiribû, dirêjî Hemîdo kir û got:

– Ez rice dikim kekê Hemîd, got. Ne hewce ye tu evqasî xwe kêm bibînî. Em birayên hev in. Ma bavê te hindikî alîkarî bi bavê min kiriye?

Hemîdo bi hêvî ew pere ji destê wî girt û spasên xwe jê re got. Piştî ku bîskê qala derd û kulên dinyayê kirin, Hemîdo destûra xwe û rabûnê jê xwest.

– Ma gelo kêreke we ya zêde tune ye, Hemîdo got. Belkî ez ji xwe re li bajêr pê fêkî bixwim.

Jinikê baz da hundur, kêreke biçûk anî û da destê wî. Hemîdo ew kêr ji destê jinikê girt û xist bêrika xwe.

– Bi xêr ez careke din werim ez ê kêrika we ji we re bînim, got.

– Careke din çawa, mêrik got. Hûn îşev mêvanê me ne. Bi xêr çer ku lawik were berdan hûn rast werin vir. Bila biraziyê min hebekî xwe rehet bike, bêhna xwe berde. Ev serê du mehan e ew girtî ye, niha ew pir betilî ye û aciz bûye. Em ê îşev bi hev re şîvekê bixwin.

Hemîdo rabû ser xwe û xatir ji wan xwest:

– Bi xêr lawik were herdan, em îşev mêvanê we ne, got, derket û çû.

Piştî ku Hemîdo çû, mêrik lawê xwe şande bajêr da hinek goşt û sebze bikire.

– Welleh heqê vî ebûqatî kuştin e, jinikê ji mêrê xwe re got. Ma îcar ev çi ye, her carê pênc hezaran li vî belengazî zêde dike. Derewan jî lê dike, dibêje, ez ê lawê te bidim berdan.

Mêrik serê xwe hejand:

– Ne keçê tu bi vî welatî nizanî. Ew li ser dizî û sextekariyê hatiye avakirin.

Êdî ew hew peyivîn. Mêrik çakêtê xwe avêt nava milên xwe û derket derve. Lê, jina wî bi dû wî de bang kir.

– Mehmûd, îro hebekî zû were mal ha! Dibe ku kekê Hemîdo û lawik zû werin.

Mêrik di ber xwe de got:

– Erê erê, ez ê zû werim.

Hemîdo li dor saet didowan gihîşt ber avahiya avûkat. Wî destmala xwe ji bêrika xwe derxist, xwêdana ser çavê xwe pakij kir û bi derencan ve bi jor ket. Ew gihîşte ber deriyê daîra avûkat, li derî xist û kete hundur. Pirtûkeke mezin di destê avûkat de bû û lê dinihêrî. Gava Hemîdo kete hundur, avûkat pirtûka di destê xwe de danî,

rabû ser xwe û destê xwe da wî.

– Maşalê te pere anîbin, bi dengê ne zelal got.

Hemîdo di mana "erê" de serê xwe bejand û ew pereyên ku anîbûn dirêjî wî kirin.

Piştî ku avûkat ew pere bejmartin, çavîka masê kişand û xistiyê. Dû re li Hemîdo zîvirî.

– Divê em bêdî bêdî herin, got. Tenê niv saeta me maye.

– Ma çi jê dikeve serê te, ebûqat beg? Hemîdo bi stûxwarî jê pirsî. Ma tu dibêjî wê lawik vê carê were berdan?

– Erê, erê, avûkat got. Ez texmîn dikim ew ê vê carê were berdan.

Paşê ew rabûn ser xwe. Avûkat çentê xwe xist destê xwe, Hemîdo da dû wî û di derencan de daketin jêr. Ew li otomobîla avûkat siwar bûn û berê xwe dane mehkemê.

Hemîdo ji hêrsan dilerizî. Mûyên canê wî lê gij bûbûn, çavên wî fireh dibûn û firnikên pozê wî radibûn û dadiketin. Wî bêdî destê xwe dirêjî bêrîka çakêrê xwe ya hundur kir û du-sê caran destê xwe di ser kêrê re bir û anî. Di dilê xwe de got: "Ger vê carê jî lawik neyê berdan, ez ê vî ebûqatî bidim ber kêran".

Hundurê avahiya mehkemê tijî mirov bûn. Ew di hêwanê de du sê caran çûn û batîn. Piştî ku Hemîdo cigareyek pêça û vêxist, ji avûkat pirsî:

– Ma tu dibê ew ê vê carê lawik were berdan ebûqat beg?

Avûkat li ber pencerê bû, li derve mêze dikir; mîna ku dengê Hemîdo neçûyê, ew bê deng ma.

Hemîdo dîsan got:

– Ma çi jê dikeve serê te ebûqat beg? Ma tu dibê ew ê vê carê were berdan?

Berî ku avûkat deng bike, mehkeme vebû. Avûkat û Hemîdo bi lez ketin bundur. Herdu destên lêwîk li ser hev bûn û di nava du eskeran de di buzûra hakim û sawcî de rawestiya bû. Gava ew çav li bavê xwe ket, wî herdu destên xwe ji bavê xwe re hejandin û got:

– Bavo, ma te çi kir?

– Hiş be, leşkeran bi dengê nizam, lê bi sert gotin.

Hemîdo şewqê wî di destên wî de bû û bi heyecan li wan du sê peyvên ku avûkat gotin, guhdarî kir. Ew tiştên ku Hemîdo û avûkat li ser peyivî bûn û avûkat gotibû, ku ew ê di mehkemê de bibêje, wî yek ji wan jî negot.

Bi wî awayî, bi biryara mehkemê, heft sal ceze li lawê Hemîdo hate birîn.

Hingî Hemîdo bû weke dêhnan, hêrs bû û lerizî. Mûyê canê wî li wî gij bûn, çavên wî fireh, mezin û sor bûn. Mirov digot a wextî çavên wî ji nava serê wî bipengizin. Wî destê xwe hêdîka bir ser kêra di bêrika xwe de û wextî êrîşî avûkat bikira. Lê nekir, piştî ku awirekî sert û tûj avête avûkat, li lawê xwe zîvirî û bi dengêkî nîvhêvî got:

– Ez bavê te me, tu hîç meraqan meke! Eynî ez zanibim ku wê serê min jî tê de here, ez ê te xelas bikim. Tu li xwe miqate be lawê min!

Lêwik xwest tişteki ji bavê xwe re bibêje, lê eskeran nehiştin, bi milên wî girtin û ew kişandin hundur.

DIYA MIHO

Wan du caran li derî xistin, cara sisiyan gava derî venebû, bi pehînan û bi qundaxên tivingên xwe derî şikandin û ketin hundur. Pîrê di quncuka xênî de, di nav nivînê xwe yê gemarî û pînekirî de raza-yî bû. Herdu leşker çûne ser. Yekî ji wan lingê xwe li lihêfa ser wê xist û bi qîrîn got:

– Heydê, zû!... Ger tu lawê xwe tînî bîne, ger tu naynî em ê te ji berdêla wî bibin.

Pîrê bi dengê xwe yê jar û ketî bersiv da:

– Bavo, Welleh ez nizanîm lawê min li ku ye. Ev serê du mehan e çavên min li wî neketine.

Leşker bi ser de qîriya:

– Hiş be, derewa meke... Ev çend car in ku tu me bi van derewan dixapînî. Ger tu cihê wî dibêjî bibêje, ger tu nabêjî, rabe, bide pêşiya me!

Ev deh rojên pîrê bû ku nexweş bû û di nava nivîna de bû. Qermîçokên rûyê wê hîn bêtir qermîçî bûn. Çavên wê kort bûbûn û destên wê dilerizîn.

Leşkêr dîsan lingê xwe li nivînê wê xist û got:

– De, zûka cihê wî xayînî bibêje!

Pîrê tu tişt negot, weke zarokan kire îskîn û hêsirên wê bi ser hinarîkên wê ên qermîçokî de hatin xwarê.

Îcar leşker pehînek li zikê wê xist û bi ser de qîriya. Leşkerê din li çavê wî nihêrî, hêrs bû û lerizî, lê tu tişt negot.

Gava wan Pîrê derxistin der, hemû gundî li meydana gund hati-bûn civandin. Wan dehfek dane Pîrê û ew ber bi koma gundiyan ve şandin. Pîrê herdu destên xwe dane ser hev û kete rêza gundiyan. Lê ew nikanîbû di cihê xwe de rawestiya. Dest û çongên wê wilo dihejîyan, ku mirov digot a wextî ew were xwarê.

Serçawîş destên xwe dane paş qûna xwe û du-sê caran di ber rêza gundiyan re çû û hat. Dû re ew li gundiyan zîvirî û bi dengêkî gur,
– Dê û bavê Miho bila derkevin vir! got û bi destan meydan nîşan da.

Pîrê weke ku bikule, xwe da ser darê xwe û ji nav rêza gundiyan derket.

Serçawîş ber bi wê çû û bi hêrs got:

– Kanî lawê te?

Baş deng neçû Pîrê. Ji wê webû ku serçawîş li mêrê wê dipirse.

– Bavo heyrano, ev deh salên mêrê min e ku çûye rehmetê.

Serçawîş wilo têgihîşt ku Pîrê wî dixapîne, pehînek li darê wê xist û got:

– Ez ji te re dibêjim, kanî lawê te?

Gava serçawîş pehîn li darê Pîrê xist, Pîrê kete xwarê û li erdê berê xwe bi gundiyan ve kir û got:

– Bavo, ma we kê Mihokê min dîtiye? Kî ji we dizane bê Miho li ku ye? Îcar serçawîş darê Pîrê ji dest girt, bi rêzê li gundiyan xist û got:

– Miho! Miho! Hûn cihê wî dibêjin bibêjin, an na ez ê we gişan bişewitînim.

Hingî Mistiko ji nava rêza gundiyan derket. Navê wî yê rastî Misto bû. Lê ji ber ku ew feqîrê gund bû, hemû gundiyan jê re digotin "Mistiko". Mistiko tiliya xwe li ba kir û got:

– Tu me hemûyan dişewitînî bişewitîne! Em cihê Miho nizanin!

Serçawîş emir da du leşkeran:

– Bi milên wî bigirin û wî biavêjin makîne!

Leşkeran tifingên xwe ji milên rastê avêtin yên çepê û bi milên Mistiko girtin, birin avêtin cemseke leşkeran.

Serçawîş çend xort ji nava rêza gundiyan veqetandin, bi qundaxa tivinga xwe li wan xist û got:

– Cihê Miho ji me re bibêjin! Ger hûn naxwazin bêne girtin û

bêne kuştin, zû cihê wî ji me re bibêjin.

Xortan xwe li nezaniyê danîn:

– Em cihê wî nizanin.

Pênc–şeş leşker li wan civiyan, ew dane ber kulm û daran, ew avêtin erdê û bi pehînan kişiyên ser zikên wan.

Pîrê xwe avêt ber lingên wan û li ber wan geriya. Serçawîş pehînek lê xist û got:

– Bimire Pîra heram! Miho! Miho!... Divê hûn cihê wî bibêjin, hûn cihê wî xayinê welêt bibêjin.

Pîrê îcar xwe avêt lingên wî yên bi potîn û got:

– Bes e, qe bila wijdan bi te re hebe!

Serçawîş du pehînen din jî lê xistin û got:

– Wijdan!... Min ji we re carekê gotiye, ku hûn cihê Miho ji me re nebêjin, ez ê we hemûyan bişewitînim. Ez ê malên we bi ser we de xerab bikim...

Dû re serçawîş emir da leşkeran, da ew li gundiyan bixin. Piştî ku wan bi dar û qamçiyên gundî ji hal de xistin, xwestin ku wan gişan biavêjin makînan û bibin.

Pîrê nihêrî ku rewş xerab e, ji bo ku ew gundiyan xwe xelas bike, tiştên ku li ber guhên wê ketibûn, got:

– Bisekinin, bisekinin! Dev ji gundiyan berdin, ez ê cihê Miho bibêjim.

Hingî serçawîş û hemû leşker sekinîn û berê xwe bi wê vekirin.

– Lawê min çû ye Bêrûdê. Berî niha bi mehekê min xeber girt, ku ew li Bêrûdê ye.

Serçawîş bi şaşmayî:

– Bêrûdê?... Ew çû ye nava Filîstîniyan ha!...

Du leşkeran bi milên Pîrê girtin û ew avêtin dawiya tirimpêlê. Dû re hemû leşkeran xwe avêtin makînan xwe û ji gund derketin.

XEWNA NEBIXÊR

Ew bi dengê teqîna tivingan re hişyar hû, herdu çavên xwe firkanî, ji nava nivînan rabû û haz da hewşê. Gava ew çav li leşkeran ket, dîsan hi paş de baz da bundur.

Jina wî û herdu zarokên wî di xew de bûn. Mêrik çû ber pacê, hêdî perde da alî û li derve nihêrî. Wî dît ku komek mirov li meydana hatine civandin, destên wan li ser serê wan in û di nava xelesa leşkeran de ne. Mêrik dîsan hêdî perde weke berê kir û li hundur vegeya.

Jina wî mîna ku mirov zixtikan lê bixe, ji nava nivînan pekiya, xwêdana ser çavê xwe pakij kir, hi tirs û bi beyecan ji mêrê xwe re got:

– Min çi xewnek ne bi xêr didît.

Lê wê xewna xwe ji mêrê xwe re negot.

Mêrik li her serê wê, li ser tûtikan rûnişt û jê pirsî:

– Xêr e înzaleh, te çi xewn dîtiye?

Jinikê axîneke kûr kişand û got:

– Tu hi a min hikî ez nahêjim.

Mêrik îcar hebekî bi hêrs got:

– De ka bibêje ha! Xêr e, ma te çi xewn dîtiye, ku te evqasî xwêdan daye? Tu hertim xewnên wilo tewlo mewlo û ecêb dihîni. Xwedê zane tu dîsan di ser çiyana miyan re difiriyayî.

Mîna ku mirov satilek av bi ser jinikê de rijandibe, ew ji xwêdana şil bûbû.

– Na malxerabo, min xewn dît ku eskeran tu dikuştin.

Hingî bi carekê ve çokên mêrik sist hûn, canê wî sar bû û xwêdana neke cemidî ew girt. Tevzî li ser tevziyê li dilê wî ket û tirs mirinê lê peyda bû. Ew pênc salan xwînê û li çiyana mabû, lê tu caran tirsên

wilo li wî peyda nebûbûn.

Dû re wî bi dengekî nîvqurmiçî ji jina xwe re got:

– Ma tu dizanî ku leşkeran girtine ser taxê, ew wextî bigirin ser mala me jî.

Ji tirs û heyecanê zimanê jinikê negeriya, di cihê xwe de sar ma.

Mêrik dîsan got:

– Keçê, Weleh xewnên te carinan rast in ! Te wê dema han xewn dît, ku cîranê me Xelo miribû, sibehê em rabûn, me dît ew bi rastî jî mirî ye. Ev xewna te jî ne rast be? Weleh ez jî çer ku vê sibehê çav li wan ketim, tîrsa mirinê kete dilê min. Ez bi rastî jî neyême kuştin?

Jinikê bi dengekî hebekî bilind got:

– Hela hiş be, bila devê te ji xêrê vegere gidî ! Ma çi ye tu vê sibehê qala mirina xwe dikî? Ev çi sibehê ne bi xêr e!

Mêrik bersiv neda, keserek kûr berda û cigarek pêxist. Piştî ku hebekî fikirî, ji jina xwe re got:

– Rabe, zû ji min re destak kincên xwe derxe, leşker wextî higin ser me. Weleh ku îcar ez bême girtin, berdana min tune ye, ew ê min îdam bikin.

Jinik zû ji nava nivînê xwe pekiya û ber bi sindoqa xwe ya kincan çû. Wê kiras û derpiyekî dirêj û hubiriyek jê derxist û anî danî ber mêrê xwe.

Mêrik qederekî li wan kincan nihêrî. Paşê dîsan rabû ser xwe, çû hebekî perde da alî û li derve nihêrî.

Yên girtî hîna jî destên wan li ser serên wan bûn û di nava xelesa leşkerên bi sîlah de di rêzê de bûn.

Mêrik perde bi hêrs berda û dageriya hundur. Wî zû ew kincên li erdê li xwe kirin, çû ber neynikê û li xwe nihêrî. Piştî dît ku kinc lê hatin, jina xwe hemêz kir, zaroka xwe ya di xew de bêt ku hişyar bike, maçî kir, rahişt du satilên avê û derket...

GIRTÎ

Ev tam meheke wî çêbûbû ku ew hatibû girtin û di nezaretxanê de bû. Ji lêdan û îşkencê mirov ew nas nedikir. Porê wî û riha wî ya xelekî rûyê wî yê zeyif winda kiribû. Ji xwe mirov digot qey devê wî tune ye. Simbêlê wî ser herdu lêvên wî girtibû û daketibû heta bi ser çenga wî. Ji por û riha wî, serê wî ji gewdê wî mezintir xuya dikir. Bi wî awayî wî destê xwe bi hêz li deriyê hesinî xist da ku hinek jê re derî vekin û here daşirê.

Wî du-sê caran wilo li ser hev li dêrî xist, lê kes pê ve nehatin. Dû re wî destên xwe avêtin şîşên derî, pê girt, bi hemû hêza xwe hejand û bang kir. Bi dengê wî re herdu polîsan li çavên hevdu nihêrîn. Yekî ji wan araqiya ku di şûşê de mabû bi ser xwe de kir û rabû ser xwe. Lê rabûn û ketina wî bû yek. Hevalê wî rabû, ku wî ji erdê rake, lê ew jî wilo dihejîya ku mirov digot, a wextî ew jî bikeve. Lê wî xwe girt û neket; bi herdu milên polîsê ku ketibû, girt, hejand û bi dengê ne zelal (mîna dengê serxweşan) got:

– Rabe, here xwe li ser qoltixan dirêj bike.

Polîsê ku li erdê bû, weke ku vereşe qirpika wî hilat. Bi pişta destê xwe simbêlê xwe paqij kir û wî jî bi dengê serxweşan got:

– Te got çî?... Ma ji tirê ez serxweş im? Ez ne serxweş im haa!...

– Erê, erê, tu ne serxweş î! Lê rabe here xwe bîskê li ser qoltixan dirêj bike!

Dû re ew hejîya û wextî biketa, lê neket û bi hêrs ji polîsê ku ketibû xwarê re got:

– De rabe ha! Lawo tobe be, ku ez careke din bi te re araqiyê vexwim!

Yê ku li erdê bû, weke ga kire ûrînî:

– Ji te weye ez serxweş im ha!

Ew bi hêz ji erdê rabû; gava rabû, çokên wî hejyan û wextî bike-
ta. Lê yê din kete bin milê wî, ew bire daşirê, serê wî da ber ava ce-
midî û şuşt. Piştî ku wî serê xwe dawşand, got:

– Yaho bi rastî jî vê mîrata araqiyê tesîr li min kir. Min digot qey
ez tu caran nakevim.

Yê girtî ji serî heta binî li wan guhdarî dikir. Wî dîsan li derî xist
û got:

– Derî vekin! Derî vekin ez herim daşirê, min bi xwe de mîst!...

Hingî polîsekî ji dê û jina wî re xeber da, lê deng neçûyê, ji ber
ku deng hebekî ji dûr ve dihat.

Yê girtî her li derî dixist. Yek ji nava polîsan di daşirê de vereşiya.
Piştî ku devê xwe şuşt, çû û xwe li ser qoltixan dirêj kir. Yê din jî ra-
hişt meqesê, ber bi nezaretê ve çû, da ku ji xwe re bîskê bi yê girtî
bileyize û por û riha wî bide ber meqesan. Gava wî deriyê nezaretê
vekir, gêj bû, şewişî, ket û dîsan rabû. Hema ku rabû, meqes avêt
porê girtî. Wî du-sê caran wilo li ser hev meqes avêt por û riha yê
girtî û her carê jî gulokek ji serê wî tanî xwarê. Lê gava Girtî fêhm
kir, ku ew hê hêz e, heya ku jê hat kulmek di paş stûyê wî de lêxist.
Bi kulma wî re polîs hejya, çavên wî çûn û hatin û li ser piştê li er-
dê ket. Pêşî Girtî hebekî tirsîya, dû re serê xwe hêdî derxist derve û
li hundurê polîsханê nihêrî. Paşê dîsan ew li nezareta xwe veşerîya,
bi tirs û heyecan ji xwe re li riyêke bazdanê fikirî. Paşê ew daqûlî ser
polîsê ku li erdê dirêjkirî bû û zû zû kincên wî jê kirin. Wî pêşî çä-
kêt jê kir, dû re pantor û ji xwe şewqê wî jî berê ji serê wî ketibû. Ji
bo ku ew wext winda neke, tavlê kincên xwe ji xwe kirin û kincên
ku ji polîs kiribûn li xwe kirin. Piştî ku wî kincên polîs li xwe kirin,
di dilê xwe de got: " Xwezî niha neynikek li vir hebûya û min li
xwe binihêriya". Dû re wî şewqe jî da serê xwe. Mirov digot qey
ew kinc bi taybetî ji bo wî hatibûn çêkirin, tam li gorî wî bûn. Lê ji
ber ku ew ji lêxistin, îşkencê û birçibûna zeyif bûbû, ew kinc hebekî
jê re fireh dihatin.

Dû re wî bi herdu destên polîs girtin û weke ku mirov berateyekê

bikişîne, ew kişand qorziya nezaretê û li lêdana dilê wî guhdarî kir. Dilê wî hê jî lêdixist.

Bi carekê ve ramenek hate yê girtî. Hema rahişt wê meqesa li erdê , bi riha xwe ket û qusand. Di kêlîkekê de wî riha xwe qusand. Dû re hêdîka deriyê nezaretê li ser polîs girt û derket. Ji dengê xirîna polîsê ku li ser qoltixan raketibû pê ve, tu deng ji hundur nedihat. Girtî hêdî di ber wî re derbas bû û derket derve. Ew tevî tarîtiya şevê bû û bi gavên xurt lezand...

KURMÊ DARÊ JI DARÊ YE

Gava bavê Kotan diya wî berda û ji gund bar kir, Kotan hê du salî bû, bîra tişteki nedibir. Lê, ew niha mezin bûbû, bûbû çardeh salî. Ji zilma ku dêmariya wî lê kiribû, çavên wî venedibûn. Mirov destê xwe li ber çavên wî bihejanda, bijankên wî diçûn û dihatin û paşê çavên wî dihatin girtin.

Êvarekê, gava ew kete nava nivînê xwe, xewa wî nehat. Wî xwe vir de livand, wê de livand, lê kir û nekir xew nekete çavan. Ew hebekî jî birçî bû, lê nerazana wî ne ji birçîbûna bû. Ji ber ku ew pir daran weke îşev birçî mabû, lê dîsan jî raza bû. Lê îşev... Çima ew nikanîbû îşev raketa gelo? Te digot qey marek di nava nivînê wî de bû; dikir nedikir xewa wî nedihat. Paşê wî herdu destên xwe xistin bin serê xwe û li zikê odê nihêrî.

Gelo ji bo çî vê jinikê her dem jê re xeber dida, gotinên nemayî jê re dikirin û bi ser de diqîriya?

Zilma bavê wî û ya dêmariya wî eynî mîna filmekî sînemayê dihat ber çavên wî.

Wî êdî debar nekir, destê xwe yê rastê jî bin serê xwe kişand, bi hêrs li eniya xwe xist û çavên xwe firkandin. Paşê bi dengêkî nizim xwe bi xwe got:

– Wilo xuyaye tiştên ku têne gotin rast in, ev ne diya min e. Ger ev diya min bûya, wê mîna dayikan bi min re bida û bista, wê wilo her car bê sebeb li min nexista û erza min neşikanda. Divê ez diya xwe bibînim, ez herim ba wê.

Temenê wî bûbû çardeh sal, lê hê jî nizanîbû bê bi rastî ev diya wî ye, an jî dêmariya wî ye. Tiştên ku li ber guhên wî ketibûn jî wî

guh nedabûyê. Êdî ji qehra êş kete serê wî. Ew ji bo kişandina cigareyekê hêdî ji nava nivînê xwe rabû û çû odeke din. Wî ji tirsra lampe vênexist, bi destpelînkê çû. Destê xwe li hundur, li cigara bavê xwe gerand. Piştî ku ew li ser masê û li ser qoltixan geriya, paşê çû ber dolabê, çavîka wê kişand û destê xwe li hundurê çavîkê peland. Hingî pakêteke cigare û tiştêkî giran kete destê wî. Ew tiştê giran çi bû gelo? Wî destê xwe yê din jê dirêjî wî tiştî kir û ji çavîkê hilda jor. Ji ber ku hundur tarî bû, ew çû ber pacê û lê nihêrî. Gava fêhm kir ku ew debançe ye, laşê wî bi carekê ve sar bû, çavên wî fi-reh bûn û lerizî.

Êdî wî diviyabû serê xwe bilind bikira. Diviyabû diya xwe ya qehpik bikuşt. Eynî ew li perê esmên bûya jî, diviyabû lê bigeriya, ew bidîta û hikuşt. Piştî ku qederekî li ser lingan fikirî û xeyal anîne ber çavên xwe, paşê bi qulûsî derket derve.

Derve rohnî bûbû, bûbû destê sibehê. Gelo ew ê bi ku de biçûya? Gorî peyvên ku li ber guhên wî ketibûn, dê diya wî li gundekî çiyê bûya. Lê bi sedan gund li çiyê hebûn. Wî dê berê xwe bida kîjan gundî û bi ku de biçûya? Ew çiqas fikirî nefikirî wî tu rê ji hev dernexist. Dawî ew kete kuçeyekê û lezand.

Di rê de xwe bi xwe got:

– Hema ez ji malê bi dûr bikevim, bila qet ez gund jî nebînim. Ez ji zilma malê xelas bibim besî min e.

Gava ew ji nava bajêr derket, dînya hîn rohnîtir bû. Wî êdî dizanîbû ku sibe ye. Ew pir kêfxweş bû. Wî destê xwe xiste bêrîka xwe û pakêta cigarê derxist. Cigarek ji pakête derxist û vêxist. Her ku wî hilmek li cigarê dixist, mîna dixana sobeyekê dixan bi ser serê wî diket. Bi çend hilman wî ew cigare qedand. Wî xwest ku ew cigareke din jî bikişîne, lê hew dikanîbû, ji ber ku serê wî gêj bû û dilê wî li hev ket. Wî du-sê caran li ser hev tif kir û lezand.

Riya ku ew tê re diçû ne riya tirimpêlan bû. Tirimpêlên ku di wê

riyê de diçûn û dihatin an traktor bûn, an jî motorbîsiklêt bûn. Carna jî gava leşkeran ji xafil de digirtin ser bajêr, hin tirimpêlên wan di wê riyê de dihatin.

Tirsa Kotan ya herî mezin leşker bûn. Ger leşker lê rast bihatana, dê muheqeq jê bipirsiyana bê ew ji ku tê û bi ku de dihere. Ji ber ku leşkeran gelek caran girtibûn ser bajarê wan. Vê dawiyê wan ji xafil de girtibûn ser dibistana jî. Carekê, gava leşkeran girtibûn ser dibistana Kotan, Kotan û du zarokên hevalên xwe hatibûn girtin. Hingî du pirtûkên mamosteyê wî bi wî re hatibûn girtin. Wî ji ber lêxistin û îşkenca leşkeran debar nekiribû û gotibû: "Ev pirtûk ne yên min in, ew yên mamostê min in". Ji ber ku temenê wî biçûk bû ew hatibû berdan. Dû re mamostê wî hatibû girtin û ceze xwaribû. Gava lêdan û îşkenca ku leşkeran lê kiribûn dihate ber çavên wî, ew dilerizî, xwîna wî disekinî. Ji bo ku ew li leşkeran rast neyê, ew çolbeyar diçû. Piştî ku qederekî meşiya, êdî kete ser riya gundekî û lezand. Tiştên ku li ber guhên wî ketibûn, dê diya wî li gundekî nêzikî bajêr bûya.

Ji dût ve reşekî xuya kir. Kereke bi bar di ber de bû û ber bi bajêr ve dihat. Gava nêzikî li hev kirin, mêrik destê xwe yê rastê hilda jor û silav da Kotan. Kotan jî eynî mîna wî destê xwe hilda jor û silava wî lê vegerand. Mêrik ji Kotên pirsî:

– Biraziyê delal, gelo agirê te heye?

Kotan bi herdu destan bêrikên xwe pelandin û bersiv da:

– Erê apo, agirê min heye.

Çixat dirêjî peyê kir.

Ev rêwî, barê wî êzing bû. Emrê êzingvan li dor heftêyî bû. Kinçên wî pertal pertalî û solên wî pînekirî bûn. Riha wî ya spî rûyê wî xemilandibû. Wîlo xuya bû ku ew westiya bû. Piştî ku wî cigara xwe vexist, ji Kotan pirsî:

– Birazî, ger ecela te tune be, em rûnên, bi hev re cigarekê bikiştin?

Kotan li rewşa wî nihêrî û bi devkenî bersiv da:

– Ecela te tune be, ya min tune ye apo !

Kalo jî keniya:

– Eh... Wê çaxê baş e, em ê bi hev re cigarekê bikişînin.

Wî kera xwe li qiraxa rê, bi gomeyekî ve girê da û herdu li hev rûniştin. Gava kalo rûnişt, canê wî kire qirpeqirp û ji Kotên re got:

– Ohh... birazî, halê me halê kûçikan e. Em di van riyan de mirin, em tiziyar. (Destê xwe ber bi kera xwe ve dirêj kir) Ha tu dibînî, ji bo barek êzing em di ser çar gundan re têtin. Hemû jî ji bo kîloyek şeker e, an jî ji bo kîloyek rûn e. Carinan jî hinek hene ji wan re dibêjin "Ormançî". Rehim di dilê wan de tune ye. Ew hem barê êzingên me ji me distînin, hem jî werîsên me diqetînin.

Kalo hem dipeyivî, hem jî cigare dipêça. Di wê navberê de Kotan cigare keremî wî kir. Kalo cigare ji destê wî girt û got:

– Ooo... cigarên biraziyê min bi qûnik in.

Wî destê xwe dirêjî pakêta di destê Kotan de kir û ziq lê nihêrî. Piştî ku qulupand vî alî û wî alî, dû re da Kotan.

Kotan fêhm kir û got:

– Ev cigare ne ya min e, apo! Tu nebêjî qey ez cigarekêş im û cigarên wilo dikişînim. Ev cigare ya bavê min e.

Mêrik keniya:

– Divê bavê te dewlemend be ku bikaribe cigarên wilo bikişîne. Ev cigare pir biha ne, birazî! Paşê ji Kotan pirsî:

– Wilo xuyaye tu bajarî yî. Tu ji vê Nisêbîna me yî, an ji bajarin din î?

Kotan:

– Ez ji Nisêbînê me apo, got.

– Tu ji Nisêbînê yî?

– Erê, ez ji Nisêbînê me, Kotan dîsan got.

Piştî ku kalo axîneke kûr kişand, got:

– Bênamûsekî gundiyê me jî li Nisêbînê rûdine. Bênamûs di ser wî re tunene. Gelo tu li kîjan taxê rûdinî?

Kotan navê taxa xwe jî got.

– Hah... ew bênamûs jî li wê taxê rûdine, kalo got. Ew dewlemendê gund bû. Hema hema erdê gund hemû di destên wî de bûn. Lê niha tenê çend perçe erdê wî mane. Yê din hemû firotin gundiyan û gundî xistin bin deynê xwe. Paşê ew çû bi bavkûçikeke weke xwe re zewicî û ji bo wê jina xwe berda. Qebhet xiste stûyê rebenê, tiştên nemayî bi serê wê de anî. Hê zaroka wê li dest bû, zarok ji dest girt û ew bi serê wê hişt. Ma çi jin birazî, çi jin!... Weleh milyaket e, milyaket...

Kotan fêhm kiribû ku kalo qala bavê wî dike. Mûyên canê wî lê gij bûbûn, çavên wî beloq bûbûn. Gava ew hêrs dibû laşê wî dixuriya, xwêdan dida û dilerizî. Niha jî li wî wilo hatibû. Ji hêrsan nikanîbû di cihê xwe de rawestiya. Hema wî li devê kalo dinihêrî, dixwest kalo tişteki din jî bibêje.

Kalo hew peyivî, destên xwe dane ser çokên xwe û xwest ku rabe, lê Kotan nehişt û got:

– Apo, cigareke din jî bikişîne dû re here. Û cigare keremî kalo kir.

Kalo cigare jê girt, vêxist, du hilmên kûr li ser hev li cigarê xistin û dûxan di dev û pozê xwe de berda.

Çavên Kotan hema li devê wî bû, dixwest ew tişteki din jî bibêje, dixwest qala tişteki din jî bike. Lê peyv ji kalo derneket; wî hilm li ser hilmê li cigarê dixist û dihizirî.

Ji bo ku Kotan wî bipeyivîne, jê pirsî:

– Êê...apo! Ma îcar ew peya nayê gund carina?

Mêrik wa bi keder serê xwe ber bi jêr ve hejand:

– Belê, ew dihate gund. Ew pir caran li ser hev dihate gund. Lê niha ew evqas nayê. Sedemê nehatina wî jî em pê nizanin. Berê her ku dihat mala gundiyeke dişewitand. Lê niha gundî dibêjin newêre. Ji ber ku par, gava hatibû gund, sê xortên me yê xwende çûbûn bi wî re peyivî bûn. Piştî munaqêşa wan hin xirecir di navbera wan de derketibû. Gava ew beraz vedigere bajêr, esker û polîsan dişîne

ser gund û hersê xortan dide girtin. Yê min ez nizanim, lê hin gundî dibêjin ew "muxbir" e. Wî geleeek xortên vî gundî dane girtin, geleeek... Haa! Min çi digot? Lê, hin gundî dibêjin newêre. Dibêjin, xwendevanan li bajêr ew tirsandine, ji bo vê newêre. Bi saloxan ew bênamûs tim li qereqol mereqolan e.

Êdî nexwest zêde bipeyive. Ji ber ku roj bilind dibû. Gava ew di wextê xwe de negihîsta bajêr, wê barê êzingên wî di srûyê wî de bimaya. Ew rabû ser xwe, destê xwe yê rastê li milê Kotên xist û got:—Lê, birazî... Dibêjin, kurme darê ne ji darê be dar narize. Ev peyveke rast e. Kurme darê ji darê ye.

Û wî xatir ji Kotan xwest, bi pişta xwe ya rewiyaî da dû kera xwe û hêdî hêdî ber bi bajêr ve meşiya.

Gava ew çû, Kotan cigareke din jî pêxist û kişand. Ew bi cigarekişandinê re fikirî. Gelo dê niha çi bikira? Tiştê ku ew berê lê fikirîbû, niha dibû berevajiyê wê. Bi dengê bilind û bi hêrs got:

— Rast e, bavê min muxbir e !...

Ji xwe berê jî şika Kotan jê çêbûbû. Rojekê, gava wî hin pirtûk anîbûn malê, ji bo wan pirtûkan lédana ku bavê wî lê kiribû, mirov li keran nedikir. Carekê jî, gava ew û du hevalên xwe di ber mala wan re derbas bûbûn, hevalekî wî bi tiliya xwe mala wan nîşan dabû û gotibû:

— Ha hûn vê mala han dibînin, ev mala Hemoyê muxbir e. Hemû heval pê dizanin ku Hemo muxbir e û her roj li polîsxañê ye.

Lê lêwik nizanîbû ew mala Kotan bû. Tiştên ku hatibûn ber devê wî, wî gotibûn. Hingî Kotan dev li lêva xwe ya jêr kiribû û bêdeng mabû. Lê şika Kotan ya herî mezin ji vê çêbûbû. Telefonên ku ji bavê wî re dihatin an ji polîsxañê bûn an jî ji qereqola eskeran bû. Vê yeka han di serê Kotan de cih girt. Diviyabû wî îcar awayek bikira. Diviyabû wî îcar serê xwe bilind bikira. Bi ya wî serbilindahî îcar di vê de bû. Pêşî xwest ku vegere bajêr, çîrokê ji hevalên xwe yê komelê re bibêje, lê rameneke din hatiyê û xwest ku ew vê problema han bi serê xwe çareser bike.

Kotan ber bi gundê diya xwe ve lezand. Diviyabû wî diya xwe bi-dîta. Êdî roj bi qamekê bilind bûbû. Tava rojê paş stûyê mirov di-şewitand. Kotan di ser gundekî re derbas bû. Gorî ku kalo gotibû, diviyabû wî sê gundên din jî derbas bikira. Hin traktor di rê de di-çûn û dihatin, lê Kotan destê xwe ji wan re bilind nekir û ew neda-ne rawestandin. Bi kurtayî wî nedixwest ew bi kesekî din re rûne û bipeyive. Li rêwiyên ku rast dihat jî, tenê silav li wan dikir û ji wan derbas dibû.

Berî ku roj here ava, wî nêzikî li gund kir. Lê ew neçû gund. Ew çû ser qîşikê hemberî gund û li bendî kalo rawestiya. Wî zanîbû ku dê kalo îro vegere malê. Kalo têketa kîjan malê, mala di rex mala kalo de, mala diya wî bû.

Bi tarîketinê re wî dît ku kalo li kera xwe siwar e û dikeve gund. Kotan çavên xwe ji kalo neqetandin. Wî dît ku kalo keta xwe ajot hundurê hewşekê. Xaniyê kalo bi kevîran hatibû lêkirin, nizim û xetabeyî bû. Li hewşê kûçikê û çêlekek hebû. Li ser xênî jî gundo-rekî spî xuya dikir.

Mala di rex mala kalo de jî, nola mala kalo bû. Lê tu çêlek li hew-şê tunebû. Tiştên ku li hewşê dihatin xuyakirin baş nedihatin dîtîn, lê mirov hema hema dizanîbû ku mirîşk in. Piştî ku baş tarî kete erdê, Kotan xwe berda gund. Ji tîrsa kûçikê kalo ew di paş xênî re çû, kete hewşa diya xwe û çû li ber derî guhdarî kir. Dengekî bi nalîn ji hundur dihat:

Lê lê, pepûkê! Lê lê, porkurê!...

Wey bê hevalêê, wey bê hogirê!

Ma ev qeder bû hate serê te?

Li te perçe kir gurçik û dilê!

Kotan debar nekir û sê-çar çaran li ser hev li derî xist. Diya wî bi carekê ve dengê xwe birî û bazda derî vekir. Gava derî vebû, Kotan xwe bê rohnî avêt hemêza wê. Jinik şaş ma. Ji wê webû ku Kotan

dest davêje wê. Hema wê Kotan ji xwe veqetand û dehfek da wî. Bi dehfâ wê re pişta Kotan li dîwêr sekinî. Ji ber ku ew nêzîkî lampê bû, rûyê wî baş dihate xuyakirin.

Devê diya wî ji hev mabû, wê tu caran tiştê wisa nedîtibû. Ev xortik jî ne ji vî gundî bû. Destên wê li ser pêstîrên wê bûn û ber bi Kotan çû. Wê ji şanika ber pozê wî ew nas kir. Heta ku jê hat wê xwe avêtîyê. Hema ku dera wî kete ber wê, wê maçî dikir û digot:

– Loo, Kotan! Bavê diya xwe, bavê min... Bexikê diya xwe... Ruhê min... Maşaleh, maşaleh, maşaleh... Maşaleh lawê min bûye zilam.

Wer ku diya wî ew maç kir û ew hemêz kir, demançâ wî ji ber wî ket. Gava diya wî demançe dît, çavên wê beloq bûn û got:

– Welleh ez bêşûc im. Welleh gunehê min tuneye. Welleh bavê te qebhet xiste stûyê min... Ha min bikuje! Ger tu bi ya bavê xwe dikî min bikuje. Ji xwe mirin ji vê rewşa min çêtir e. Ma qey te nebihîst Kotan! Ma te nebihîst bê bavê te çi aniyê serê min? Aaxx... Aaxx... axxx!...

Bi herdu destan li sînga xwe dixist û digot:

– Min bikuje!...

Kotan rahişt debançê, xist ber xwe, xwe li diya xwe pêça û got:

– Yadê, ez dizanim. Bes e! Bes bike lavelav. Ne hewce ye ku tu bi-bêjî, ez dizanim. Ez bi hemûyî dizanim.

Piştî ku ew qederekî bêdeng di hemêza hevdu de man, Kotan dîsan peyva xwe dom kir:

– Dayê, em ê herin. Em ê herin bajarekî dûr, bajarekî mezin... Ez ê te ji vê rewşê xelas hikim. Em ê herin!...

Hingî ruh bi jinikê ve hat. Wê fêhm kir ku niyeta Kotên ne xerab e. Ev tam donzdeh sal bûn ku wê lawê xwe nedîtibû. Ji kêfan hêsi-rên wê bi ser hinarîkên wê de dihatin xwarê. Geh wê ew hemêz dikir, geh maçî dikir. Piştî ku bêhna wan hate ber wan, êdî diya wî dest bi çîroka xwe û bavê wî kir. Her tişt ji serî heta binî jê re got. Ma tiştên ku kalo gatibûn jî peyv bûn? Ew li ber tiştên ku jinikê

digotin ne tiştekek bûn...

Kotan bi soza ku ew ê di demeke kurt de bi ser diya xwe de vege-
re, bi bayê bezê û bi hêrs ji mal derket û ji gund bi dûr ket.

BÎSÏKLÊT

Gava Remo êvarî ji dibistanê vegeriya malê, kêfa wî ne lê bû, çentê di destê xwe de avête ser masê û li quncikeke xênî rûnişt.

Bavê wî jê pirsî:

– Dersa te îro çawa çû , lawê min?

Lêwik lêva xwe daliqand, milên xwe hejandin û tu bersiv neda.

Bavê wî dîsan jê pirsî:

– Ez ji te dipirsim, lawê min, dersa te çawan çû?

Remo dîsan tu bersiv neda, serê xwe xiste ber xwe û fikirî.

Îcar bavê wî bi hêrs û bi dengê gur bi ser de qîriya:

– Ez ji te re dibêjim, ker lawê keran, ma qey deng nayê te?

Remo tu bersiv neda, ji tirsan kirî baz da, lê dîsan baz neda; lêva xwe daliqand û di cihê xwe de bêdeng ma.

Piştî ku demek di navberê re derbas bû, diya wî şiv anî û li ser sifrê danî. Kêfa Remo pir ji wê şivê re dihat, lê kir û nekirin wî nexwar.

Îcar diya wî jê pirsî:

– Çi ye lawê min, ma çi bûye? Qey dersdarê te bi te re xeyidiye?

Remo dîsan jî bersiv neda, serê xwe vir de û wê de hejand û bêdeng ma.

Bavê wî rabû ku lê bixe, lê diya wî nehişt, ew dîsan da rûniştandin û got:

– Çi ye tu evqas bi ser lêwik de diqîrî? Hela bisekine, qey derdekî wî heyê!

Mêrik bi derdê wî dizanîbû. Ji jinikê re got:

– Ma qey tu bi derdê wî nizanî? Dêrdê wî bisiklêt e, bisiklêt...

Berî ku ew malê bar bikin bajêr, bavê wî jê re soz dabû, ku ew malê bar kin, ew ê jê re bisiklêtekê bikire. Li gund, gava carekê Re-

mo bi bisiklêta lawê axê leyistibû, lawê axê lêxistibû û serê wî şikan-dibû. Bavê wî jî jê re gotibû: “Lawê min, jehr di bisiklêta lawê axê de be, mere cem wî. Gava em malê bar kin bajêr, bi soz ez ê ji lawê xwe re bisiklêtekê bikirim, bisiklêteke ku bi deh qatan ji ya lawê axê xweşiktir û spehîtir!” Lê tam saleke wan çêbûbû ku wan mal bar kiribûn bajêr. Gava Remo ji bavê xwe re digot:

– Bavo, ma kanî soza te? Ne te got, em malê bar bikin bajêr, ez ê ji te re bisiklêtekê bikirim?

Bavê wî jî pê re dixeyidî û digot:

– Kuro ma ez ê bi kenê xwe ji te re bisiklêtan bikirim? Ma tu rewşa me nabînî?

Lawik jî ji qehran digiriya.

Îcar diya wî li ber wî geriya û got:

– Erê lawê min, hela tu were şîva xwe bixwe, em ê dû re li ser bi-peyivin.

Remo kelogirî bû:

– Na Welêh, hûn dîsan nakirin. Hûn tim dibêjin, em ê li ser bi-peyivin û hûn nakirin.

Bavê wî bi dengê hebekî bilind got:

– Niha ew jehrtekêyên bisiklêtan bi çiqasî ne?

– Bi sed û pêncê lîrayê ye, Remo bi dengê nizim got. Dibe ku li cem Forsonê erzantir bin.

Mêrik hebekî fikirî, dû re li wî nihêrî û got:

– Hela tu were şîva xwe bixwe, ez ê sibehê herim sûkê, ji te re bisiklêtekê bikirim.

Gava bavê wî wilo got, hebekî dilê wî xweş bû. Ew rabû ser xwe, çû destên xwe şuştin, hat li ser sifrê rûniş û xwarina xwe xwar.

Di ser şîvê de bavê wî jê pirsî:

– Te got ew bisiklêt li cem kê hene?

– Li cem Forsonê hene. (Yekî din jî hebû, lê navê wî nedihate bî-rê. Piştî ku piçekî fikirî û ew navê din jî anî bîra xwe, domand) Yekî din jî heyê, navê wî Mûsa ye. Dibe ku li ba Mûsa erzantir be.

Forsonê û Mûsa her yekî dikaneke wan ya bisiklêtan hebû. Lê wan bêtir bisiklêtên xwe didane bi kirê. Pênc deqîqe bi lîrayekê bû. Remo tew lê siwar nebûya, heftê du caran lê siwar dibû. Mesrefa ku bavê wî ji bo dibisanê didayê, wî nivê pir dida bisiklêtan.

Bavê wî piştî ku ji xwarinê vekşiya, got:

– Ma tu cihê dikanên wan dizanî?

Remo cihê herdu dikanan jê re got. Dû re bi delalî ji bavê xwe re got:

– Ger tu bixwazî, ez ê sibehê destûra xwe ji mamoste bixwazim û ez ê jî bi te re bêm.

– Na, lawê min, tu ji dersa xwe nemîne. Ez ê sibehê herim dikanan û ji lawê xwe re bisiklêteke spehî bikirim.

Remo kirî ji kêfan bifiriya. Ew ji cihê xwe rabû û çû rûyê bavê xwe maçî kir. Wê êvarê heya bi dereng wî xwe bi diya xwe û bavê xwe şelafî kir, pirtûk û defterên xwe nîşanî wan dan û dersa xwe ji wan re xwend. Dû re bi çîrokeke bavê xwe di xew re çû.

Remo bisiklêt di xewnê de didît. Bisiklêta wî ne weke tu bisiklêtan bû. Gava ew lê siwar dibû û diajot, tekerê bisiklêtê ji erdê radi-bûn û difiriya. Ew di ser malan re, di ser çiyayên re, di ser dar û daristanan re difiriya. Dû re wî lawê axê di xew de didît. Lawê axê di gel du lawikên din li wî dixistin û bisiklêta wî jê distandin. Ew jî digiriya, bi dû lawê axê de direviya û digot:

– Ev ne bisiklêta te yee... Ev bisiklêta min eee... Bisiklêta min nebeee!... Bavê min ji min re kiriye... Bisiklêta min nebeee!...

Lê fikir û nedikir, lawê axê bisiklêta wî nedidayê. Dû re lawê axê lê vedigeriya û heya ku jê dihat lê dixist. Dawî dawî, Remo jî direviya malê, kêreke mezin ji mal dianî û lawê axê dida ber kêran.

Di wê heyecanê de, diya wî hêdî lihêfa wî ji ser wî hilanî û bangî wî kir:

– Remo, Remo! De rabe lawê min, tu ê ji dersa xwe bimînî ha! De rabe bavê diya xwe, dereng e!...

Remo veciniqî û hişyar bû. Weke ku mirov ew di avê dakiribe,

laşê wî ji xwêdanê şil bûbû. Wî bi wê heyecanê xwe avête hemêza diya xwe û giriya.

Diya wî bi ecêbmayî jê pirsî:

– Çi ye lawê min, çi bû ye? Ji bo çi tu digirî?

Remo bi îskînî got:

– Yadê, lawê axê, lawê axê...

Diya wî peyva wî birî:

– Çi bû ye Remo? Ma te xêr e, bavê diya xwe? Lawên axan man li vir tune ne. Em li bajêr in, bavo!

– Lawê axê, yadê, lawê axê gundê me... Min xewn dît ku min ew dikuşt...

– Hişş... lawê min, qala kuştin muştinê meke. Rabe taştîya xwe bixwe, ancax tu bigihîje. An na tu ê ji dibistanê bimînî ha!

Remo nedixwest tu caran ji dibistanê bimîne. Ji xwe ew tu caran jî jê nemabû. Zarokên ku ji dibistanê diman ji dersên xwe jî diman. Lê Remo zaneyê dibistanê bû. Dersa ku wî herî pir jê hez dikir jî dersa îro bû. Dersa wan matemetîk bû. Remo gelekî ji matematîkê hez dikir. Wî dikarîbû ji yekê û heya bi milyonan û deh milyonan bihejmarta û binivîsanda. Ji bilî wê jî, hemû hesabê bavê xwe wî çê-dikir. Carna wî ji bavê xwe dipirsî:

– Heft caran heyşt çiqas dike, bavo?

Bavê wî difikirî û bi tiliyan dihejmart. Hingî Remo pê dikeniya. Bavê wî jî digot:

– Ma ez ê ji ku weke te zane bim, lawê min? Ez li eskeriyê hînî xwendin û nivîsandinê bûme. Ji xwe qet hişê min nagihîje van mî-ratên hesaban. Li eskeriyê jî qet hişê min nedigihîştê.

Piştî ku Remo taştîya xwe xwar, ji diya xwe pirsî:

– Yadê, ma kanî bavê min?

– Yadê bi qurban, ew çû ye kar.

– Ma wî qala bisiklêtekê kir?

– Çawa? Wî got, piştî kar ez ê herim ji Remo re li bisiklêtekê binihêrim, ku têkeve serê min ez ê jê re bikirim.

Remo diya xwe hemêz kir:

– Tu bi rastî dibêjî yadê? Ma wî got, ku ew ê ji min re bisiklêtekê bikire?

Diya wî jî ew maçî kir û got:

– Erê yadê bi qurban, bi serê te wî got ku ew ê ji te re bisiklêtekê bikire.

Remo rahişt çentê xwe û bi lotikan ber bi dibistanê ve baz da. Êvarî, gava vegeriya malê, dît ku bisiklêteke sor û nû li ber derî ye. Wî pêşî bi çavên xwe bawer nekir; dû re baz da û lê siwar bû. Ji kêfan kirî bifiriya. Hem dikeniya, hem jî hêsir ji çavên wî dihatin. Lê hêsirên ku ji çavên wî dihatin jî, dîsan ji kêfan bû.

BOYAXKERÊ SOLAN

Osman xwe kelogirî kir û ji diya xwe re got:

– Yadê, ji min re sindoqekê bikire, ez ê ji xwe re boyaxê bikim û peran bidime hev.

Diya wî lê vegerand.

– Lawê min tu nikarî, tu ê çawan boyaxê bikî?

Vê carê Osman xwe hebekî delalî kir û got:

– Wele ez dikarim bikim. Çima kincên lawê cîranê me xweşik in û solên wî nû ne û yên min kevin in? Ez ê ji xwe re boyaxê bikim û ji xwe re pê kincan bikirim.

Diya wî stûyê xwe xwar kir û bi keser got:

– Lawê min bavê te çûye kar, bi xêr ew ê îdê were malê. Hingî ez ê ji lawê xwe re qatek kinc û cotek solên xweşik bikirim.

Lê Osman dîsan qebûl nekir, herdu lingên xwe li erdê xistin û bi kelogirî got:

– Na, na! Wele tu ji min re kincan nakirî! Tu ê wekî par bibêje ku ” em ê bi van peran kiriya xênî bidin û ji xwe re pê genim bikirin”.

Diya wî ber bi wî çû, ew maçî kir û got:

– Bi soz ez ê îsal ji lawê xwe re kincan bikirim.

Lê Osman jê bawer nekir. Ji ber ku wan her sal digotin ” em ê ji te re kincan bikirin” lê nedikirin. Îda Remezanê, gava Osman û zarokên hevalên xwe li malan, li şekir geriyabûn, hevalekî wî nehiştibû ew bi wan re bigere, dehfek dabûyê û gotibû:

– Bi me re neger! Kincên te pînekirî, solên te qetiyayî ne, û lê xistibû.

Osman jî hingî geriyabû, bazdabû malê û bi ser diya xwe de qiriyabû.

Gava ew tişt dihatin bîra Osman, Osman hê bêtir bi ser diya xwe de digiriya.

Diya wî ji ber wî nekir der, rabû ser xwe û ber bi kulînê ve meşiya. Wê ji kulînê destê xwe xiste nava lihêfekê, perên xwe yên ku di nava kevnikekê de girêdayî bû, derxist û du pelên deh lîrayî jê derxistin. Paşê wê ew destmala xwe girê da û dîsan xiste nava lihêfê. Wê ew bîst lîrayên ku derxistibû dirêjî Osman kir û got:

– Ha ji te re lawê min, here ji xwe re sindoqekê bikire.

Osman ji kêfan kirî biftiya. Hema wî bi herdu destan êrîşî wan petan kir. Lê gava ew bi tenê biçûya ser xerêt, dibû ku Apo Ehmed jê re sindoq çênekira. Ji ber ku ew hîn zarok bû. Dibû ku Apo Ehmed baweriya xwe bi wî neanîba.

Îcar ew li ber diya xwe geriya û bi stûxwarî jê re got:

– Yadê! Ma çi dibe lê, bi min re were ser xerêt, da ew zû ji min re sindoqekê çêbike.

Diya wî li wî nihêrî, dilê wê pê şewitî, nexwest ku kêfa wî bişikîne, got:

– Xwe ragire lawê min, ez hevîr bikim, ez ê bi lawê xwe re werim ser xerêt.

Osman lê vegetand:

– De yadê qurban, zûka hevîr bike.

Diya wî çû teştê hevîr derxist, bir da ber kîsê êrd, çend mist ard berda binê teştê û rûnişt û hevîrê xwe kir.

Tebarî nedikete Osman, wî her li dora diya xwe dida lotikan. Geh av bera ber destê wê dida, geh jî hevîrê ku ji teştê dipekiya dida hev û dixiste teştê.

Diya wî hevîrê xwe qedand, secadeke kevin avête ser û teştê xwe danî quncikekê.

Osman hîn jî vir de û wir de baz dida. Hema digot:

– Zû yadê!

Diya wî jî ew qet nedişikand. Her ku wî digot "zû yadê", diya wî jî digot:

– Erê yadê bi qurban, em ê herin.

Piştî ku diya wî hevîrê xwe danî quncikê, dawa xwe dawşand, destên xwe şuştin û ji Osman re got:

– De heydê lawê min, em herin, berî ku bibe êvar.

Osman destê xwe avête kirasê diya xwe û derketin. Mala wan hebekî li derveyê bajêr bû. Çemekî mezin di ber mala wan re derbas dibû. Gava dibû zivistan, carna ew çem radibû, ava wî pir dibû, dibû weke lehiyekê. Lê niha havîn bû, ava di çem de bi delkan diçû. Roj dijar bû. Ji germa leylan rabûbû. Heke mirov satileke ava cemidî daniya ber tavê, ew ê di hundirê pênc deqîqan de germ bibûya. Di wê germê de Osman û diya xwe ber bi bajêr ve dilezandin. Osman hîn jî dawa diya xwe bernedabû. Te digot qey wê diya wî ji destên wî baz bide. Destekî wî bi kirasê diya wî ve bû û destê din jî li ba dikir. Gava wan çem xelas kirin, Osman xwe avête pêşiya wê û got:

– Yadê, ez ê bêjim:

Boyax, boyax!...

Apo, boyax!...

Xalo, boyax!...

Ez solan dibiriqînim!...

Ger hûn xwe tê de nebînin,

Çerxîkî jî nedine min!...

Ji bo ku ez gelek pere bidime hev û ji te re jî huburiyekê bikirim.

Kêfa diya wî ji wan peyvên wî re hat, daqûl bû, ew maçî kir û got:

– Eferim lawê min. Lawê min jêhatî ye. Lê tu û zarokên xelkê li hev nexin ha!...

Osman got:

– Na, na.

Wan riya xwe nêvî kiribûn, bi qasî deh deqîqan mabû ku ew bi-

gihîştina ser xerêt. Lê roj hîn germtir bûbû, mirov digot qey agir bi erdê ketiye. Osman û diya xwe di xwêdanê de mabûn, lê qet ne xema Osman bû, hê jî destê wî bi kirasê diya wî ve bû û xwe li ba dikir.

Êdî ew ketin nava bajêr, wan xwe dane kêlekeke dikanan û xurt meşiyar. Dikan bi rêz bûn. Li ber hin dikanan sindoqên bacan, îsot, firingî û pîvazên şîn hebûn. Li ber hin dikanan jî tayên rengo mengo bi dar de kirî bûn. Osman û diya xwe her dimeşiyar. Berî ku ew bigihîjin ser xerêt bi sê-çar dikanan, Osman got:

– Yadê, yadê, ka binêre!

Wî hin zarokên boyaxker dîtibû. Diya wî sekinî û li wan zarokan nihêrî. Çar zarok bûn. Herçaran jî sindoqên xwe danîbûn ber xwe û rûniştibûn. Lê yekî ji wan çiqasî xweş dikir. Gava wî firça xwe li sindoqê dixist, mirov digot qey ew li tembilkê dixê. Wîsan xweş lê dixist. Hema Osman li firça wî û li sindoqa wî dinihêrî. Ger bi a Osman bûya, ew ê li wir pir bimana, lê diya wî destê wî kişand û got:

– Zû lawê min, dereng e, ancax em bigihîjin.

Osman xwe piçekî delalî kir:

– Yadê, ez ê jî bikaribim wisa bikim?

Diya wî bi mana "erê" serê xwe ber bi jêr ve hejand û got:

– Erê lawê min, tu ê jî hîn bibî.

Ew meşiyar, ketin nava dikanên xeratan. Wan çavên xwe li dikana Hoste Ehmed gerandin. Hoste Ehmed destbirakê bavê Osman bû. Demekê wî û bavê Osman bi hev re qaçaxî dikirin. Ew pir caran hatibûn girtin, pir caran jî ji mirinê filitî bûn. Carekê jî gava ew bi şev li tixûb dixin, bi lingê Hoste Ehmed de bombe diteqe. Ji wê rojê û bi vir de ew dev ji qaçaxê berdidin. Bavê Osman her havîn diçû bajarê mezin kar dikir, Hoste Ehmed jî bi wan pereyên ku ji qaçaxê dabûne hev, ji xwe re pê dikaneke xeratiyê vekiribû û kar dikir.

Ew gihîştin ber dikana Hoste Ehmed û derbasî hundur bûn.

Hoste Ehmed tenê dergûş çêdikir. Bi qasî deh dergûşan li hundur hebûn û yek jî di destên wî de bû, çêdikir. Hoste Ehmed serê xwe hilda banî, por û bijankên wî ji toza textan spî bûbûn.

Xatûnê rojbixêrbûn dayê.

Hoste Ehmed,

– Wey tu ser, ser û çavên min re hatiyî, Xatûn, got. Kerem bike, derbas be.

Xatûnê derbas bû, xwe da ser textikekî û rûnişt.

Hoste Ehmed şelwerê xwe dawşand û pirsî:

– Êê... Xatûn, de ka bêje, hûn çawn in? Hûn ji birakê min Misto naman digirin an na?

Xatûnê piçekî din jî cihê xwe xweş kir:

– Erê Wele kekê Ehmed, berî çendeyekî nameke wî hat. Wî gotibû ez ê berî îda qurbanê bi pênc rojan werim.

Hoste Ehmed:

– Nabêje karê wî çawa ye?

Xatûnê:

– Xwedê zane di avahiyekê de kar dike.

Vê carê Osman, ji bêhna toza textan kuxuya. Bi kuxîna wî re, Hoste Ehmed berê xwe pê ve kir û pirsî:

– Êê Osmankê min, tu çawa yî?

Osman weke ku fedî kir, bi dengêkî nizim bersiv da:

– Ez baş im, apo.

– Xatûn, hûn ê kengî Osmên bişînin mektebê?

– Bi xêr sala bê, kekê Ehmed. Mesrefa mektebê giran e, lê Osman dixwaze bixwîne.

Hoste Ehmed, bi dengêkî gur got:

– Na, na ! Lêwîk bişînin, mekteb baş e, Xatûn ! Bila ji xwe re bixwîne, bibe tiştêk...

Kêfa Osman wê bîskê ji sohbetê re nedihat. Hema wî dixwest deqîqekê berî deqîqekê sindoqa wî çêbibe, ji xwe re boyaxê bike û pê kincan bikire. Îcar xwest ku bala diya xwe bikişîne ser xwe, ziq li çav

vên wê mêze kir.

Diya wî lê hayî bû. Wê fêhm kir ku tebatî nakeviyê. Ji ber vê yekê zû ji Hoste Ehmed re got:

– Kekê Ehmed, riceke min ji te heye.

Hoste Ehmed wa bi şaşmayî li çavên wê nihêrî:

– Kerem bike, Xatûn.

– Osman dixwaze ji xwe re boyaxê bike.

– Êêê?...

– Lê sindoqa wî tune ye. Em hatine ba te, ji bo ku tu jê re sindoqekê çêbikî. Hoste Ehmed keniya:

– Rice gişt ev bû, Xatûn?

– Erê Wele, kekê Ehmed.

Di wê navberê de, Osman ew bîst lîrayên ku pê re bû, dirêjî Hoste Ehmed kir.

Hoste Ehmed destê wî guvaşt,

– Na lawê min, got, ma ez ê çawan peran ji te bistînim? Tu ji xwe re bi van peran firçe û hoyaxê bikire. Lê piştî du rojên din were sindoqa xwe bibe.

Piştî ku Hoste Ehmed weha got, Xatûnê nizanîbû ku bi çi awayî spasên xwe jê re pêşkeş bikira, lê piçekî fikirî û bi stûxwarî got:

– Xwedê ji te razî be, Xwedê kêmasiyê nede te.

– Tu çi dibêjî Xatûn? Min û bavê Osmên tam deh salan bi hev re kar kiriye.

Xatûnê dîsan got:

– Xwedê kêmasiyê nede te !

Paşê ew rabûn ser xwe ku herin. Hoste Ehmed jî rabû ser xwe û bi wan re derket heta bi devê dêrî.

Osman û diya xwe ji Hoste Ehmed xatir xwestin û berî dane malê. Piştî ku du roj di navberê de derbas bûn, Osman dîsan çû ba Hoste Ehmed. Hoste Ehmed sindoqa wî çêkiribû, jê re qayişek jî lê xistibû. Osman qayişa sindoqa xwe avêt stûyê xwe, bi lez ji dikana dêrket û ber bi dikana boyaxê ve çû. Wî ji xwe re firçe û boyax

kirî, çû li ba zarokên boyaxker rûnişt û bang kir:

Boyax, boyax!...
Apo, boyax!...
Xalo, boyax!...
Ez solan dibiriqînim!
Ger hûn xwe tê de nebînin,
Çerxîkî jî nedine min!

Hema zilamekî dirêj, bi navmil, sola xwe danî ser sindoqa wî û got:

– Zû birazî, qondera min boyax bike, berî ku makîne here.

Osman firçe û boyaxa xwe derxist û got:

– Baş e, apo, ez ê a niha, di deqîqekê de boyax bikim.

Piştî ku Osman qondera wî boyax kir, mêrik du lîra avête ser sindoqa wî û çû.

Osman ew du lîra avêtin çavîka sindoqê û got:

– Ev sifteh e.

Wî heta êvarî panzdeh lîra kar kir. Hîn jî boyaxa wî bi têra du rojan mabû. Berî ku ew here malê, ew çû dikanê, qevdek pîvazên hêşin kirî û dû re berê xwe da malê û lezand.

Gava ew gihîşte malê, dît ku diya wî li ber kuçik e, agirê bin be-roşê tev dide.

Osman berî ku têkeve hewşê bang diya xwe kir:

– Yadê, yadê!

Diya wî rabû ser xwe û bi kêf got:

– Tu hatî lawê min?

Ji kêfa devê Osman nedikete hev, wî jî bi ken got:

– Erê yadê, binêr... Va min pîvaz jî kiriye û hîn çardeh wereqe jî bi min re hene.

Diya wî ber bi wî çû, ew maçî kir û got:

– Eferim lawê min! Wê lawê min ji xwe re pê kincan bikire.

Paşê wê qevda pîvazan ji destên wî girt û çû hundur.

Kincên Osman, dest, ser û çavên wî di boyaxê de mabûn. Diya wî kincên wî jê kirin û bi ava cemidî serê wî şuşt. Paşê wê pantorek û gomlegekî milkurt lê kir.

Êdî tarî dakete erdê, bû dema şîvan. Diya Osman çû şîva xwe ji ser êgir daxist, xiste firaxekê û anî danî ser sifrê. Paşê wê bang Osman û birayê Osman yê biçûk kir û li dor sifrê rûniştin û xwarina xwe xwarin.

Osman di ser şîvê de her qala xwe û boyaxa xwe kir. Tew bi ya wî bûya, wî ê birayê xwe yê biçûk jî bi xwe re bibira, lê diya wî nehişt û got:

– Na lawê min, hê Hesenko biçûçik e. Kengî ew jî weke te mezin bibe, hingî bila apê wî Ehmed jê re sindoqekê çêbike û ew jî were bi lawê min re boyaxê bike.

Oman şîreta diya xwe qebûl kir û lê vegerand:

– Yadê, gava kekê min jî bi min re were, hingî em ê pir peran bidine hev û em ê ji bo mektebê ji xwe re pê qelem û defteran jî bikirin.

Diya wî dîsan keserek kişand:

– Erê lawê min, hûn ê ji xwe re pê her tiştî bikirin.

Piştî şîvê bi demeke kurt, wê rabû nivînê wan li erdê raxist û bang wan kir:

– De werin lawên min, werin razên. Osman, rabe razê lawê min, ji bo tu sibehê zû rabî ser xwe.

Osman ji cihê xwe hol bû û çû kete nava nivînê xwe.

Ew bi rohilat re rabû ser xwe, ser çavê xwe şuşt, xurîniya xwe kir, rahişt sindoqa xwe, avête milê xwe, berê xwe da sûkê û çû li cihê xwe yê berê rûnişt. Wî heta bi nîvro bi deh lîran boyax kir. Paşê çû ji xwe re perçak nanê firnê û çend lib zeytûn kirî û hat li ber sindoqa xwe rûnişt û xwar. Wê rojê sûk gelekî qerebalix bû. Nemaze ji gundan pir mirov hatibûn; yê mast anîbûn ji bo firotinê, yê hêk û yê barên êzingan... Ji bilî wan jî ew roj, roja çûyina eskeriyê bû.

Sûk tijî xort, kal, pîr û zarok bûbû.

Wê rojê Osman tam bi sih lîran boyax kir. Berî ku tarî dakeve erdê, ew rabû ser xwe, sindoqa xwe avête milê xwe û berê xwe da malê. Gava ew gihîşt malê, hîn roj bi qamekê bilind bû. Diya wî şaş ma, ji wê webû beleni hatine serê wî. Lê gava ew gihîşte cem, Osman keniya, diya wî xwe negirt û pirsî:

– Xêr e, lawê min? Çima tu weha zû hatî?

Osman destê xwe avête bêrika xwe, sih lîra nîşanê wê da û got:

– A ez ji bo van zû hatim dayê! Ma qey ne bes e?

Diya wî ji nû ve ruh pê ve hat. Wê sindoqa wî ji milê wî kir û bi hev re meşyan malê. Paşê şîva wî li ber wî danî, li ba wî rûnişt û bi stûxwarî jê re got:

– Osmankê min...

Osman serê xwe rakir, pariyê di devê xwe de cût û got:

– Çi ye yadê?

– Lawê min, tu ê bikanibe sibehê şûşa gazê bi xwe re bibe û ji me re hinek gaz bikire?

Osman dîsan kevçiyek li xwarinê xist û got:

– Bila yadê, bila...

Ew şev di ser wan re derbas bû. Osman sibehê zû rabû ser xwe, weke her car ser çavê xwe şuşt, xurîniya xwe kir, rahişt sindoqa xwe, avêt milê xwe û çû li cihê xwe ê berê rûnişt.

Wî heta nîvro kar kir. Paşê nihêrî ku cîpek sekinî û çend zilaman xwe jê avêtin. Gava wan zilaman xwe avêtin, zarokên li ba Osman gişa bazdan. Lê, Osman şaş ma. Wî nizanîbû çî bûye, an ji bo çî hevalên li ba wî hemû reviyen. Hîn ew wisa difikirî, yekî ji wan peyan bi milê wî girt û şîmaqek lêxist. Paşê pehînek li sindoqa wî xist û got:

– Hey bêjî lawê bêjiyan! Ev çend car in em ji we re dibêjin li vir boyaxê nekin?

Hingî Osman têgihîşt ku ew çawîşên belediyê ne. Hema wî rahişt sindoqa xwe û ji destên wî baz da. Çawîş da dû wî. Di wê navberê

de, texsiyek ji jor ve xurt dihat. Texsiya ku xurt dihat, ji nişkê ve li nava guhên Osmên ket. Tenê dengek ji Osmên derket, dengekî bi qêrîn. Esnaf, nanpêj û barkêşên wê dorê hemûyan baz dan, hatin ser Osman. Nihêrîn ku sindoq, boyax, firçe û şûşa wî ya gazê her yek bi derekê de belav bûye, Osman di nava tekerên texsiyê de bûye nanik.

CIWANGEYÊ TEMO

Ne çengek don ne jî qutikek êzing di mala wan de nemabû. Ev sê rojên wan bûn ku ew her şev di tariyê de bûn û ji serma dirikrikîn. Hema ku tarî dikete erdê, ew ji bo ku necemidin diketin nava nivî-nên xwe û wisan di tariyê de, bêî ku ew rûyê hevdu bibînin, ew bi hev re dipeyivîn. Ew wisa heya dereng bi hev re dipeyivîn, henek dikirin, dikenyan û carna jî pevdiçûn, lê wan rûyê hevdu nedidîtin. Şeva çaran, hîn berî ku tarî dakeve erdê, mêrik berê xwe bi jina xwe vekir û got:

– Wele ku em vî cangî nefiroşin rewşa me xerab e, em ê perîşan bibin.

Jinikê hebekî bi sertî bersiv da:

– Rewşa xerab ji mêrê xerab dertê! Kuro ma tu jî peya yî, tu jî wekî Soro yî! Ha ha tu dibînî ku jina Soro nikane di bin zêran de bimeşe, tu komên êzingên li ber deriyê wî dibînî! Ma ka çiyê te ji yê wî kêma e? Weleh bi qamê be tu du caran li wî yî. Bi simbêla be simbêlê te ji yê wî mezintir e. Bi peyvê be zimanê te ji yê wî dirêjtir e. Kuro aqilê te tune ye, aqil... Ger dilê te bi te naşewite, bila bi me bişewite. Ev çar rojên me ne, ku em di vê tariyê de ne û ji serman dirikrikin, ma qumara te ji me kêma e?

Mêrik wê bîskê tişteke negor, ji wê peyva xwe ya ku kiribû, poşman bû. Mîna yekî ku bi sûcê xwe bizanibe, bêdeng ma. Piştî ku ji sîfrê vekîşiya, got:

– Weleh, bi serê Temo ez hew bi qumarê dileyizim. Ku ev zivistan han di ser me re derbas bibe, bi soz ez ê îcar weke mirovan li kar û îşê xwe binêrim û dev ji qumar mumarê berdîm.

Jinikê destê xwe li ba kir, serê xwe vir de û wir de hejand û got:

– Lo Weleh ez ji te bawer nakim. Ma ev cara te ya çendan e, ku

tu sozan didî û dibêjî, ez hew bi qumarê dileyizim. Te par jî soz da, ku tu ê hew bi qumarê bileyizî. Te hemû perên karê me dan hev û te got: "Ez ê herim bajêr genim bikirim". Piştî wê bi du rojan tu destvala bi ser min de vegeya.

Mêrik cigareyek pêça û vêxist. Gava wî cigara xwe vêxist, bi şewqa heste hundur rohnî bû. Hingî çavên wî li Temo ketin. Temo lêva xwe daliqandibû û dikire îskînî. Mêrik bi ser de qîriya:

– Çi ye kuro? Ma te xêr e? Dêrdê te çi ye?...

Ji berdêla Temo diya wî bersiv da:

– Ma qey tu bi dêrdê wî nizanî? Gelo ji ciwangeyê wî pê ve çiyê wî heye? Te jî çavê xwe berdaye firotna ciwange.

Gava jinikê wilo got, mîna ku hêzek ji Temo re çêbû, ew bi dengê bilind giriya.

– Welê ez nahêlim tu cangê min bifiroşî...

Bavê wî bi nermî bang wî kir, destê xwe li mîndera ber xwe xist û got:

– Hela tu were li ba havê xwe rûnê, hela were...

Temo dîsan bi kelogirî got:

– Welê ez nahêlim tu cangê min bifiroşî!

– Erê lawê min, hela tu were.

Temo kire îskînî, ji cihê xwe rabû û çû nik bavê xwe, li ser mînderê rûnişt. Bavê wî destê xwe danî ser serê wî û tiliyên xwe di nava porê wî de bir û anîn. Dû re wî ew ber bi xwe ve kişand, destê xwe avête paş stûyê wî û got.

– Lawê min, tu rewşa me dibînî, tu dibînî bê em di çi rewşê de ne. Em niha vî ciwangeyî bifiroşin, bi soz ez ê havînê ji lawê xwe re dîkekî bikirim, dîkekî şer...

Temo îcar bi delalî giriya. Bavê wî pê re nexeyidî û ew neşikand; dîsan ji bo firotna ciwange li ber wî geriya.

Temo di wê bîskê de hebekî nerm bû, ew ne giriya, ne jî pozê xwe daliqand.

Diya wî di wê navberê de donê ku ji mala cîra-nê xwe deyn kiri-

bû, berda lampê û lampe vêxist. Bi vêketina lampê re hundur rohnî bû.

Temo xwe hîn bêtir ber bi bavê xwe ve dikişand. Hêdî hêdî ber bi wî çû û dawî di hemêza wî de rû-nişt. Piştî ku jinikê lampe bi dar de kir, rahişt secadekê, avête nava milên xwe û ew jî li kêleka wan rûnişt. Dû re berê xwe bi Temo ve kir û bi devkenî jê re got:

– Tu û bavê xwe çiqasî ji hev hez dikin.

Mêrik destên xwe li nava Temo gerandin, ew hebekî hejand û got:

– Lawê min şêr e, şêr... Wê bavê wî jê re havînê dîkekî bikire.

Jinik wextî li hemberî peyva wî derketa û bigota "tu dîsan lêwîk dixapînî" lê negot; wê nexwest ku kêfa wan li wan bişikîne û nexweşiyê têxe nava malê.

Temo îcar destên xwe li destên bavê xwe gerandin û ji diya xwe re got:

– Yadê, ma tu dizanî ku wê bavê min ji min re dîkekî şer bikire?

– Erê yadê bi qurban, ez dizanim.

Mêrik îcar hebekî lawîk da aliyekî, xwe dirêjî qutiya xwe kir û cigareke qalind pêça. Dû re wî berê xwe bi jina xwe ve kir û bi dilşahî got:

– Hela tu bi xêra bavê xwe ji me re çayekê çêbike.

Jinikê dil kir ku dîsan tişteki li dijî wî bibêje, lê negot. Ew rabû ser xwe, çû çaydan tijî av kir û bir danî ser êgir.

Bi çayêvexwarinê re mêrik çîrokek jî got. Piştî çîrokê wî bîskê qala eskeriya xwe û şerê Yunanê kir. Dû re jinikê jî çîrokek got. Lê çîroka jinikê Temo bi zorê pê da gotin. Temo li ser wê çîrokê ruh û can dida, wî pir jê hez dikir. Ger diya wî ji wî re bigota, wî dikarîbû bi saetan li wê çîrokê guhdarî bikira. Ew tu caran jê aciz nedibû.

Temo bi çîroka diya xwe re di xew re çû. Êdî şev baş dereng bûbû, jin û mêr jî baş westiyabûn û li ser hev dibawişkîn. Ji bo ku ew don zêde xerc nekin, wan jî rabûn nivînê xwe li erdê raxistin, pîfî lampa xwe kirin û razan.

Mêrik sibehê zû, berî rohilat rabû ser xwe. Bi dengê teqereqa wî, jina wî şiyar bû; herdu çavên xwe firkandin, piştî ku bawişkî, got:

– Ma qey tu dikî bi rastî jî ciwangeyê lêwik bifiroşî kuro?

– Ma ka tu riyeke din heyê?

– Weleh lawik wê xwe ji bo ciwangeyê xwe bikuje. Tu bi a min dikî dev ji firotina ciwange berde. Em herin xwe biavêjin camêrna, dibe ku em bikaribin tişteki ji wan deyn bikin. Tew nebû, ez ê herim xwe biavêjim birayê xwe, tişteki ji wî deyn bikim.

– Keçê min bi zorê bi lêwik daye qebûlkin. Ma em ê ji ku herin xwe biavêjin xelkê û peran ji wan deyn bikin. Tew belengazê birayê te wê ji me re peran ji ku bîne? Tu dibînî ku ew bi xwe di bin deynan de ye.

Bi dengên peyv û munaqeseya wan Temo hişyar bû, xwe du caran vir de û wir de qulupand, rabû û li ser xwe rûnişt. Dû re wî duse caran xwe vezeland û bawişkî. Gava dê û bav dîtin ku Temo rabû, wan dev ji munaqesaya xwe berdan û peyva xwe guhertin ser tişteki din. Dû re mêrik berê xwe bi Temo vekir û bi devkenî jê re got:

– Temo, de rabe lawê min, berî ku bibe dereng.

Temo wê şevê baş raneketibû. Wî heya bi sibehê xewnên tewlo mewlo dîtibûn. Ji ber ku ew baş raneketibû, ew pir bêxew û westiyayî dixuya. Ew her dibawişkî û devê wî digihîşt guhên wî.

Bavê wî dîsan got:

– De rabe Temo! Rabe bavê min, dereng e!

Temo ji nava nivînan rabû ser xwe û rast çû daşirê. Piştî ku ji daşirê vegeriya û dest û ser çavê xwe şuşt, hema zû zû kincên xwe li xwe kir. Dû re ew bi dê û bavê xwe re çû êxur, da ku ciwange bigirin û bibine bajêr. Gava Temo ber bi ciwange çû, ciwange serê xwe ber bi wî ve kir û destê wî alast. Wê bîskê jin û mêr li çavên hevdu nihêrîn. Wex-tî jinikê dîsan bigota "dev ji firotina ciwange berde" lê negot. Hersiya alîkariya hevdu kirin û werîs xistin serê ciwange. Gava wan ciwange derxistin der, mêrik li paş xwe zivirî û ji Temo

re got:

– Temo, lawê min, tu bi a bavê xwe bikî, tu li mal bimîne. Dinya sar e, rê bi herî û çirav e. (Berê xwe bi asman ve kir) Binêre, li ku be wextî baran bibare; em ê perîşan bibin lawê min. Tu bi a min dikî, tu neyê.

Diya wî jî got:

– Tu neçe kuro, tu ê di rê de ji serman biqefilî.

Lê Temo xistibû serê xwe ku here. Yek jî, bavê wî do êvarî jê re soz dabû, ku ew ê wî jî bi xwe re bibe.

Temo lêva xwe daliqand:

– Weleh ez ê bêm. Çima te do êvarî got ku tu ê min bi xwe re bi-bî bajêr?

– De baş e, wê çaxê here vezelekî din jî li xwe bike.

Temo bi kêf baz da hundur, buxçuka li ser sindoqê daxist, bi lez û bez vezelekî din jî di ser vezelê xwe de li xwe kir, dû re çakêtê xwe li xwe kir û reviya derve.

Diya wî bi wan re derket heya ser rê. Gava wê ew bi rê kirin û vegeriya, got:

– Temo, lawê min, tu bi a min dikî tu nere.

Temo dîsan lêva xwe daliqand:

– Weleh ez ê herim.

Law û bav ketin rê û meşyan. Dinya her ku diçû nexweştir dibû. Ewr weke merşeke reş li asman vir de û wir de diçerixî. Piştî ku ew ji gund bi dûr ketin, baranê dest pê kir. Lê çi baran... Mirov digot qey bi kûzan tê.

Temo carina neh-deh gavan li dû bavê xwe dima. Piştî ku ew hebekî din jî meşyan, êdî ciwangeyê wan hew meşiya. Mêrik werîs li nava xwe gerand û ew wilo kişand. Lê dikir nedikir ciwange xwe revnedilivand, wî tenê bi înad serê xwe li ba dikir. Dû re mêrik baş werîs li destê xwe gerand û ji Temo re got:

– Temo, ciwange dehf bide lawê min, dehf bide!

Temo hema bi jîrî çû paş ciwange, herdu destên xwe dane hêtên

wî û ew dehî da. Ciwange îcar mîna hespa ku serî ji siwêr bistîne, xwe hol kir û çend zîtok avêtin Temo. Bi zîtokên ciwange, Temo li ser piştê, di nava heriyê de li erdê ket. Mêrik xwe şaş kir, bi lez reviya ser Temo û got:

– Temo, ma tu êşiya lawê min? Hela tu rabe ser xwe...

Temo di herî û çiravê de mabû. Gava ew rabû ser xwe çirav jê niqutî. Hingî ew poşman bûbû ku ew bi bavê xwe re hatibû. Lê dê çi bikira, ew ji gund pir bi dûr ketibûn.

Bavê wî kire niçeniç, serê xwe vir de wê de hejand, li rewşa wî nihêrî û got:

– Hûn bi a mirov nakin, lawo! Min ji te re got, neyê, dinya ne xweş e, baran e, şilî û şepelî ye...

Mêrik bi hêrs ho kir ciwange û werisê wî kişand. Vê carê mîna ku ciwange tî be û mirov berê wî bide avê, zû meşiya. Temo dîsan da dû bavê xwe û ciwange û bi wan re xurt meşiya. Dû re wî lêva xwe daliqand û bi dengê nivgiri got:

– Ma ne te do êvarî ji min re got, ku tu ê min jî bi xwe re bibî bajêr?

– Erê lawê min, min ji te re got ku ez ê te bi xwe re bibim bajêr, ma min ji ku dizanîbû ku wê wilo şilî û şepelî be.

Ew li dor saet yekê piştî nivro gihîştin bajêr û rast berê xwe dane mazatê. Li mazatê mirov nikanîbû ji însan û heywanan gava xwe biavêta. Wer ku baran harî bû, mazat di herî û çiravê de mabû. Temo û bavê xwe ciwange ajotin nava mazatê.

Her ku diçû, dinya bêtir dicemidî. Piştî demeke kurt, êdî ew herî û çirava mazatê hemû bû cemed û qeşa.

Temo werisê ciwange li destê xwe gerandibû û ji serma diririkî. Dû re ji bavê xwe pirsî:

– Ma ka wê kengî ciwange bê firotin, bavo?

Gava Temo ew peyvên han gotin, diranên wî ji serma li hev ketin. Bavê wî bi pêçana cigara xwe biliya bû. Piştî ku wî cigara xwe pêça û vexist, got:

– Bi bêhna fireh lawê min, ew ê niha bê firotin.

Piştá mêrik ji ber firotina ciwange qewîn bû. Di hemû mazarê de ciwangeyekî mîna ciwangeyê wî qelew û bi goşt tune bû. Wî diza-nîbû dûr, an nêzik dê ciwangeyê wî bête firotin û hem jî ew ê bi buhayekî baş bête firotin.

Hîn wilo, wî dît ku peyayekî qelew û serbitar bi Temo re dipeyi-ve.

Temo bang wî kir:

– Bavo, were, xalo li ciwange dipirse.

Ji xwe bêje hema hema bavê Temo li ba wan bû, ew li mêrik zîvi-rî, destê xwe dayê û got:

– Kerem bike!

Mêrik destê bavê Temo berda, destmalek ji bêrika xwe derxist, fiş kir û dîsan ew destmala xwe xiste bêrika qapûtê xwe. Dû re du-sê caran li dû ciwange çû û hat, piştî ku destê xwe li pişt û hêtên ci-wange xist, got:

– Tu ê vî ciwangeyê bi çiqasî bidî?

Bavê Temo milên xwe hejandin:

– Tu ê bi çiqasî bikirî? Mêrik dîsan destê xwe li piştá ciwange xist:

– Ev malê te ye, tu ê bi çiqasî bidî?

Bavê Temo baş bi buhayê mazarê nizanî bû. Gelo wî bigota bi çiqasî? Piştî ku ew hebekî fikirî û li Temo nihêrî, got:

– Ez ê bi du hezar û dused lîran bidime te.

Mêrik bi destê wî girt, hejand û got:

– Niha du hezarên rast çawan e?

Ji xwe armanca bavê Temo jî du hezar bû. Wî bi qestî got du he-zar û dused. Gava wî di destpêkê de bigota, du hezar, mêrik dê kê-mî du hezaran tê bidaya.

Bavê Temo ji Temo pirsî:

– Tu çi dibêjî lawê min? Em bi du hezaran bidine apê te?

– Bidiyê, Temo got û hû kir destê xwe.

Mêrik destê xwe xiste bêrika pantorê xwe, deh lîrayê kaxezî der-

xist, dirêjî Temo kir û got:

– Ev jî ji biraziyê min re. Tu ji xwe re li bajêr pê tişteki bikire.

Gava Temo destê xwe dirêjî perên di destê mêrik de kir, li bavê xwe nihêrî.

Bavê wî:

– Rahijê lawê min, rahijê! Perê di destê apê xwe de bigire...

Temo ew deh lîrayê kaxezî girt û zû xiste bêrika xwe. Ji roja ku wî bîr biribû û heya bi niha tu ca–ran deh lîra bi carekê ve neketibû destên wî.

Dû re mêrik cuzadanê xwe derxist, du hezar hejmartin destên bavê Temo, bi werîsê ciwange girt û got:

– Tu hezar xêrî ji perên xwe bibînî.

– Tu jî hezar xêrî ji ciwangeyê xwe bibînî.

Mêrik kenîya û bi henek got:

– Ma ez ê çi xêrê jê bibînim, birako? Ew ê sibehê bête serjêkirin.

Dû re wî werîsê ciwangeyê xwe kişand, xatir ji wan xwest û çû.

Temo û bavê xwe jî ji nava mazatê derketin û ber bi sûkê ve meşyan. Gava ew hebekî bi nav bajêr de çûn, bavê Temo ji Temo pirsî:

– Tu ne birçî yî lawê min?

Zikê Temo ji birçîna dikire qurequr,

– Belê ez birçî me, wî bi şermokî got.

Law û bav meşa xwe domandin. Serma zêdetir dibû. Ji xwe zivistanên Erzeromê pir dijwar in. Zivistanan, ji bilî termên teyr û teban û heywanên din, termên pir mirovên ku ji serma qefilî ne jî tete dîtin.

Piştî ku ew hebekî din jî meşyan, ew gihîştin ber xwaringeheke biçûk. Berî ku ew têkevin hundurê xwaringehê, Temo lerizî, çongên wî sist bûn û kete xwarê. Ji bavê wî webû, ku ew şemitî û kete xwarê; wî herdu destên xwe xistin bin milên wî û xwest ku wî rake. Lê Temo nikanîbû li ser lingên xwe rawestiya, ew dîsan lerizî û kete xwarê. Bavê wî ew bi herdu destan hejand û bi heyecan got:

– Temo, Temo! Ma çi bû lawê min? Çi bi te hat?

Tu deng ji Temo derneket, rengê wî bi carekê ve hate guhertin. Rûyê wî û lêvên şîrkî bûn. Reşikên çavên wî du-sê caran winda bûn, bi tenê spîk man...

Bavê wî dîsan ew hejand:

– Temo! Temo! Ma çi bi te hat lawê min? Temo!...

Dû re ew têgihîşt ku Temo dike ji serman biqefile. Hema wî rahişte Temo, xiste hemêza xwe û di wê sûkê de baz da. Lê wî nizanîbû, ku ew bi ku de baz dide, an ew ê bi ku de here.

Gava ew gihîşte serê qorzîkekê, çavên wî li çayxaneyekê ket. Hema ew zû kete hundur çaxanê û lawik bire ber sobê.

Hundurê çaxanê tijî peya bû. Ji dûyê cigaran mirov digot qey hundur mij girtiye. Yên bi kaxezan dileyistin, yê bi dame û yê bi domîne... Çend peyayên kal ji kursiyên xwe kişandibûn ber sohê, rûniştibûn û cigarên xwe dikişandin.

Peyakî kal berê xwe bi bavê Temo ve kir û wa bi heyecan jê re got:

– Kuro ev lawik ji serma qefilî ye, lawo! Wî zêde nede ber sobê.

Dîsan reşikên çavên Temo winda bûn, tenê spîk man.

Kalo îcar bi hêrs got:

– Kuro ev lawik mir, lawo!

Dû re wî rahişt Temo û ji bavê wî re got:

– Bide dû min em herine mal, an na ew ê ev lawik bimire, ew ê ji serma biqefile.

Ji ber ku Temo giran bû, kalo nikanîbû rahišta wî. Li ber deriyê çaxanê bavê Temo ew ji destên kalo girt û bi dû wî de lezand.

Mala kalo li pişt çaxanê bû; tenê du dikan di navbera mala kalo û çaxanê de hebûn. Gava ew gihîştin mala kalo û ketin hundur, kalo bi dengê gur ji jina xwe re got:

– Keçê zû qatek nivîn deyne.

Jinikê bi şaşmayî doşkekê hirî danî û bi hev re kincên Temo jê kirin. Piştî ku her yekê ji hêla xwe ve ew firkandin, pîrê ew li ser doşe-

kê dirêj kir, betaniyek avête ser û ji bavê Temo re got:

– Bila dilê te ji ber lêwîk saft be, birayê min. Tu tişt bi lawîkê te nayê. Bi xêr piştî nîv saeta din ew ê rabe ser xwe.

Paşê pîrê mînderin jî ji bo wan li erdê raxistin û ji wan re got:

– Hûn kerem bikin rûnên, ez ê li lêwîk binêrim.

Kalo û bavê Temo li ser mînderê rûniştin û cihên xwe xweş kirin. Lê dilê bavê Temo bi tas û was bû. Ew ji ber Temo bi tirs bû. Wî di dilê xwe de digot: "Temo ji destên min çû". Lê ji aliyê din ve, ji ber mêvanperweriya malîkê, ji wî re hêviyên pir mezin çêdibûn.

Kalo cigarek pêça û dirêjî bavê Temo kir. Bavê Temo cigare ji destê Kalo girt, lê vênexist. Piştî ku kalo qalûna xwe vêxist, ji bavê Temo pirsî:

– Wîlo xuya ye, hûn ji gundan in, ma xêr bû ku hûn vê sar û seqemê hatine bajêr?

Bavê Temo çîroka xwe ji serî heta binî ji kalo re got. Kalo serê xwe yê ku derdê wî parve dikir, hejand, du hulmên din jî li qalûna xwe xist û bang jina xwe kir:

– Xecê, hela tu bi xêra bavê xwe ji me re çayekê bide ser êgir.

Jinîkê bi devkenî got:

– Min çayê zû de daye ser êgir, ew wextî bikele... Gava keliya, wê du qedeh danîn ser sîniyekê û di gel çaydên anî danî ber wan. Dû re ew çû mitfaxê û ji bo lêwîk jî şorbe danî ser êgir.

Heya ku şorbe nîvkelî bû, lêwîk çavên xwe vekirin û mîna ku ji xeweke kûr hişyar bibe, bawîşkî û xwe vezeland.

Jinîkê berê xwe bi bavê wî ve kir û bi ken got:

– Min ji te re negot, ew ê di hundurê nîvsaetê de rabe ser xwe. Binêre, hîn nîvsaeta wî jî neqediyaye.

Kalo henek kir û ji bavê Temo re got:

– Bavo Wele heqê vê jina min ku ew doktor bûya, ew ji her tiştî fêhm dike.

Dû re wî li ser sîniyê nihêrî, gava ji çayê û qedehan pê ve tişteki din nedît, dîsan henek kir û got:

– Lê çi fêde, porê wê spî bûye hîna jî nebûye kevanî. (Berê xwe bi aliyê jina xwe ve kir) hela ka pariyek nan û çend lib zeytûn jî ji me re bîne.

Lê jinikê ne tenê çend lib zeytûn, wê penîr, rîçal û du nanê firnê jî danîbû ser siniyeke din, da bîne ji wan re. Gava jinik tavilê digel sifra xwarinê vegeriya, kalo şaş ma û jê pirsî:

– Te çi zû anî, ma qey tu firiyayî?

Jinikê berê xwe bi bavê Temo vekir, keniya û got:

– Bavo tu guh mede vî kalê rihspî û xurufî. Ew bi zimanê xwe nikane.

Kalo bi ken got:

– Keçê halê biraziyê min çawa bû?

– Biraziyê te weke şêrekî ye, ew ê niha rabe...

Kêfa bavê Temo pir ji kalo û pîrê re hat. Herdu jî wilo henekkir bûn ku mirov bi her peyvên wan dikeniya. Ew carna jê wilo bi hev re dipeyvîn, ku mirov digot qey ew pevdiçin. Lê ya wan ne pevçûn bû, her henek bû. Bavê Temo dil kir ku ji wan bipirse bê tu zarokên wan hene an na, lê nepirsî, di dilê xwe de got: "Xwedê ji wan razî be, çiqas mirovin qenc in".

Dû re her sê li ser Temo hatine hev. Temo rabû û li ser doşekê rûnişt. Herdu hinarîkên wî û guhên wî sor bûbûn. Wî çend caran kire fişefiş û li bavê xwe nihêrî

Bavê wî jê pirsî:

– Tu çawa yî lawê min?

Temo bersiv neda û ziq li sifra xwarinê nihêrî. Jinikê tê derxist ku çavê Temo li xwarinê ye. Hema ew zû rabû ser xwe, çû şorba wî jê re xiste tacikeke kûr, anî danî ser siniyê û bang hersiyan kir.

Pêşî kalo, dû re Temo û bavê wî çûn li dor sifrê rûniştin. Temo wilo bîrbir bû ku heya kalo ji wan re negot: "Kerem bikin" wî destê xwe dirêjî xwarinê nekir.

Wê rojê kalo û pîrê ew bernedan. Ew heya derengê şevê peyvîn; wan qala gund û bajaran kirin, qala zemanê berê kirin, qala miro-

vantiyê kirin... Berî ku ew têkevin nava nivînan û rakevin, pîrê bi henekek cidî ji bavê Temo re got:

– Niha tu Temo li ba me nahêlî?

Ev peyva pîrê kete serê kalo. Kalo ji dil ji bavê Temo pirsî:

– Niha bi rastî tu Temo li ba me nahêlî? Em ê mîna lawê xwe lê binêrin û em ê wî ji bo xwendinê bişînin dibistanê jî. Ew peyvên kalo weke tişteki ku bi mêjiyê bavê Temo ve bizeliqe, cih girt. Ji xwe ew jî li tişteki wilo digeriya; bi çi awayî dibû bila bibûya, lê tenê bila Temo ji xwe re bixwenda û bibûya tişteki.

Bavê Temo ji Temo pirsî:

– Ma te bihîst lawê min? Tu dixwazî li ba kalikê xwe û pîrka xwe bimînî?

Temo bi delalî got:

– Lê diya min?...

Kalo bi alîkariya destên xwe ji cihê xwe rabû, çû li ba Temo rûnişt, destê xwe di serê wî da û got:

– Ji heftê carekê nebû, ji mehê carekê ez ê te bibime gund. Ma ne baş e Temokê min?

Temo tu bersiv neda, serê xwe xiste ber xwe û bi neynûkên xwe leyist.

Îcar pîrê got:

– Erê, erê, ew ê lawikê min Temo li ba me bimîne. Ne wilo, Temo?

Temo pêşî li bavê xwe nihêrî, dû re hêdî di mana "erê" de serê xwe ber bi jêr ve hejand.

Wê êvarê heya bi derengê şevê bavê Temo, kalo û pîrê li ser rewşa dinyayê, li ser başî û xerabiyê peyivîn. Adinî rojê, sibehê zû Temo berî hemûyan hişyar bû. Wî herdu destên xwe xistin bin serê xwe û demekê wilo bêdeng, mîna mezinan li zikê xênî nihêrî. Hîn wilo, kalo û pîrê jî rabûn û dawiyê bavê Temo jî rabû ser xwe. Çer ku bavê Temo çavên xwe vekirin, wî li saetê nihêrî,

– Ooo... saet tê heftan, got.

Dû re ew li Temo zîvirî û peyva xwe domand:

– Divê em herin lawê min, niha diya te di meraqan de mir.

Pîrê zû rabû ser xwe û ji bo xurîniyê tiştin hazir kir. Piştî ku wan xurîniya xwe kirin, ew rabûn ser xwe ku herin; lê berî ew herin, Temo çû destê pîrê maçî kir. Pîrê jî ew maçî kir û got:

– Tu me ji bîr nekî, Temo, divê tu li ser soza xwe bimînî ha!

Temo sê-çar caran serê xwe ber bi xwe ve hejand:

– Erê pîrê, baş e, bi soz ez ê bêm!

Dû re wî xwest ku ew here destê kalo jî, lê kalo destê xwe di ser serê wî re bir û got:

– Ez ê jî bi we re derkevim lawê min.

Bavê Temo:

– Na apo, tu zehmet neke.

– Ma çi zehmetiya wê heye lo?

Law û bav û kalo ji hundur derketin û ber bi sûkê ve meşyan. Pîrê bi dû wan de bang kalo kir:

– Xaço, tu ji dikana Hecî Silêman ji Temo re vezelekî bikirî, baş dibe. Dinya sar e.

Kalo li jina xwe vegerand:

– Erê Wele, baş bû ku te anî bîra min; zivistana îsal dijwar e.

Sar û seqema der weke gûzanan rûyê mirov dibirî. Ku mirov tif dikir tifa mirov qeşa digirt. Ji xwe simbelê bavê Temo û yê kalo spî bûbûn, mi-rov digot qey berf lê hatiye. Gava li der sermayê da laşê Temo, wî di dilê xwe de got: "Oxx... Çi xaniyekî xweş û germ bû. Wele ez ê ji xwe re li ba van mirovan xenê bibim".

Berî ku ew bigihîjine ba dikana Hecî Silêman, Hecî Silêman çav li wan ket, rabû ser xwe û bi devkenî got:

– Kerem bike apê Xaço, ev çendeyek e tu nexuyayî, ma tu çûbû derinan?

Kalo dîsan wekî hercar henek kir:

– Hela tu bisekine em bêne hundur, dû re bipirse camêr.

Hecî Silêman yekî dirêj, lê ne zeyif ne jî qelew bû. Porê wî reş bû,

lê herdu cênîkên wî spî bûbûn. Qatek kincên wî hebû, havîn ba, zivistan ba, wî her ew qatê kincê xwe li xwe dikir.

Kalo:

– Silo, ka tu vezelekî li gorî biraziyê min derxe.

Hecî Silêman li lêwik nihêrî, dû re çû ji dawiya dikanê vezelek anî û got:

– Ev vezelên han nû hatine apê Xaço. Ev vezelên îngilîz in. Weleh tenê ev maye. Ger li lêwik were baş e.

Vezel li Temo hat. Mirov digot qey ji bo wî hatibû çêkirin.

Temo rast çû destê kalo maçî kir. Kalo destê xwe di serê wî da û ji dikandar re got:

– Wî jî li ser hesabê min ê kevin binivîsîne.

Hal û wextê kalo baş bû. Ew ne zêde dewlemend bû, ne jî feqîr bû. Sê-çar dikanên wî yên ku wî didane bi kirê hebûn. Xaniyê wî jî yê ku ji avahiyeke kevnar û kulturî pêk dihat, li ser hesabê wî bû. Di jiyana wî de ji bilî zarokan tiştek ji wî kêr nebûbû û wî hesreta tiştekî nekişandibû. Hesreta wî ya herî mezin kurdûndetiyê wî bû.

Dikandar ew jî li ser hesabê wî yê kevin nivîsand û deftera xwe dîsan weke berê xiste çavîka masa xwe.

Kalo ji dikandêr pirsî:

– Niha deynê min pir bûye ha!

Dikandar destê xwe li ba kir, keniya û got:

– Eh, ma wê çî bibe apê Xaço?

Dikandar xwest ku ji wan re ji çayxaneyê cîran çayê bixwaze, lê wan nexwestin, tenê cigareke dikandêr kişandin û xatir jê xwestin.

Pişî ku Temo û bavê xwe hewcedariyên xwe ji bajêr kirin, wan ji kalo xatir xwestin û çûn.

Kalo bi dû wan de bang kir:

– Tu Temo bişînî ha! Ji bîr meke!

Bavê Temo:

– Erê erê, em ê wî bişînin.

Temo:

– Erê kalo, ez ê bê m !

Berî ku ew bigihîjine gund, diya Temo secadeyek ji postê berxan avêtibû nava milên xwe û ji dûr ve hate pêşiya wan. Gava ew gi-hîşte ba wan, wê bi heyecan got:

– Ma hûn li ku man? Weleh ji do de xew neketiye çavên min. Ez her li ser xênî bûm û min li riya we dinihêrî. Ku reşek xuya dibû, min digot hûn in û ez diçûme pêşiyê. Çima hûn do venegeriyan?

Mêrik hinek ji wan firaxên di destên xwe de dirêjî wê kir û bi devkenî got:

– Hela tu ji kerema xwe re rahêje van firaxan, em ê dû re li ser nehatina xwe bipeyivin.

Jinikê hinek firax ji destên wî girtin û hinek jî ji Temo xwest:

– Ka bavê diya xwe, tu jî hinek firax bide min.

Temo kîsikê şekir dirêjî diya xwe kir. Diya wî ew kîsik ji dest girt û bi kêf got:

– Weleh we qûtê me yê vê zivistanê hemû danî. Ma qey ciwange-yê we buha hate firotin?

Mêrik keniya, serê xwe hejand û ber bi malê ve meşiyar. Di rê de ne Temo û ne jî bavê wî tu tişt li ser serpêhatiya xwe negotin. Te digot qey wan hevdu temî kiribûn. Lê êvarî, piştî ku wan şîva xwe xwarin, bi çayêvexwarinê re mêrik pêşî qala firotina ciwange kir, dû re jî qala serpêhatiya Temo û malbata kalo kir. Ji ber tiştên ku bi serê Temo de hatibûn, jinikê çend caran kire axeax, çend caran xwe kire qurbana lawê xwe û heya ji kerban çend dilop hêsir jî ji çavên wê hatin. Wê piştî demeke kurt serpêhatiya Temo ji bîr kir, lê çî-roka kalo û pîrê ji bîra wê nedîçû. Piştî ku wê bîskê li Temo nihêrî, berê xwe bi mêrê xwe vekir û got:

– Kuro ma qey tu dêhn î? Ma em ê çawan lawikê xwe bidin sût mûtên bajarar?

– Keçê a dêhn û a ku gotin di serî de naçe, tu î! Ez ji te re dibêjim camêr bi emir in, mezin in, camêr in. Ew tew ne bi emir bin, tew ne bi emir bin, ew di emrê Stê û Îso de ne. (Stê û Îso gundiyên wan

bûn û emrê wan li dora şêst heftê salî bûn.) Û Weleh heya niha ez li mirovên wilo qenc rast nehatime.

– Dibêjin, li bajaran zarokan dikirin û wan dibin nava gêwir. Ev jî ne wilo bin?

– Na keçê, ev camêr ne wilo ye. Ew jî weke me ne û ji me jî hîn çêtir in. Her tiştên wan heye, lê tenê tiştê ji wan kêm zarok in. Xwedê mal û pere daye wan. Lê zarok nedaye wan. Ew kurdûnda ne, ew bi hisreta zarokekî ne...

Temo peyva bavê xwe birî, li diya xwe nihêrî û got:

– Wele ez dixwazim herim mala kalo û pîrê. Ez dixwazim li ba wan bimînim û ji xwe re herime mektebê.

Diya wî milên xwe li ba kirin:

– Ê, piştî ku tu bixwazî ji min re çî lazim e?

Wan wê êvarê li hev kirin ku ew ê lêwîk bişînin ba kalo û pîrê. Çawa be li gund dibastan tune bû. Wan dixwestin, qet nebe bila Temo ji xwe re bixwîne û bibe tişteke.

Piştî wê bi hefteyekê dê û bavê Temo digel wî çûne mala kalo û pîrê. Tiştên ku diya Temo di derheqa kalo û pîrê de fikirî bûn, qet ne wilo bû. Gava wê ew germî û mêvanperweriya kalo û pîrê ya li hemberî xwe dît, ji tiştên ku lê fikirîbû şerm kir. Wê di dilê xwe de gotibû: "Mirovên evqas nefsbîçûk tu caran nehatine dinyayê."

Ew du rojan mêvanê kalo û pîrê man, roja sisiyan jî kalo û pîrê ew bernedidan, lê dê û bavê Temo li ber wan geriyan û gotin:

– Wele destê me ji we nabe, lê hûn bi rewşa gundan dizanin, divê em herin.

Wan Temo li ba wan hişt û ew vegeriyan gund.

* * *

Berî niha bi çendeyekî riya min bi gundekî Erzeromê ket û ez li mala dostê xwe Selîm bûme mêvan. Êvarî, piştî şîvan hin gundiyên din jî hatin şevbuhêrka me. Weke civata her gundî, civata me jî bi qerf û henekan dest pê kir û peyv li ser feqîrî û dewlemendiyê ra-

westiya.

Hingî peyayekî navsal û serqot got:

– Bavo, hin hene bi qasî dewlemendiya xwe zalim in, bi rewşa feqîr û belengazan nizanin. Ji wan were ew ê xwîna feqîran vexwin. Hin jî hene, Xwedê dide wan ew jî didine yên din. Temo jî wilo ye; ew bi namûs û bi wijdan derket. Ne ji wî ba, tu zarokên me hînî xwendin û nivîsandinê nedibûn û ew ê jî weke me nezan û cahil rabûna.

Min hingî ji mazûbanê xwe pirsî:

– Ev Temo kî ye?

– Temo lo, mamostayê gund. Dibêjin, serpêhatiyeye wî ya ecêb heye. Ev yeka han, hîn berî ku ez werime gund bûye. Malbata Temo feqîrê gund bûye. Rojekê, xalanê Temo golikekî didinê. Temo golikê xwe xwedî dike û wî mezin dike. Ciwangeyekî baş ji golik derdikeve. Rojekê, dîsan weke gelek caran, tiştê di mala bavê Temo de namîne. Ne xwarin, ne vexwarin, ne jî don... Ew req û rût û perîşan dimînin. Bavê Temo biryar dide ku ciwangeyê wî bifiroşe. Hem Temo û hem jî diya Temo li hember firota ciwange derdikevin, lê bavê Temo bi wan dide qebûl kirin û bi Temo re ciwange dibine bajêr. De vir Erzerom e, serma Erzeromê ne weke ya ba we ye. Zivistanan simbelê peyan bûz digire. Li bajêr serma zorê dide Temo û ew dikeve. Bavê wî jî radihêjê û wî vir de û wê de dibe. Dawî ew wî dibe çayxaneyekê û dide ber sobê. Li çayxanê peyakî kal rûniştiye. Gava kalo bi wî awayî çav li Temo dikeve, ji bavê wî re dibêje: "Rahêje lêwik û bide dû min". Temo dibine mala kalo. Kalo ermeniyekî maldar û kurdûnde bû ye. Kêfa kalo û pîrê ji Temo re tê û ji bavê Temo tika dikin, ku ew Temo li ba wan bihêle. Bavê Temo jî bi diya wî dişewire û bi riza Temo, ew Temo li ba kalo û pîrê dihêlin.

Kalo wî dide xwendin û dibe mamoste. Wî pir mektebên din jî xwendine lê ez nizanim. Tiştê ku ez dizanim, ew pir zîrek e. Lo ew bi her tiştî dizane. Gundî hemû bi serê wî sond dixwin. Haa! Min ji

bîr kir ez bibêjim. Pêşt pîrê dimire, dû re, hîn berî ku kalo bimire, kalo cihê zêrên xwe ji Temo re dibêje û mal û dikanan jî li ser navê wî dide nivî-sandin. Temo jî piştî xwendina xwe û piştî mirina kalo û pîrê xênî û dikanan difroşe, zêran hûr dike û li çar gundan çar dibistanan ava dike.

Dotira rojê ez bi dostê xwe Selîm re çûme mala Temo. Jineke ciwan û devbiken li me derî vekir, bixêrhatinî da me, da pêşiya me û em birin oda ku Temo lê rûniştî bû. Gava Temo çav li me ket, ew jî cihê xwe rabû û destê xwe da me.

Bejna Temo dirêj bûbû, an jî dirêj bû. Wî riha xwe tenê li ser çenga xwe berdabû û simbêlê wî ser lêva wî ya jor girtibû. Berçav-keke doxzîv û girover li ber çavên wî bû. Gava ew dipeyivî, wî carna ew berçavaka xwe derdixst û dîsan bi paş de dixiste ber çavên xwe. Mezela ku ew lê rûniştîbû, mirov nikanîbû ji pirtûkan gava xwe bi-avêra. Ne tenê li ser refan, herwisa li ser masê û li erdê jî tijî pirtûk bûn. Temo bîskê ji me re behsa gund û bajaran, jin û mêran, xort û zarokan, xwendin û nexwendinê, azadî û bindestiyê kir. Dû re, gava bala wî kişand ku ez not digirim, wî bi kurtebirî behsa serpêhatiya xwe kir.

Min jî serpêhatiya wî li jor nivîsand.

KEVOKA DÎLAN

Gava Dîlan bi lotikan ji malê derket, ku here dibistanê; çavên wî li hewşê, li bin darê, li kevokekê ket. Wî pêşî nizanîbû ku ew kevok e. Bi rastî jî mirov nizanîbû ew kevok e. Ji ber ku wê xwe li bin darê melisandibû, stûyê wê bi aliyekî ve xwar bûbû, ling û baskên wê bi aliyê din ve... Lê ji bo Dîlan her yek bû. Kûçik, pisîk, çivîk, kevok û her heywan... Wî bi xwe tu ferq nedixiste navbera heywanan. Dibû ku hin heywanên ew jê aciz bû hebûn, lê dîsan jî wî ji heywanan hez dikir.

Dîlan hêdî hêdî xwe qulûs kir, xwe da ser pozikên solên xwe û ber bi kevokê ve meşiya. Kevokê xwe du sê caran livand ku bifire, lê nikanîbû bifiriya, çend caran kire çivînî û di cihê xwe de rawestiya. Dîlan îcar hêdî di paş darê re çû û ji nişkê ve çakêtê xwe avête ser wê û ew girt. Gava wî kevok girt û xiste nava destên xwe, ew çav li lingên wê yên şikestî ket, ji wî webû ku wî lingê kevokê şikandiye. Lê gava ew çav li xwîna wê ya hişk ket, hingî ew têgihîşt ku ne wî lingê kevokê şikandiye. Ne tenê lingê kevokê, lê herwisa baskekî wê jî şikestî dixuya.

Dîlan çentê xwe ji piştê xwe kir, li bin darê rûnişt û bi cebirandina ling û baskê kevokê biliya. Dû re wî rahişt kevokê û çentê xwe, dîsan bi paş de veşariya hundur û çû mezela mêvanan. Wî çentê xwe avête ser masê û bêî ku ew solên xwe ji pê bike, derbasî ser xaliyan bû. Ew li nava odê rûnişt, kevok di nava destên xwe de bir û anî û paşê pûrta li dora birênên kevokê rûçikand. Ling û bask li kevokê xilxilî bûn. Lê bask bi parîkî ji lîngan çêtir bû. Piştî ku wî pûrta li dora birênên kevokê peritand, ew rabû ser xwe, kevok danî ser masê û xwest ku here hin hevîr û rûn bîne, da pê ling û baskên kevokê bicebirîne. Ew vê yeka han ji pîrika xwe hîn bûbû. Hema ku

pizikek an birînek li canê kê bihata, pîrika wî hinek hevîr dikir, dû re hinek rûn li nav dixist û datanî ser pizik û birînên wan û bi paçî-kekî girê dida.

Piştî ku Dîlan bi du-sê gavan ji kevokê bi dûr ket û çû ber derî, ku derkeve here mezela din, kevokê firek da xwe û xwe li ser textê firaxan danî. Dîlan wextî ji kêfan bifiriya, ew di cihê xwe de rawes-tiya û li kevokê nihêrî. Kevokê jî li wî nihêrî û du-sê caran nikulê xwe li tacikekê xist. Lê ji livandina kevokê xuya bû, ku wê dixwest liveke din jî bide xwe. Dîlan hêdî kursî kişande bin text, çû ser kur-siyê û herdu destê xwe dirêjî kevokê kirin. Gava wî destên xwe dirê-jî kevokê kirin, kevok çend caran perpitî û ji ser text firiya. Hingî text ji jor ve di gel firaxan hate xwarê û her firaxek bi derekê de be-lav bûn. Gava dengên teqereqa firaxan çû diya wî, wê ji mezela din baz da û hate ba Dîlan. Çaxa ew çav li Dîlan, rewşa wî û firaxên hundur ket, weke dêhnan lê hat, herdu çavên wê fireh bûn û ji hêrsan laşê wê lerizî. Ew sibehê zû rabûbû ser xwe û bi malîştin û pakkirina malê ve mijûl bûbû. Ew bi hêrs bi ser Dîlan ve qîriya:

– Kuro ma ev çend car in ez ji te re dibêjim, bes e bi van kevo-kan re bide û bistîne! Ma qey tu nizanî ku rûyê kevokan ne bi xêr e?

Dîlan heyşt salî bû, lê ji ber bejna xwe ya kurt di heftan de xuya dikir. Porê wî reş û çavên wî hêşin bûn. Du şanik li ser rûyê wî he-bûn. Yek jê li bin çavê wî yê çepê, ya din jî li ser çenga wî bû. Gava wî li mirov dinihêrî, mirov digot qey ew dikene.

Diya wî ber wî çû, bi milên wî girt û ew bi hêrs hejand,

– Tew ew dikene jî!... Lê, ma qey xema te ye? Ma qey tu û bavê xwe malê pakij dikin û firax û kincan dişon?

Lê wê bi xwe jî dizanîbû ku Dîlan di rewşên wilo de nakene û ew ji xwe wilo dixuye.

Wê Dîlan berda, çû ku rahêje kevokê biavêje der, lê kevok ji nava destên wê firiya û xwe li ser kulînê danî. Çer ku xwe li ser kulînê danî, zelq kir. Gava diya Dîlan çav li zelqê ket hê bêtir hêrs bû:

– Ha!... Ev ji min kêmbû, ha!...

Wê rahişte melkesê û bi êrîş çû ser kevokê. Lê Dîlan xwe avête destên wê, bi dengekî bilind û bi nîvgrî got:

– Dev ji kevoka min berde, dev ji kevoka min berde, bêwijdana bêwijdan...

– Lê lê, lê lê, îcar ev ji min kêmbû ha! Îcar lawê min peyvên wilo ji min re bike? Ha ez ê melkesê deynim û tu çi dikî bike. Lê wê bavê te êvarî were malê, ez ê hemûyî yek bi yek jê re bibêjim...Lê niha tu çi dikî bike. Ez nikanim bi te re pevbiçinim û cîranan bi xwe bihesînim.

Gava Dîlan ber bi kovokê çû û destên xwe avêtîyê, kevok dîsan firiya. Piştî ku ew çû vî alî û wî aliyê odê, xwe li ser resimê kalikê wî (bavê diya wî) yê ku bi dîwêr ve bû, danî. Lê ew di gel resim ji jor de hate xwarê û çarçewa resim hûrhûrî bû.

Îcar diya wî bû weke dêhnan, bi hêrs û bi dengekî bilind got:

– Zû vê kevokê ji hundur derxîne, zû!

Dîlan bi lez çakête xwe avête ser kevokê û ew girt. Gava wî kevok girt, hebekî bêhna diya wî hate ber wê. Îcar bi dengekî nizim û weke ku rehet bûbe, got:

– Lawo ji bo xatirê Xwedê vê kevokê bibe li çolekê berde. Tu dibînê bê çi bi serê me de anî . Gerek tu bi lez herî meketeba xwe. Ger vê carê jî tu ji dersên xwe bimîni, wê bavê te li te bixe.

Dîlan hema kevok girt û bi bayê bezê derkete derve. Diya wî bi dû wî de bang kir:

– Dîlan, kuro te çentê xwe ji bîr kir, lawo!

Lê Dîlan li wê venegeriya, wî bi xwe jî dizanîbû ku wî çentê xwe ji bîr kiriye. Lê kevok? Ma qey wî ê ew kevoka kulek û birîndar berdaya çolê?Na, wî xistibû serê xwe ku ew ê ling û baskên kevokê bicibirîne û wê rehet bike.

Ew li serê kuçê sekinî û hebekî bêhna xwe berda. Dilê wî weke defê lêdixist, radibû û dadiket. Xwedan jî dabû, lê ew qet ne xema wî bû. Wî dîsan lezand. Çend caran daqûl bû, bixuşkên ku diketin solên xwe derdixist, davêr û dîsan dimeşiya. Carekê ji nişkê ve seki-

nî û xwe bi xwe got:

– Ma ez wilo serserî bi ku de diçim?

Dû re hevalên wî Ferxo û Îso hatin bîta wî. Wî ber bi mala Ferxo ve lezand. Piştî ku qederekî meşiya, dîsan sekinî û xwe bi xwe got:

– No, ez naçim mala Ferxo. Bavê wî her tim bi wî re dixeyide û li wî dixê. Tew ew vê kevoka kulek û birîndar bi min re bibîne, ew ê bi min re bixeyide û erza min bişikîne...

Ew li mala Îso fikirî. Lê taviê hate bîra wî ku Îso çûye gund, mala apê xwe.

Îcar wî ê çî bikira gelo? Ji nişkê ve pîrka wî hate bîra wî. Xwesteka çûyina mala pîrka wî bi wî re çêbû. Mala pîrka wî li gundekî nêzîkî bajêr bû. Ji xwe Dîlan ji zû ve pîrka xwe nedîtibû û gelekî bêriya wê kiribû. Wî dizanibû ku wê pîrka wî alîkariya wî bike û ling û bas-kên kevoka wî jê re bicebirîne.

Her ku diçû dinya germtir dibû. Wê bîskê ji barkêşan û çend jinên gundî pê ve tu kes li sûkê nema bûn. Piraniya dikandaran ji ber germbûna rojê dikanê xwe girtibûn û çûbûne malên xwe. Hin dikandarên mêwe û sebze ku dikanên xwe negirtibûn jî, tiştêkî mîna merşekê avêtibûn ser çend daran û ji mêwe û sebzeyên xwe re sî çêkiribûn.

Dîlan di wê kelekela germê de kete riya gund û bi gavên xurt lezand. Gava ew hebekî ji bajêr derket, mîna ku mirov ew di nava avê de kiri be, ew wilo ji xwêdanê şil bûbû. Ew sekinî û bi milê gomlegê xwe xwêdana ser çavê xwe pakij kir. Dû re ew çû ser qûçekê û li gund nihêrî. Gund ji dûr ve di nava leylandê de xuya dikir.

Dîlan ji ser qûçê daket, kete rê û dîsan weke berê bi gavên xurt meşiya. Xwe bi xwe got:

– Ku ez bi ser vî girikê han kevim ez î li gund im.

Lê wî ev gotinên han bi deng gotibûn, loma wî li dora xwe nihêrîbû; gava li dora xwe nihêrîbû jî, ji dûr ve dîtibû ku traktorek ji aliyê bajêr ve tê. "Xwezî ew traktor di vir de were" Dîlan di dilê xwe de gotibû û meşa xwe domandibû. Wer ku wî xwêdan dabû piça

avê di laşê wî de nemabû. Kevoka wî jî tî bûbû. Carna çavên wê dihatin girtin û serê wê bi aliyekî ve xwar dibû. Carna jî ew bêhêz diket û herdu baskên wê bi wê ve dadiliqyan. Baş bû, mîna Dîlan fikirîbû, bû. Ew traktor ber bi wî ve dihat. Gava traktor nêzikî wî bû, wî destê xwe jê re hilda û xwest ku wê bide rawstandin. Şofêr firênek bi xîzînî girt, toz û dûxan bi ser serê xwe xist û li kêleka rê sekinî.

Şofêrê traktorê yekî xort bû, di bîstan de xuya dikir. Berçavkeke reş li ber çavên wî bû û porê wî ji tozê spî dikir. Wî berçavka xwe ji ber çavên xwe derxist, bi kujê çakêtê xwe pakij kir û ji Dîlan re got:

– Ma tu ê bi ku de herî?

Ji bo ku ji girgira traktorê deng heriyê, Dîlan bi dengê bilind got:

– Ez ê herim vî gundê ha!...

Şofêr berçavka xwe da ber çavên xwe û wî jî bi dengê bilind got:

– De siwar be, siwar be!

Dîlan kirî li kêleka wî siwar bibûya, şofêr nehişt, wî ew şande ereba traktorê. Dîlan bi destekî bi kevokê girt û bi destê din jî li siwarbûna erebê mijûl bû.

Şofêr çend caran li ser hev got:

– De heydê, zû siwar bibe.

Gava ew nêzikî gund bûn, çend kûçikên xurt bi reyandin êrîşî wan kirin. Bi dû wan kûçikan de cewrikekî biçûk direya û ber bi wan ve baz dida. Gava kûçik gihîştin ba traktorê û şofêr nas kirin, ji xwe şerm kirin; dêlên xwe xistin nava lingên xwe, serên xwe xistin ber xwe û dîsan berepaş ber bi gund ve baz dan.

Şofêr traktora xwe li jêrî gund sekinand. Dîlan ji erebê daket, spasên xwe jê re got û ber bi gund ve meşiya. Dîlan gihîşte ber deriyê pîrka xwe, li ber derî sekinî, li derî xist û kete hundur. Hundir bêdeng bû, pîrka wî ne li mal bû.

Dîlan ber bi kûp ve çû, tasek av hema li ser lingan bi ser xwe de kir. Paşê wî tasek ava din jî dagirt, li ser wê merşika ku li erdê raxis-

tî bû, rûnişt, hinek jê vexwar, dawiya maye jî da ber kevoka xwe. Bi tirs ku belkî kevok ji destên wî bifire, wî newêribû kevok ji destên xwe berda. Kevokê di nava destên wî de çend caran nikulê xwe xiste nava avê û derxist. Piştî ku têr vexwar, îcar serê xwe xiste nava avê û xwest ku xwe bişo.

Dîlan ji ber bi tirs bû, ku ew bifire û hemû firaxên pîrka wî li nava hev bixîne.

Çaxa pîrka wî gava xwe avête hundur û sewta mirovekî ji hundur hatiye, ew veciniqî û şaş ma. Paşê gava çavên wê li Dîlan ketin, bêhna wê hate ber wê; ew keniya û bi devê xwe ye bêdiran got:

– Te xêr e Dîlankê min, tu û van deran?

Dîlan jî keniya, ji cihê xwe rabû û çû destên wê maçî kir.

Emrê pîrka wî li dora heftêyî bû. Porê wê spî bû û ji du diranan pê ve diran di devê wê de nema bûn. Herdu gepên wê kort bûbûn û rûyê wê di nava qermîçokan de mabû. Ji ber ku piştta wê tewiya-bû, bejna wê pir kurt xuya dikir.

Pîrê jê pirsî:

– Tu çawa yî lawê min, dê û bavê te çawan in?

– Ez baş im pîrê, tu çawa yî?

– Ez jî baş im, bavê pîrê.

Piştî ku Pîrê bi hezar zehmetiyan satila ava xwe berda kûp, got:

– Ma te xêr e vê germê, bavo, ku tu ê bihatayî, tu ê di hênkayê de bihata. Ma kî di vê kelkela germê de ji malên xwe derdikevin?

Çavên Pîrê hîn li kevokê neketibûn, ango ew lê hayî nebûbû. Ji xwe gava mirov ji derve, ji ber rohnî û tîrêjên rojê dikete hundur, mirov dibû weke koran, hundur pir tarî xuya dikir.

Piştî demekê çavên Pîrê li kevokê ket, wê ji Dîlan pirsî:

– Ew çi ye Dîlan, ma te ew kevok ji ku derê aniye?

– Pîrê, ke ... kevok birîndar e...

– Çima?... Ma çi pê hatiye?

– Ling û baskê wê şikestine, pîrê.

Lê gava Dîlan ew gotinên han gotin, lêva wî ya jêr lerizî û girî ke-

te qirika wî. Pîrka wî destê xwe di serê wî da, ew haş kir û got:

– Na lawê min, a niha ez ê ling û baskên kevoka te bicebirînim. (Piştî ku wê li ling û baskên kevokê nihêrî, dom kir). Birîna kevoka te ne xedar e, ne ling, ne jî baskê wê şikestiyê, lê kevokê şiya ye û birîndar e.

Hingî pir kêfa Dîlan hat, wî wextî tiştê ji pîrka xwe re bigota, lê pîrka wî berî wî peyivî:

– Ma tu ne birçî yî lawê min, tu hinek mast naxwî?

Çawa dê Dîlan ji mêst re bigota na? Ev zêdeyî meheke wî bû, ku devê wî bi mêst nebûbû.

Pîrka wî satila mêst, textê firaxan û selika nên nîşanî wî da û got:

– Tu ji xwe re hinek mast têxe tacikekê û bixwe, ez ê jî hinek hevîr bikim û ling û baskên kevoka te bicebirînim.

Dîlan hema zû ji xwe re hinek mast xiste tacikekê, perçak nanê tenûrê ji selikê derxist û weke gurekî birçî kişiya ser û xwar. Pîrka wî jî hevîr kir û bi hevîr û rûn ling û baskê kevoka wî cebirand.

Êvarî, piştî ku roj çû ava û pîrka wî nivînên xwe li ser xênî raxistin, Dîlan tiştên ku di navbera wî û diya wî de qewimî bûn û hatina xwe ya gund, ya bêî ku ew ji dê û bavê xwe re bibêje, ji pîrka xwe re got.

Pîrka wî bi şaşmayî jê pirsî :

– Ku haya dê û bavê te ji hatina te ya gund tunebin, ew ê niha nebêjin çi? Ma ew ê nebêjin, ka tu bi ku de çûyî? Çima tu bêî destûra wan hatî, lawê min? Weleh niha wan hemû bajar li hev xistine. Niha tu der nemaye ku ew li te negeriyane.

Dîlan dizanîbû ku wî şaşî kiriye û ew bêî haya dê û bavê xwe hatiye. Wî dizanîbû ku niha dê û bavê wî ji hemû hevalên wî yê di bistanê û ji hemû mamostan pirsîne. Wî dizanîbû ku niha dê û bavê wî li her derên bajêr li wî geriyane. Dîlan pir poşman bûbû. Ji ber vê yekê wî xwest pîrka xwe bi xwe re bibe bajêr, da dê û bavê wî wî efû bikin.

Dîlan li ber pîrka xwe geriya:

– De pîrê, lê... Weleh ku havê min bibihîze ez neçûme dibistanê, ew ê têta xwe li min bixe, ew hew kinc û kitêban ji min re dikire.

– Heh... ma qey tu neçûyî mekteba xwe jî?

– Na...

Pîrê kire niçe niç, piştî ku qederekî fikirî, ji ser xênî bangî cîrana xwe kir:

– Xezalê!... Xezalê!...

Xezalê di bin çêlekê de hû, şîr didot. Gava wê dengê pîrê bihîst, ji bin çêlekê rahû û got:

– Kerem bike pîrê.

– Ma gelo wê îşev Mecîd neçe bajêr?

– Na pîrê, ew îşev naçe, lê ez ne şaş bim ew ê sihehê zû here.

Dengê Mecîd ji ser dikê hat:

– Ez ê sihehê zû herim hajêr, pîrê, di berbangê de...

– Ma tu ê hikarihî me jî hi xwe re bibî, Mecîd?

– Erê, pîrê, ser çavan... Lê divê hûn sihehê pir zû rabin. Ji ber ku ez ê herî rohilat herim.

Pîrê û Dîlan sihehê zû, hîn herî ku roj derkeve rabûn ser xwe û çûne ser rê, li hendî traktora Mecîd sekinîn. Pir tê de neçû, traktor ji gund derket û hate ser rê, li her pîrê û Dîlan rawestiya. Mecîd destê xwe li ha kir û got:

– De pîrê, zû siwar hihin.

Pêşî Dîlan, dû re jî Pîrê, hi alîkariya çend gundiyan ku di erebê de bûn, siwar hûn.

Mecîd pê li gazê kir û xurt her hi hajêr ve ajot.

Pîrê û Dîlan kirî têketina hundur, li ber derî, li bavê Dîlan rast hatin. Bavê Dîlan şaş hû, devê wî ji hev ma û çavên wî beloq bûn. Wî wextî tişteke bigota, lê Pîrê firsend neda wî û got:

– Vê carê ji bo xatirê min divê hûn Dîlan hibexşînin. Ew careke din tişteki wilo nake.

Bi dengê Pîrê re diya Dîlan ji hundur baz da hewşê, xwe bê rohnî avête Dîlan, ew çend caran maçî kir û got:

– Ma tu bi ku de çûbûyî lawê min? Me ji do de hemû bajar li hev xist. Ger tu ê biçûya cem pîrka xwe, çima te ji me re negot? Ma mirov weke te dike?

Dû re hemû bi hev re derbasî hundur bûn. Dê û bavê Dîlan li hal û wextê Pîrê pirsîn û Pîrê jî li hal û wextê wan... Lê di wê navberê de Dîlan kevoka di hemêza xwe de berda. Kevokê berkurka xwe dagirt, dest bi xwendinê kir û di hundurê odê de çû û hat.

BARKÊŞÊN BIÇÛK

Ferzend bi lez perçak nan ji testê derxist, derket û bazda. Deh deqî-
qe mabû ku trê n bihata. Ger ew negihîsta ser trê nê wê rojê tu tişt bi
dest wî nediket. Gava ew gihîst ber pirê, dengê zûrîna trê nê hat.
Ferzend zû zû daqûl bû, solên xwe ji pê kir, xist destê xwe û hê
xurttir baz da. Gava ew ji pirê derbas bû, di xwêdanê de mabû. Lê
ew nesekinî, tenê bi piyê qutikê xwe xwêdana ser çavê xwe paqij kir
û reva xwe domand. Çaxa trê n gihîste stasyonê, ew hê negihîstibû
ba çayxana Beko. Çayxana Beko bi sê-çar sed metreyî dûrî stasyona
trê nê bû. Ferzend hê bêtir gavên xwe ramedan. Êdî ew gihîst ser şî-
va trê nê û xwe di ser şivê re avête aliyê din. Gava wî xwe hol kir,
lingê wî yê rastê bi hesin ve aliqî, ew kete xwarê û solên wî ji destên
wî pekiyan. Hema ew zû rabû, rahişt solên xwe û xwest ku dîsan
baz bide. Lê mixabin, wî nikarîbû bazda. Gîzoka wî ya rastê bi care-
kê ve werimî. Lê wî xwe da ser lingê çepê û bi lez kuliya. Gava ew
gihîst ber trê nê, rêwî hemû peya bûbûn û her du-sê zarok li ber
çente û kîsên hinekan sekinî bûn.

Ferzend dît ku peyayek du çentên mezin li her in û cigara xwe di-
kişîne. Hema ew zû ber bi wî çû û jê pirsî:

– Apo, ma barkêş ji te re lazim e?

Mêrik bi milê wî girt, dehf da û got:

– Yaho em ji derdê we mirin! Kîjan tê û dibêje, "Apo ma barkêş
ji te re ne lazim e?" Ma ka kî ji we dikare rahêje van çentan, lawo?
Her yek zêdeyî çil kîloyî ye!

Ferzend dîsan lê vegeriya:

– Apo, ez dikarim heta bi pêncî kîloyan jî hilgirim. Ma mala te li
ku ye?

Mêrik du gav ber bi wî de avêtin û got:

– Kuro bi riya xwe de here! Tu barkêş markêş ji min re ne lazim e, lawo! Ez li bendî texsiyê me!...

Ferzend serê xwe xiste ber xwe, neynûka xwe xiste devê xwe û bi riya xwe de çû.

Îbo ji paş de bang wî kir:

– Ferzend! Ferzend!...

Ferzend li paş xwe zîvirî, gava dît ku Îbo ye, kêfa wî hat û li bendî wî sekînî.

Îbo gihîşt nik wî, destê xwe yê rastê avêt ser milê wî, bi destê çepê pelê pêncî lîrayî di rûyê xwe da û got:

– Min îro ev kar kir. Ma ne baş e, Ferzend?

Ferzend lêva xwe daliqand, serê xwe ber bi jêr ve hejand û got:

– Belê... baş e.

– Ka te çiqas kar kiriye?

– Min îro tiştêk kar nekiriye. Ez bi diya xwe re çûbûm ser doktor.

Îbo milê wî kişand û got:

– Were em herin ba deriyê binxetê. Wê îro pir kes ji binxetê bèn, em ê riya xwe bibînin.

– Na lo, şofêrên texsiyan nahêlin em li wir barkêşiyê bikin.

– No no, em îro dikarin herin wir. Ez şofêrekî nas dikim, ew ê bihêle em li wir barkêşiyê bikin.

An êşa gîzoka Ferzend derbas bûbû, an jî diêşiya lê wî li xwe daretanî ku nîşan bide. Ew bi kulandineke sivik bi Îbo re ber bi deriyê binxetê ve meşyan. Ji xwe her røj herdu bi hev re bûn. Gava yekî ji wan tu kar nekira, yê din tiştê ku kar dikir hinek dida hevalê xwe. Wan bi deyn didane hevdu, lê dîsan jî baş bû. Herdu jî pê kêfxweş dibûn.

Îro kêfa Îbo li cih bû. Şansê wî ji yê her roj bêtir hebû. Heta bi nîvro wî pêncî lîra kar kiribû. Røjên din wî tu caran evqas pere kar nedikir.

Îbo û Ferzend di emrê hevdu de bûn. Emrê wan an sêzdeh hebû, an tunebû. Ferzend ji Îbo mezintir xuya dikir. Bi bejnê jî ew jê di-

rêjtir bû. Lê Îbo ji wî xurttir û bi hêztir bû. Barên ku wî hildigirtin, Ferzend nikaribû hilgirta. Ne tenê Ferzend, zarokên din kesî nikaribûn... Ji ber vê yekê ew hatibû naskirin. Ew bi xwe jî pir jîr bû. Wî di-karibû xwe zû têxista çavên mirovan. Ji xwe nava wî û eskerên ber deriyê binxetê pir xweş bû. Ji ber ku ew li Stembolê mabû jî, tirkîya wî pir xweş û baş bû. Gava ew bi tirkî dipeyivî, mirov digot qey ew Stembolî ye. Lê îro ji her roj jîrtir xuya dikir. Herdem wisa bû, gava şansê wî radibû, ew jîrtir dibû. Girêdana wî ya îro jî ji ya her roj xweştir bû. Pantorekî tenik, yê ku apê wî jê re ji Stembolê şandibû, li xwe kiribû û şewqeyekî eskeran jî dabû serê xwe. Ji girêdana wî jî xuya dikir, ku ew zîrek e.

Gava ew di ber firnê re derbas bû, Ferzend jê pirsî:

– Îbo saet çi ye ?

Îbo henek pê kir:

– Saet hesin e.

– Na lo, de rast bibêje, saet çiqas e?

Îbo têgihîşt ku kêfa Ferzend ne lê ye, wî nexwest ku zêde henekan bike, li saetê nihêrî û got:

– Saet yek û nîv e.

Ferzend bê kêf serê xwe ber bi jêr ve hejand.

Îbo xwe avêt pêşiya wî û jê pirsî:

– Ferzend, tu ne birçî yî?

Ferzend bersiv neda, di mana "nabûnê" de serê xwe hejand.

Îbo bi destê wî girt, ew ber bi firnê ve kişand û got:

– Bi şeref tu niha birçî yî. Heydê em herin ji xwe re nanekî germ bikin .

Herdu ketin hundurê firnê, ji xwe re nanekî germ kirîn û derketin. Dû re Îbo ji Ferzend pirsî:

– Dilê te diçe çi? Em ji xwe re çi bikin?

Ferzend milên xwe hejandin û got:

– Ez nizamim, ma dilê te dihere çi?

– Dilê min diçe xiyar û firingyan. Em dikarin ji xwe re hinek pe-

nîr jî bikirin.

Ferzend bi kêf serê xwe hejand û got:

– Baş e.

Herdu bi hev re çûne sûka meywe. Wan ji xwe re hin xiyar, firin-
gî û penîr kirîn, çûne nav bexçeyekî, li bin siya darekê rûniştin û bi
kêf û henek xwarina xwe xwarin.

Di ser xwarinê de ji nişkê ve Îbo got:

– Ferzend, ma tu dizanî me çi ji bîr kiriye?

Ferzend serê xwe vir de û wir de hejand û got:

– No!...

– Me gazoz ji bîr kiriye.

– Ee... Em ê çi bikin ji gazozan?

– Çi, lo. Welleh vê dinya germê wê gazozên cemidî kezeba mirov
hênik bike. Tu bi a min bikî ez ê herim du gazozên cemidî bikirim
û werim.

Ferzend milên xwe hejandin û got:

– Tu dizanî, ku te bivê, here.

Îbo pariyekî mezin ji nêr kir, rabû ser xwe û got:

– Tu hêdî hêdî bixwe, ez ê niha bêm.

Û wî ber bi dikana herî nêzîk ve lezand. Gava ew vegeheriya, berî
ku ew bigihîje ba Ferzend bi deh–panzdeh gavan, wî çentekekî ji-
nan ê biçûk dît. Mezinbûna çente bi qasî destekî bû. Çente bi mo-
rîkên rengî mengo neqîşandibû û hin nivîsên erebî li ser hebû. Îbo
ji nivîsa erebî fêhm nekir, qeherî, çente di nava destê xwe de guvaşt
û got: "Ez di şansê xwe nim, ez tim li çentên vala rast tîm." Wî kirî
çente biavêta, lê dîsan neavêt; herdu gazoz xistin destê rastê, çente
xiste destê çepê û çû bin siya darê, ba Ferzend.

Gava Ferzend çav li çente ket, destê xwe dirêjtî wî kir û jê xwest:

– Îbo, ew çi çente ye? Tu wî çentekî nadî min lo? Çentekekî wilo
ji diya min re pir lazim e.

Îbo çente neda Ferzend û rûnişt. Dû re wî devê gazozekê danî
ser pîjê darê, bi destê çepê pê girt û bi destê rastê heta ku jê hat li

qapaxê xist. Qapax bi carekê ve firiya û hinek ji gazozê rijiya erdê. Wî ew gazoz dirêjî Ferzend kir. Dû re gazozê din jî eynî bi wî babetî devê wê danî ser pîjê darê û bi hêz destê xwe lê xist. Lê devê gazozê venebû. Dû re wî devê gazozê xiste nava diranên xwe û bi diranan lê xebitî. Heta ku jê hat wî diranên xwe lê şidandin. Bi vebûna qapaxê re du diranên wî jî rabûn û devê wî bi derbekê re tijî xwîn bû. Gava ew çav li xwînê ket, pir tirsîya, wisa janê da dilê wî, ku bêî hemdê wî hêsir ji çavên wî hatin.

Ferzend ji wî bêtir tirsîya. Hema wî zû destmala xwe ji bêrika xwe derxist û xwîna devê wî pakij kir. Lê, xwîn nedisekinî. Her ku tif dikir, kulmek xwîn ji devê wî dihat. Ew zû rabûn ser xwe û berê xwe dane nexweşxanê.

Dinya germ bû. Di wê dinya germê de dîsan sûk tijî mirov bûn. Îbo destê wî yê rastê li ber devê wî bû, çentekê ku li erdê dîtîbû jî, di destê wî ê çepê de bû û bi Ferzend re ber bi nexweşxanê ve dilezandin. Carna jê Ferzend bi gavekê du gavan li dû wî dima. Dest û kincên herduyan di xwînê de mabûn. Yê ku rastî wan dihatin, bi şaşmayî li wan dinihêrîn, heta bi bîst-sî gavî jî dîsan li dû xwe dizîvirîn û li wan dinihêrîn. Berî ku ew bigihîjin nexweşxanê, di nava qerebalixê de, pîrekekê kire qîrîn, xwe avêt çentekê di destê Îbo de û got:

– A va ye... A va ye çentekê min. A va ye bêjiyê ku çentê min ji destê min revand!...

Hema polîsekî ji nava qerebalixê hişk bi milê Îbo girt û got:

– Bide pêşiya min, em herin polîsyanê, bêjî!

Ferzend xwe avêt destên polîs û got:

– Lêwik berde. Wî tu çente ji destê kesî nerevandiye. Ez şahid im. Wî ev çente wisa vala li erdê dîtiye.

Polîs li wî zîvirî û hişk bi milê wî jî girt:

– Hun şirik in, ha! Tu jî bide pêşiya min, bêjiyê heram!...

Polîs hişk bi milên herduyan girt û ber bi polîsyanê ve meşîyan. Li polîsyanê komsêr ew jinik û Îbo anîne rû hev û ji jinikê pirsî:

– Tu bi cih dizanî ku wî lawikî çentê te ji destê te revandiye?

Jinikê ziq li Îbo nihêrî. Gava ew çav li xwîna ser çavê wî û ya li ser kincê wî ket, ew şaş ma. Lê wê çi bigota? Çente çentê wê bû û wê çentê xwe baş nas dikir. Lê baş nedihate bîra wê, bê lawikê ku çentê wê revandibû çawa bû û kincên wî çi şikil bûn.

Jinikê wisa qederekî li Îbo nihêrî û bê deng ma. Îbo stûyê xwe xwar kiribû û carê xwîna ku ji devê wî dihat, bi piştta destê xwe paqij dikir.

Komsêr îcar bi ser jinikê de qîriya:

– Yê ku çentê te ji destê te revandiye ev e?

Jinikê bi cih nizanîbû, lê gava ku komsêr bi ser wê de qîriya, got:

– Erê, ev e!

Komsêr rabû ser xwe, destên xwe dane paş qûna xwe û du caran di hundur de çû û hat. Paşê ber bi zarokan ve çû, bi guhên wan girt, serê wan li hev xist û got:

– Hûn in, ha!... Ji bo çi hûn diziyê dikin ker lawê keran?

Piştî ku Îbo xwîna devê xwe paqij kir, got:

– Em ne diz in. Min tu carî jî dizî nekiriye. Min ev çentê han wilo vala li erdê dîtiye. Me berde, ez herim nexweşxanê.

Komsêr dîsan serê wan li hev xist. Dû re wî bang du polîsan kir û ew avêtin nezaretxanê.

Gepa Îbo werimî bû, bûbû weke nepoxekê. Wer ku janê dida dilê wî, ew nikarîbû di cihê xwe de rawestiya. Digiriya. Lê giryê wî tim di qirika wî de dima. Giryê wî ne ji tirsan, an jî ji ber jana dilê wî bû, giryê wî ji qehran bû.

Ferzend jî digiriya. Ew wisan aciz dibû, ku wextî biteqiya. Mîrata nezaretxanê çiqasî bi wan zor dihat.

Piştî ku Ferzend du-sê caran di hundirê nezaretxanê de çû û hat, paşê keserek kûr berda û ji Îbo pirsî:

– Îbo, ka devê xwe veke ez lê binêrim.

Îbo bi zorê lêvên xwe ji ser hev hilanîn û devê xwe vekir.

Diranên wî ji kokê de rabûbûn. Goştê şûna herdu diranan wek

du kurmukan bi asmanê devê wî ve daliqiyabûn. Xwîna ku jê dihat sorereş û tîr bû.

Ferzend çavên xwe girtin û serê xwe hejand. Dû re hêdîka di guhê wî de kire pistînî:

– Ez tişteki bêjim tu ê bi a min bikî, Îbo?

Îbo di miqamê "erê" de serê xwe ber bi jêr ve hejand.

– Ka çiqas pere bi te re hene?

Îbo bi herdu destan li bêrikên xwe geriya, perên ku hebûn derxist û hejmart:

– Çil û yek û nîv.

Dû re Ferzend jî perê xwe derxist, piştî ku hejmart, ji Îbo pirsî:

– Tu dizanî em ê çi bikin? Tevlî perên min pêncî û şeş lîra çêdîbin. Em ê bêjin ku me çente li erdê dît û perên ku tê de hebûn hew ev bûn. Dibe ku ew jinik jî qebûl bike. An na em nayên berdan. Ku em çend saetên din jî di vir de bimînin, wê êşa diranên te zêdetir bibe û wê dilê te ji ber biêşe.

Îbo li ser tûtikan rûnişt. Serê xwe xiste nava çokên xwe û qederekî fikirî. Dû re rabû ser xwe, çend caran di hundurê nezaretxanê de çû û hat, paşê li Ferzend zivirî, serê xwe kil kir û got:

– No, çê nabe. Ew bi vî awayî me bernadin. Tew wê sûcê me girantir bibe.

Ferzend dîsan bi nermî jê re got:

– Em bêjin nebêjin, em girtî ne. Jinik çentê xwe nas dike. Lê ku em bêjin me çente li erdê dîtiye û perên ku tê de hebûn hew ev in, wê çaxê dibe ku em bêne berdan. Hingî dibe ku jinik jî bi wijdan derkeve û di me bubuhure. Ma te nedît, gava komsêr jinik anî hemberî te bê ew çawa difikirî û bi dilşewatî li te dinihêrî.

Îbo bi dengêkî ne zelal got:

– Baş e, em wisa bikin.

Pir tê de neçû, polîsekî dirêj û bi navmil, darek di dest de bû, deriyê nezaretxanê vekir û kete hundur.

Herdu zarok li quncika nezaretxanê li ser çimento rûniştibûn.

Gava polîs kete hundur, herdu jî ji cihên xwe rabûn û stûyê xwe xwar kirin. Polîs ber bi wan çû, darê xwe xiste nava çîpên xwe, bi guhên wan girt, serê wan li hev xist û bi dengêkî gur got:

– Destên xwe vekin!

Zarok di cihê xwe de sar man, ji tirsan çokên wan lerizîn.

Polîs heryekî darek li çokên wan xist û bi ser wan de qîriya:

– Min ji we re got, destên xwe vekin!

Ji ber ku Ferzend li aliyê polîs bû, pêşî wî destên xwe vekirin. Polîs heta ku jê hat darê xwe bilind kir û xwest ku li destên Ferzend bixe. Lê Ferzend destên xwe revand, darê polîs li erdê ket. Îcar polîs hêrs bû. Çend dar li ser hev li pişt û navmilên Ferzend xistin.

Ferzend kete xwarê. Polîs daqûl bû, bi milê wî girt, ew rakir ser lingan û dîsan jê re got:

– Destên xwe vekin!... Ger tu îcar jî destên xwe birevînî, ez ê te bikujim!...

Ferzend herdu destên xwe dane ser hev û ber bi polîs ve dirêj kir.

Polîs dîsan heta ku jê hat darê xwe bilind kir û li destên Ferzend xist. Wî wisa pênc–şeş dar li ser hev li destên Ferzend xistin. Destên wî bi derbekê re reş û şîn bûn û werimî.

Polîs dû re vegeriya ser Îbo û got:

– Tu jî destên xwe veke!

Îbo giriya. Wî ji tirsan êşa diranên xwe ji bîr kiribû. Gepa wî wisa werimî bû, ku mirov digot qey pariyek nanê mezin di devê wî de ye. Îbo destên xwe venekirin û bi paş de vekîşiya. Polîs bi hêz bi milê wî girt û ew ber bi xwe ve kişand:

– Ez ji te re dibêjim, destên xwe veke, bêjî!...

– Çima ez ê destên xwe vekim. Tu sûcê min tuneye, min çente vala li erdê dîtiye.

Polîs dîsan bi ser de qîriya:

– Ez ji te re dibêjim, destên xwe veke!

Îbo dizanîbû ku ew destên xwe veneke, dê çend dar zêde lê bikevin. Wî bi tirs herdu destên xwe dane ser hev û ber bi polîs ve dirêj

kir. Polîs bi hêz du dar lê xistin, darê sisiyan Îbo destê xwe kişand û kire qîrîn. Dengê wî di polîsyanê de olan da. Bi qîrîna wî re, jinika xwedîya çente ber bi nezaretxanê ve baz da, lê ji tirsan dîsan berepaş vegeriya.

Dû re polîs bi milên herduyan girt û ew birin odeya komsêr.

Komsêr bang jinikê jî kir. Jinikê herdu destên xwe dane ser hev û kete hundurê oda komsêr. Îbo wisa di bin çavan re li jinikê dinihêrî, ku xwîna wê têketa dest wî, wî dê vexwara.

Komsêr bi dengêkî gur ji jinikê pirsî:

– Ev zarok dibêjin, hew pêncî û şeş lîra di çente de hebû û dibêjin ku wan çente li erdê dîtine. Tu çi dibêjî? Tiştên ku ew dibêjin rast in?

Jinik hebekî fikirî. Wê ew lawikê ku çentê wê ji destê wê revandibû, anî bîra xwe. Di dilê xwe de got, "Lawik jî di emrê van zarokan de bû. Lê ez çi gunehên wan têxim stûyê xwe, min rûyê lêwik nedît. Ez nizanîm ka lawik di çi şiklê de bû û kincên wî çawan bûn."

Dû re wê ziq li Îbo û Ferzend nihêrî. Herdu zarokan destên xwe danîbûn ser hev û stûyê xwe xwar kiribûn. Destên herduyan reş û şîn bûbûn û werimî bûn. Xwîna ku ji devê Îbo hatibû, li ser rûyê wî hişk bûbû. Gava jinikê herdu zarok di wê rewşê de dît, weke ku agir têkeve dilê wê, wilo dilê wê bi zarokan şewitî. Dû re wê berê xwe bi komsêr vekir û bi tirkîyeke ku bi zorê dihate fêhm kirin, got:

– Yê ku çentê min ji destê min revandîye, ne ev e.

* * *

Gava Îbo û Ferzend hatin berdan, wan rast berê xwe dane nexweşxanê.

Di rê de Îbo bi hêrs got:

– Ez di şansê xwe nim. Şansê min her tim wisa xerab e. Roja ku ez çend qurşan kar bikim, ew ê her tim bobelatên wisa bi serê min de werin. Ew ê her tim tiştin bibe. Ma nayê bîra te Ferzend? Nayê

bîra te ku careke din jî eynî wisa bi serê min de hatibû. Dîsa çi bû-
bû? Hii... Hingî Walî hatibû vir. Bi derewan gotin, ku yanî min ji
Walî re xeber daye. Rabûn ez girtim û dîsan weke îro ez dame ber
kulm û daran. Şansê min xerab e! Şansê min tune ye! Ez di şansê
xwe nim!...

Ferzend henek pê kir:

– Ku şansê te hebûya wê diya te tu keçik bianiya.

Bi vê gotina Ferzend Îbo êşiya. Ew xwîna hişk, ya ku li bin çenga
wî mabû, bi neynûkan xeritand û bi kelogirî got:

– Bes e, lo, Ferzend! Tu jî her tim henekê xwe bi mirov dikî. We-
leh hevaltiya bi te re heram e.

Ferzend li ber wî geriya:

– Min henek kir Îbo, ez peyva xwe bi paş de digirim.

– Çi, lo! Tu her tim wisa dikî. Ma qey kêfa te bi vê rewşa me tê?

Ferzend dîsan got:

– Weleh min henek kir, malxerab. Ma wê çawa kêfa min bê?
(Destê xwe avêt ser stûyê wî) min bibexşîne, ez peyva xwe bi paş de
digirim.

Herduyan li çavên hevdu nihêrîn, keniyên û bi gavên xurt ketin
hewşa nexweşxanê.

Li hundur nexweşxanê mirov ax biavêta li erdê nediket. Nêzîkî
pêncî–şêst kesî li ber deriyê oda doktor hatibûn ser hev. Mirov ji
lixwekirina wan dizanîbû, ku piraniya wan gundî bûn. Nêvî ji wan
jin û zarok bûn, nêviyê din jî kal û pîr bûn. Yê herî li dawiyê kalekî
rihspî, bi şelwer û şewqe, bi wê piştê xwe ya tewiyayî xwe dabû ser
gopalê xwe û laşê wî mîna hêlkanê dihejîya. Lê pêşiya kalo jî jineke
ciwan, biskên wê yên reş wek serên du maran di bin kofiya wê ya
kesk de dixuya, hêsirên ku ji çavên wê yên şîn dihatin pakij dikir û
bi gotinên xwe yên xweş zaroka di hemêza xwe de haş dikir. Ser ça-
vê zarokê ji pizikan winda bûbû. Ji girî qet tebatî nedikete keçikê.
Her ku diya wê ew ditepand û dixwest wê haş bike, mêşên ser ça-
vên wê difiriyên, bîskê li hundur digeriyan û dîsan bi paş de dihatin

xwe li ser rûyê keçîkê datanîn. Lê çend mêşên ku ji ser rûyê keçîkê firiyân, çûn xwe li ser rûyê Îbo danîn û xwestin wê xwîna ku li ser çenga wî hişk bûye, bixwin. Lê Îbo bi hêrs destê xwe li ser çavê xwe xist, destê wî li şûna diranên wî yên rabûyê ket, êşîya û janê da dilê wî. Îbo bi dengê bilind kire axîn. Bi axîna wî re hemû li pişt xwe zivirîn û li wî nihêrîn.

Îbo li ser rûtikan rûnişt, serê xwe xiste nava herdu çokên xwe û xwe epişande ser hev. Ferzend jî li ba wî rûnişt. Çend hebên din jî li ser wan kom bûn. Gava hemşîrê deriyê daîra doktor vekir, ew kesên ku li ser wî kom bûbûn hemû reviyân cihên xwe. Hingî herdu zarok jî rabûn û ber bi deriyê odeya doktor ve baz dan. Îbo kirî destê xwe biavêta deriyê odeya doktor, peyayekî girs û bi simbelên boq bi destê wî girt û bi ser de qîriya:

– Tu dikî bi ku de herî bêjî! Here têkeve dorê!

Ferzend got:

– Diranên wî rabûne apo, berde bila têkeve hundur.

Mêrik hema bi lez bişkokên gomlegê xwe vekirin, birîna xwe nîşanî wî da, bi hêrs û bi dengê gur got:

– Ma diranên wî ji vê birîna min xerabtir e. Erê?

Birîna mêrik şûna kêrekê xuya dikir. Pêşî bi ta hatibû dirûtin, paşê bi çengelan bi hev ve hatibû cebirandin. Lê du çengel jê vebûbûn. Ji ber vê yekê nêmeke zer ji birînê dihat. Xwîneke reş jî li dor birînê hişk bûbû.

Gava Ferzend çav li wê birînê ket, diranên xwe qiriçandin û çavên xwe girtin. Serê wî gêj bû, dilê wî li hev ket û wextî verişiya.

Mêrik dîsan got:

– De bêje ha, ma diranên wî ji vê birîna min xerabtir e?

Ferzend tişt negot. Îbo jî destê xwe avête gepa xwe û dîsan çû li dawîya mirovan, li ser tutikan rûnişt.

– Ger wilo be heya bi êvarî dor nagihîje me, Ferzend got. Ma tu nabînî ji saetekê carekê yek nakeve hundur.

Îbo:

– Ma em çi bikin? Ma em ê çawa bi vî awayî herine mal?

Ferzend milên xwe hejandin û tiştek negot.

Piştî demekê dîsan deriyê oda doktor vebû, lê îcar hemşîrê bang kesî nekir. Doktor çakêtekî spî heya bi çongan lê bû, cigara wî di devê wî de bû, berçavka wî di dest de bû û di ber wê koma mirovan re derbas bû û çû oda çayvexwarinê.

Li odê sê-çar doktorên din jî rûniştibûn, çayê û cigara wan li ber wan bûn, dipeyvîn, henek dikirin û dikeniyên.

Doktor jî ji xwe re çayek dagirt, li ba wan rûnişt û bi wan re kete sohbetê.

Nexweş her di dorê de bûn û bê sebir çavên wan li riya doktor bûn. Deh deqîqe derbas bû, doktor nehat, bîst derbas bû, nehat, nîv saet derbas bû nehat. Lê tenê dengê ken û henekên wan dihat.

Kalekî ji nav wê komê bang kir:

– Lawo hela yekî ku bi tirkî dizane here bang doktor bike. Ma em ê heya kengî li vir bin? Niha ne tirimpêlên gund mane, ne tu tişt... Ma em ê îşev xwe çawa bigihînin gund?

Hingî Ferzend çû, li derî xist û kete hundur. Lê ew qet li Ferzend hayî nebûn, ken û henekên xwe didomandin.

Ferzend çend caran li ser hev got:

– Doktor beg, doktor beg!

Lê doktor her bi dengê xwe yê gur kenê xwe didomand.

Ferzend dîsan got:

– Doktor beg, doktor beg!...

– Çi ye? Derkeve derve!

Ferzend derneket, dîsan got:

– Doktor beg, tu...

– Derkeve derve, min ji te re got.

Ferzend serê xwe xiste ber xwe û bi hêrs ber bi nexweşan ve çû. Bi dû wî de jî doktor derket, bi bayê bezê deriyê oda xwe vekir û kete hundur. Piştî ku doktor kete hundur bi çend deqîqan, hemşîre derket. Bi derketina hemşîrê re, nexweşên ku di dorê de bûn ber bi de-

rî ve kişyan ku têkevin hundur. Lê hemşîrê nehişt û got:

– Saeta doktor îro xelas bû, ew hew dikare kesî bigire hundur. Lê hûn dikarin sibehê dîsan werin. Gava hûn hatin dora xwe jî ji bîr nekin.

Çend kesên ku li dawiyê bûn xwe dane pêş, ku ji hemşîrê re tiştêkî bibêjin, lê hemşîrê zû derî girt.

Hum û gum kete nava wê koma mirovan, yê ku di ber xwe de ji doktor û ji hukûmetê re xeber dan, yê ku ji rewşa xwe re kufur bûn û yê ku hêrs bûn û nizanîbûn ku ew ê ji hêrsan çî bibêjin. Bi wî awayî hemû hêdî hêdî ji hundurê nexweşxanê derketin.

Wê roja ku berî niha bi saetekê paş stûyê mirov dişewitand, teyr û teba, kûçik û heywanên din hewcedarî siyê dikirin, niha bê tesîr mabû. Ew jî mîna wan nexweşan hêdî hêdî winda dibû. Hin ji gundiyan ji bo ku bigihîjin ser dîlmîşên gund, bi gavên xurt ber bi cihê dîlmîşan ve lezandin. Yê din jî hêdî hêdî dil bi kul û keder meşyan. Îbo û Ferzend jî bi wan re dimeşyan. Îbo ji ber êş û jana diranê xwe êşa destên xwe ji bîr kiribû. Wî jî bi xwe nikarîbû, her zimanê xwe di şûna diranên xwe yê rabûyî de dibir û dianî. Hingî wî hê bêtir êş hîs dikir.

Ferzend ji nişkê ve bi milê wî girt:

– Min dît!

Îbo şaş ma:

– Te çî dît?

– Dermanê diranê te. Min dermanê diranê te dît. Dermanê diranê te xwê ye. Ji xwê pê ve tu tişt alîkariya diranê te nake. Em ji sibehê de bê sebeb li vê nexweşxana mîrat sekinî ne. Dermanê diranê te ji xwê pê ve ne tiştêk e. Berê li gundê me diranê kê diêşiya xwê datanîn ser. Yê hinan jî bi şîşa sor dikewandin. Lê diranê te kurmexwarî nebûne. An na me dikarîbû bi şîşêke sor bikewanda. Lê niha dermanê diranên te xwê ye. Xwê bi carekê ve dikewîne.

Îbo pê keniya:

– Malxerabo, ma ji ku xwê dikewîne? Xwê mala mirov xerab di-

ke, dişewitîne.

– Hela tu bi a min bikî bê dibe an nabe.

– Baş e, ez ê bi a te bikim.

Êdî ew ketin nava sûkê, di ber çend dikanan re derbas bûn û çûne dikaneke nas. Hinek xwê ji dikandêr stendin û derketin derve. Gava ew derketin, li ber devê dikanê, çavên wan li hevalemkî wan bi navê Ziya ketin. Emrê Ziya li dor çardehan bû. Bejna wî dirêj bû. Gava ew dimeşiya, ew bi hêlekê dibû. Her tim çakêtekî eskeran lê bû. Kebabek di nava nanekî tenik di dest de bû û dixwar. Ziya bi xwe li wan hayî nebûbû, lê Ferzend bang wî kir:

– Ziya, Ziya!

Ziya li paş xwe zîvirî, qertek din jî li nanê xwe xist û bi lez ber bi wan ve çû.

– Kuro min bihîst hûn hatibûn girtin, ma rast e?

Ferzend:

– Erê, rast e. Ma te çi kir îro?

– Hii... min çi kir?... Îro kar weke axê bû.

Wî bi destekî bi kebaba xwe girt, destê din jî xiste bêrîka xwe û neh deh pelên deh lîra û pênc lîra derxist û nîşanî wan da:

– A min îro ev kar kirin. Ger min bixwesta, min dikarîbû hê bêtir kar bikira. Hûn jî dev ji kar berdidin û diherin çentê xelkê ji destên wan direvînin. Şerm e, şerm. Ma qey gunehê we bi gundiyan nayê? Kî dizane bê rebenê bi çi awayî ew pere bi dest xistibûn. Weleh min ev ji we nedipa. Îro bajar hemû bi we dizanin. Hew kes tu karî jî bi we dikin. Ferzend bi milê wî girt:

– De hela tu bimeşe, lo !...

Hesê bi hev re meşyan, ji nava dikanan derketin û çûne cihekî xalî. Ferzend xwest wê xwêya ku ji dikandar stendibû deyne ser şûna diranên Îbo.

Heta wê kêlikê jî Ziya bi çîroka diranên Îbo nehesiyabû. Gava ew çav lê ket, xwe avêt herdu milên wî û bi hêrs jê pirsî:

– Çi bû ye Îbo? Te û hinan li hev xistiye? De bêje! Çi bû ye?

Îbo bêdeng ma:

Ziya dîsan milên wî hejand:

– De bêje ha, ma çi bû ye?

Ferzend Ziya da aliyekî û ew xwê danî ser. Gava wî xwê danî ser, janekê da dilê Îbo, ji cihê xwe pekiya, kir qîrîn û herdu destên xwe avêtin devê xwe.

Ziya êdî hêrs bû:

– De ka bêjin ha! Ji bo çi hûn ji min re nabêjin?

Ferzend bi kurtebirî serpêhatiya xwe jê re got. Lê Ziya dîsan bawer nekir.

– Na, na. De bibêjin, rast bibêjin.

– Bi şeref ez rast dibêjim, Ferzend got. Ma çima em ê derewa bikin?

Êdî kete serê Ziya. Diranên xwe qiriçandin û serê xwe hejand. Ew jî carekê wilo bê sebeb hatibû girtin. Îşkence û lêdan lê hatibû kirin. Şevêkê eskeran girtibûn ser mala wan û ji berdêla birayê wî yê mezin ew girtibûn. Herçiqas Ziya li ber xwe dabû û gotibû, "Ez cihê birayê xwe nizanîm" jî, dîsan pere nekiribû. Eskeran ew kiribûn felaqê û heta ku binê lingên wî werimandibûn, lê xistibûn û gotibûn, "Cihê birayê xwe ji me re bibêje." Ne Ziya, ne jî dê û bavê Ziya nizanîbûn ku lawik bi ku de çûye. Lê dawî dawî li pişt qereqoleke eskeran meytê wî hatibû dîtin. Hingê Ziya hatibû berdan. Piştî wê girtina xwe, ew careke din jî hatibû girtin. Cara duduyan ku ew hatibû berdan, êdî wî xwestibû ku ji bajêr here. Lê ew ji xwe re li hevalan digeriya.

Ziya destê xwe yê rastê kir hutik, li kefa destê xwe yê çepê xist û got:

– Weleh heyata li vî welatî haram e. Heqê mirov ji vir bar bike û here cihêkî dûr. Lê hûn dizanin, werin em herin bajarên mezin. Em herin bajarekî dûr, bajarekî ku tirs û birçîbûn lê tune be. Bajarekî ku esker bi şev û roj li kuçan nagerin. Bajarekî ku polîs zarokan nagirin, li wan naxin û îşkencê bi wan nakin. Werin, werin hevalno

em herin!... Em herin Îzmîrê, herin Stembolê, herin Enqerê... Em herin dûr...

Îbo peyva wî birî:

– Ma qey çûyina wan deran rehet e? Divê perê mirov hebe. Bajarê ku mirov heriyê, divê nasê mirov lê hebe. An na mirov ê ji birçîna bimore. Bajarên mezin ne weke bajarên biçûk in. Xelk hevdu li kuçan dikujin. Ma te wî çendê berê gazete nexwend? Di rûpelê pêşî de resimê jineke kuştî hebû. Di ser resim de jî bi herfên mezin ni-vîsîbûn, ku jinek sî û çar salî ji bo bazinên xwe yên zêr heft kêr xwaribûn. Paşê wan destê jinikê jê kiribûn û tevî bazinan revandibûn. Kesî nizanîbû bê kê ew yeka han kiribû. Polîs şop nebiribû ser tu kesî.

Ziya:

– Na, lo. Gazete zêde tiştan mezin dikin. Nêviyê gundiyên me li Îzmîrê ne, rojekê tiştek bi yekî ji wan nehatiye. Ger mirov kar û îşê xwe bike û pozê xwe nexe nava kar û îşên xelkê, tu kes jî îşê xwe ji mirov naynin. Û tu dibêjî gerek nasê mirov hebin. Çi nas û çi hal... Weleh bajarên mezin cenet in, cenet... Tenê ku em xwe bi wir ve bigihînin bes e. Ku em bigihîjin wir her tişt li min. Cihê razanê, pere, kar...

Ferzend xwe avêt ortê:

– Ma tu kesî li wan bajaran nas dikî?

– Lo lo, ma ez kesî nas dikim, nîvê gundiyên me li Îzmîrê ne. Karên hemûyan jî baş e. Hin ji wan şeytanokan difroşin, hin ji wan fêkî, hin cigaran û yên hinan jî dikan û çayxanên wan hene.

Gotinên Ziya di serê Îbo û Ferzend de cih girtin. Heta bi wê deqîqê jî ew qet li çûyina bajarên mezin nefikirîbûn.

Ferzend ji Ziya pirsî:

– Ê baş e, va em çûn, ka kî ê ji me re kar bibîne?

Ziya keniya:

– Tu dîsan qala kar dikî. Malxerab, ez dibêjim nîvê gundiyên me li Îzmîrê ne. Ma qey yekê ji wan ji me re kar nebîne? Bi firotina ci-

garan mabe, em ê tibabek pere qezenc bikin. Piraniya zarokên gundiye me yê di emrê me de li wir cigaran difiroşin. Ku em rojê bi tenê deh pakêta cigare bi-firoşin wê roja me derkeve. Ne tenê deh, lê ez baş dizanim ku em ê rojê bîst pakêtan jî bifiroşin.

Wî kaxez û pênuş ji bêrika xwe derxist, li ser lingan nivîsand û peyva xwe domand:

– Ger em rojê bîst pakêtan bifiroşin, her yekê sed lîra di destên me de dimîne. Ew jî ez liba kirîna pakêta bi deh lîran dihesibînim. Ku em li ser hev bikin, em ê liba pakêta bi heşt-neh lîran jî bi dest bixînin. Rojê sed lîra ne hindik e. Ew jî karê cigarefirotinê tenê çend saet in. Em li vir jî şefaqa de radibin û heya bi roava kar dikin, bi zorê pêncî wereqe di destên me de dimîne. Rojînan jî em destvala vedigerin malê. Weleh hûn bi a min bikin, a em ê niha herin. Lê hûn dizanin, li wir esker mesker jî tunene.

Îbo:

– Belkî gundiye te tenê alîkariya te bikin. Ma ew ê ji ku ji me hersiyar re kar bibînin û me bi cih bikin?

– Ew li min. Razana we jî, kar jî, pere jî... Her tişt... Her tişt li min.

Ferzend:

– Baş e, em ê heqê rê ji ku bînin? Ê min tu perê min tune.

– Ê min jî tune ye, Îbo got. Û ji bo ku em bigihîjin heta Îzmîrê an Stembolê, divê bêrikên me tijî pere bin. Ez bê pere naxwazim herim tu cihî. Yê min ez hew dikanim bisekinim, şûna diranên min diêşe. Bi xatirê we.

Ew kirî ber bi mal ve bimeşiya, lê Ziya ew da rawestandî û got:

– Wêêw... hûn çî tirsonek in lawo? Bila cesaret bi we re hebe gidî. Heqê rê çî ye? Em ê tavilê peyda bikin. Nebû, em ê herin ser rê

û bi tirekê herin.

Hesê heval jî ber bi mal ve meşyan. Malên hersiyan jî hebekî li derveyî bajêr bûn. Heta ku ew gihîştin malê jî wan her qala çûyina xwe û bajarên mezin kirin.

CIGAREFIROŞ

Marlboro!... Kent!... Marlboro!...Kent!... Marlboro...o...

Poilsên sivîl dora wî girtin. Ne yek, ne du; sê dolmîş tijî polîs, hemû jî polîsên sivîl û ji şuba duwemîn bûn. Gava Bozan çav li wan ket, baz da û kete nava qerebalixê. Ji wî webû ku ew xelas bû, lê hew nihêrî ku destek li nava milên wî ket:

– Tu ê bazdî, ha!... De bazde! Çima tu baznadî, bêjî lawê bêjiyan? Ev çend car in em dibêjin: "Li vir cigaran mefiroşin". We ev Îzmîra weke gulekê kire gû! We gû xiste nava vî bajarê weke zêr! Dû re polîs bi milê wî girt û ew bire ba dolmîşê.

Di hundurê dolmîşê de sê nefer polîs hebûn. Hersê jî navsal û rûtirş bûn. Ew polîsên ha bekçiyên zarokên ku wê bihatina girtin, bûn. Polîsê ku Bozan girtibû, pehînek lê xist, ew avête hundurê dolmîşê û ji yê hundurê dolmîşê re got:

– Ha ji we re, em ê hemûyan bigirin, em ê koka wan biqelînin.

Yekî ji nava polîsan kulmikek li çenga Bozan xist û got:

– Hey bêjî, ma hûn nizanin ku firotina cigaran li vir qedexe ye? Ma hûn nizanin ev cigare qaçax in? Ma hûn nizanin qaçaxkeriya cigaran qedexe ye, qedexe...

Paşê bi guhê wî girt, diranên xwe qiriçandin û got:

– Hela tu derseke baş li polîsyanê bistîne, hingî dê hişê te bê serê te, hingî tu ê fêhm bikî bê ev gûxwarinî qedexe ye an na?

Bozan hê zarok bû, du mehên wî mabûn ku ew yanzdehan dagire.

Bi lédana wan xwîné di nava diranên Bozan de pijiqand. Xwîna ku ji devê wî hat, li ser qoltixên dolmîşê belav bû.

Polîs kulmikeke din jî li çenga wî xist û bi ser de qîriya:

– Xwîné daqurtîne, xweziya xwe daqurtîne, bêjî! Tif meke ser

qoltixan!.

Xwîndaqurtandin, xwezîdaqurtandin, di wê kêlikê de li ber Bozan ne tiştekek bû. Hişê wî li ser hersê pakêta cigare wî bû. Wî ew hersê pakêta jî ji cigarefiroşê wê taxê deyn kiribû. Li her taxekê serokekî cigarefiroşan hebû. Wî serokî bi deyn cigare difirote zarokan. Gava zarokan di hundurê rojekê de perên wî li venegerandina, cihê wan li wê taxê nedima. Wan hew dikarîbûn li wê taxê cigare bifirota.

Tirsa wî ya herî mezin razana girtîgehê bû. Ji ber ku apê wî Keleş deh salan di girtîgehê de raza bû. Gava ew hatibû berdan, wî ji wan re û ji hemû nas û dostan re behsa rezîlî û perîşaniya girtîgehê kiribû.

Bozan ji tirsan dilerizî, xwe negirt û giriya. Paşê ew li ber polîsan geriya ku wî berdî.

Îcar polîsê kû li paşiyê rûniştibû, xwe di ser qoltixanê re dirêj kir, destê xwe bi hêz li ser çavê wî xist û got:

– Hişşş, bêjî!... Ker lawê keran! Lawê qehpê digirî jî!... Hîn polîs peyva xwe dom dikir, dîtî ku yekî din jî bi kulm û pehînan kete hundurê dolmîşê. Polîsê ku lawîk avête hundur, ji polîsên hundurê dolmîşê re got:

– Me îro ev girtî, lê em ê reha wan biqelînin. Hela em derseke baş li polîsîxanê bidine wan, ew ê hingî tê bigihên bê firotina cigaran qedexe ye an na. Ew ê hingî hişê wan were serê wan.

Polîsê şofêr ji yên din pirsî:

– Em van bibîne kîjan polîsîxanê?

Ji dawîya dolmîşê polîsekî bi rih û rûtirş got:

– Bajê, em ê wan bibin polîsîxana Fuarê.

Ji xwe tirsî hemû zarokan jî polîsîxana Fuarê bû. Komsêrekî polîsîxana Fuarê hebû, zarokan navê wî kiribûn "Xwediyê darê bê Xweda". Berî ku wî li zarokan bixista, wî pêşî navê darê xwe ji wan dipirsî. Yê ku navê darê wî nizanîbûna, wî deh dar zêde li wan dixistin.

Hersê dolmîş ji meydana Konakê derketin û du heban ji wan berê xwe dane Mezarlikbaşiyê û ya ku zarok tê de bû jî, berê xwe da polîsxana Fuarê. Piştî ku dolmîş ji meydana Konakê derket, polîsê ku li nik Bozan û Mîsto rûniştibû, bi guhên wan girt, serê wan li hev xistin û bi hêrs got:

– Hey bêjiyên heram, ma em ê hertim bi we dakevin? Ma hûn nizanin ku cigarên biyanî qedexe ne?...

Polîsê şofêr peyva wî birî û ji zarokan pirsî:

– Hûn ji ku ne?

Herdiwan bi hev re bersiv dan:

– Em ji Mêrdînê ne.

Polîsê ku li dawiyê rûniştibû bi dengê bilind got:

– Yaho min fêhm nekir. Cigarefiroş ji Mêrdînê, qaçaxker ji Mêrdînê, meywefiroş ji Mêrdînê, mêrkuj ji Mêrdînê! Ev çi ye yaho?...

Polîsê ku li ba şofêr rûniştibû:

– Çima ew ê ne ji Mêrdînê bin? Ev li malê belaş digerin. Ev tu karekî weke mirovan nakin. Ev bêbav in, bêbav... Li paş xwe zivirî, serê herdu zarokan li hev xist, diranên xwe qiriçandin û got:

– Hey lawê keran bes e ji derdê we. Ma em ê heya kengî li dû we bin?

Polîsê şofêr piştî ku ji zivironekê zivirî ser riya rast, got:

– Hûn ji kîjan siyasetê ne?

Bozan milên xwe hejandin:

– Yê min ez ne ji tu siyaseta me.

Mîsto jî eynî weke wî got:

– Yê min ez jî ne ji tu siyaseta me.

Polîsê ku li dawiyê rûniştibû, ji paşiyê de her yekî gurmistek li paş stûyê wan xist û got:

– Derewa mekin, hûn çawa ne ji tu siyasetan in?

Bozan:

– Weleh ez tu siyaseta miyasetan nas nakim.

Hema ku Bozan çî bigota, Mîsto jî ew digot. Ji ber ku Bozan bi

salekê ji Misto mezintir bû. Carna gava polîsan ji wan nuqurçk vedidan, Misto xwe nedigirt û digiriya. Lê Bozan nedigiriya, tenê rûyê wî sor dibû û bêdeng dima.

Êdî mînubus ji polîsxana Fuarê derbas bû. Armanca polîsan ew bû, ku hin zarokên din jî bigirin û roja xwe bibine serf. Lê ji Bozan û Misto webû ku ew ê bêne berdan. Ji Bozan bêtir kêfa Misto dihat. Teva pakêtên ku di destên wî de hatibûn girtin, deh pakêt cigare çêdibûn. Lê her şeşên din di ber gorên wî de veşirtî bûn. Wisa kêfa Misto hat ku wî xwe negirt û spasên xwe ji wan re got:

– Pir spas! Weleh ez carake din cigaran nafirosim; ez ê li çayxana apê xwe şagirtiyê bikim.

Polîsê ku li nik wî rûniştibû, yek li devê wî xist û got:

– Hiş be, bêjiyê heram! Tu ê îcar me bixapînê ha!...

Misto dîsan pozê xwe daliqand û kire îskînê.

Êdî dolmîşa wan gihîşte Tepecîkê û ajotin ber deriyê hewşa kerxanê. Mirov li wir ax biavêta li erdê nediket. Li ber deriyê hewşa kerxanê her tişt dihate firotin. Lê yên cigarefiroş divabûn çarçavî bûna, tirsê wan jî yên din bêtir bûn. Her kesî jî nikaribûn li ber deriyê hewşa kerxanê cigare bifirota. Ji ber ku bîst û çar saetan li wir polîs peyda dibûn. Ji xwe li wir jî sê cigarefiroşan pê ve cigarefiroş tune bûn. Ger ne ji Çeto bûya kesî newêribû li wir cigare bifirota. Êdî taxa Tepecîk ketibû destên Çeto. Bi kurtayî Çeto li wê taxê bûbû serokê cigarefiroşan. Çeto jî berê mîna Bozan û Misto li Konakê cigare difirota. Piştî ku wî û serokê cigarefiroşê Konakê li hev nekirin, êdî serokê cigarefiroşan nehişt, ku ew li wir cigaran bifiroşe. Wî jî êdî hew li wir cigare firota. Ew pêşî çû nik cigarefiroşê Bornovayê. Lê li wir jî li hev nekirin. Dû re ew çû nik yê Alsacakê. Piştî ku li wir jî li hev nekirin, êdî ew çû taxa Tepecîkê û ji xwe re çend cigarefiroş jî peyda kirin û bû serokê cigarefiroşan. Ew tax, bû taxa wî. Ji hemû serokên cigarefiroşan bêtir jî ew dihate nas kirin. Dost û hevalên wî jî yên hemûyan bêtir hebûn. Hema hema polîsên sê polîsanan ew nas dikirin. Tenê peywendiyên wî bi polîsên Fuarê

re tunebûn. Gava peywendiyên wî bi polîsên Fuarê re jî çêbibûya, tirs a wî nedima. Polîsên din ku dihatin, digotin:

– Çeto!

Çeto jî digot:

– Temam, tamam! Me fêhm kir!

Bi dizî pakêtek cigare dixiste bêrîka wan û ew ji ser xwe der diki-rin. Carna jî wî destê xwe dikire hutik, li zikê wan dixist û digot:

– Hûn wek gurên birçî ne!

Ji xwe hemû cigarefiroşan navê polîsan kiribûn "gurên birçî".

Gava polîs ji dolmîşê daketin, Çeto fikand û ji hevalên xwe re got:

– Xwe bidin alî, gurên birçî hatin!...

Şika mirov tew ji Çeto çenedibû. Ew tu caran jî nehatibû girtin. Tenê carekê ew kirî bihata girtin, lê ew jî sûcê hevalê wî bû.

Çeto dîsan fikand, lê hevalê wî li wî hayî nebû, her bang dikir:

– Marlboroo!... Keeent!... Marlboroo!...

Polîsek ji wan çû, bi qesî cuzdanê xwe derxist û bazara cigaran kir:

– Kent bi çiqasî ye?

– Liba wan bi sî lîran e, tu li Konakê bi pêncî bi dest naxînî.

Polîs xwe hê bêtir li nezaniyê danî:

– Na, ez ê bîst û pênc lîran bidime te. Ez nikanim cigareyên din bikişînim. De, bi bîst û pêncan bide min.

– Na, apo, çê nabe! Ji te tirê ku ev Samsûn e?

Polîs du lîra û nîvê din jî lê zêde kir:

– Niha tu bi bîst û heft û nîvan jî nadî?

– Bîst û heft û nîv kirîna wan e, apo. Em serê pakête du lîra û nî-van kar dikin. Çavê te lê ye ku em bê qezenc bidin te û li vir li ser lingan birikrikin. Ji xwe tirs a polîsan jî ne tê de.

Çeto li hemberî wî rawestiyabû û jê re bi destan îşaret dikir. Lê, lêwîk qet li dora xwe nedinihêrî, wî her bazara cigarê dikir.

Polîs dîsan got:

– Birazî, bi bîst û heft û nîvan bide min, ne hewce ye ku ez ewareyî Bornovayê bibim. Li Bornovayê liba pakêta kent bi bîst û pênc lîran e.

Lêwik berê xwe jê guhert û got:

– Baş e, apo, here ji xwe re ji wir bikire.

Heta ku ji polîs hat, şîmaqek lê xist û got:

– Bide pêşiya min, bêjiyê heram!...

Hingî lêwik fêhm kir ku ew polîs e. Wî pêşî xwest bazde, lê kir û nekir firsend neketiyê.

Çeto hêdî di ber wan re çû, dada pakêtên di destên lêwik de û baz da. Polîs bera dû wî da. Lê ne bi tenê polîsek, ger deh polîsan bi hev re bera dû Çeto bidana jî, wan nikarîbûn ew bigirtana. Gava polîs bera dû Çeto da, lêwik kuçe li xwe zîvirand û winda bû.

Ji xwe ji bo girtina zarokan sê polîs daketibûn. Piştî demeke kurt, hersê jî destvala ber bi dolmîşê ve vegeyriyan. Gava ew ketin dolmîşê, yekî ji wan destê xwe li ser çavên Bozan û Misto xist û got:

– Hûn ê bazdin ji ha! . Hûn ê me bixapînin...

Wan dolmîşa xwe ajotin, ew kirî bigihîştina Basmanê, dîsan ji bo berdana xwe Misto li ber wan geriya:

Polîsê ku li paş wî rûniştibû, bi qemçika paş stûyê wî girt, ew bi hêz hejand û got:

– Em ê te berdin ha!... Bêjiyê bêjî!...

Polîsê ku li pişt wî rûniştibû, sîleha di destê xwe de nîşanî wî da got:

– Ger hûn navê vê sîlaha di destê min de bizanibin, em ê we berdin.

Bozan û Misto bi hev re lê nihêrîn. Gelo wê navê wê çi bûya? Wer ku li welêt qala tivingên Alman dibû, ji Misto webû ku ew tivinga Alman e, lê Bozan pê keniya û got:

– Ma ev ji ku tivinga Almanî ye, malwêran! G:3 e.

Hingî hemû polîsan li çavên hevdu nihêrîn. Yekî ji wan dîsan jê pirsî:

– Te got navê wê çi ye?...

Bozan milên xwe hejandin:

– Ez baş nizamim, lê ez texmîn dikim, ku ev G:3 e. Polîsê ku li herî dawiyê rûniştibû, bi dengekî gur got:

– Min ji we re negot ku ev bi her tiştî dizanin. Ev kurd in. Gava mirov bibêje "kurd" divê mirov pênc deqîqan bihizire...

Yê şofêr peyva wî domand:

– Welleh rast e, her tişt ji van tê; ji mêrkujiyê bigire, heya bi qaçaxkeriyê.

Êdî ew gihîştin ber deriyê polîsxaanê, wan dol–mîşa xwe sekinandin, her du heban bi milê yekî girtin û ji dolmîşê daketin.

Gava li polîsxaanê polîsan xwestin ku li ser wan bigerin, ji tirsê çokên Misto lerizîn, wî xwe negirt û giriya. Çaxa polîs li wan geriyan, şeş pakêt cigarên din jî di ber gorên Misto de dîtin. Di gel pakêtên ku di destên wî de hatibûn girtin, tam deh pakêt cigare çêdibûn.

Piştî ku polîs her yekî deh dar li destên wan xistin, paşê ew avêtin nezaretxaanê. Misto ji Bozan bêtir digiriya. Gava ew bi serê xwe di nezaretxaanê de man, Bozan şîret li Misto kir û ew da rawestandî. Dû re wan destên xwe nişanî hevdu dan. Kefên destên herdiwan jî reş û şîn bûbûn. Dîsan ji Bozan bêtir janê dida dilê Misto. Misto nikanîbû li ser lingan rawestiya, ew daqûl bû û li ser tûtika rûnişt. Paşê wî herdu destên xwe dane ser hev, xistin nava çokên xwe û guvaştin. Wî dikir nedikir tebatî nediketiyê, wisan janê dida dilê wî ku ew nikanîbû di cihê xwe de rawestiya. Piştî ku hebekî jana dilê wî temirî, ew rabû ser xwe, eynî weke girtiyên girtîgehan du-sê caran di hundurê nezaretê de çû û hat. Dû re devê xwe xiste guhê Bozan û got:

– Tu bi a min bikî em ê baz bidin.

Bozan destê xwe li sînga wî xist:

– De here kuro! Em ê çawa ji destên van polîsan baz bidin? Ma te navê komsêrê Fuarê nebihîstiye, bê ew çi bêbav e?

– Ez di bêbaviya wî nim. Ew bêbav be, ez ji wî bêbavtir im, ox-

lum!

Bozan xwe avête sînga wî, ziq li çavên wî nihêtî û got:

– Devê xwe temîz bigire, careke din nebêje ”oxlum”.

Misto destê Bozan ji sînga xwe daxist û got:

– Binêre, Welleh ez rast dibêjim, get tu bi a min bikî em ê baz bidin.

Bozan serê xwe kil kir:

– Zor e, zor...

– Çi zor e loo... Apê min panzdeh sal ceze lê hatibû birîn, baz da; yê te tu dibêjî zor e.

Bozan destê xwe danî ser devê wî û bi pistînî got:

– Hiş be lawo, qala tiştên wisa meke, dibe ku mîkrofon li van deran hebe; wê dengên me bê girtin, hingî em ê di girtîgehan de birizin.

Misto destê xwe ber bi wî ve hejand:

– Here lo, tu biziya. Çi mîkrofon û çî hal. Ma mîkrofon hebe ew ê di ku de be, ma ne tenê ev hundur e?

– Belê, tenê ev hundur e, lê ew dikanin cihê mîkrofonê di dîwêr de jî çêbikin.

Êdî hêdî hêdî tarî dikete erdê. Her ku derve tarî dibû, hundurê nezaretxanê tarîtir dibû. Bozan û Misto êdî di hundur de aciz bûbûn. Dev ji acizbûnê berde, ji birçîna ew nikanîbû li ser xwe rawestiyana. Ji xwe nezaretxane tenê cihê sê peyan tê de hebû. Lê di hundur de tu tişt tunebû. Textikek jî tunebû ku wan xwe bidana ser. Ew li ser çimento bûbûne weke du daran. Her ku dereng dibû, hundurê nezaretxanê bêtir dicemidî. Baş bû, ku çakêtê Misto lê bû. An na ew ê ji serma biqefiliya. Bozan jî tim solên xwe dixistin bin serê xwe û xwe li ser çimento dirêj dikir. Misto çend caran ji bo ku here daşirê li derî xistibû, lê polîs pê re xeyidî bûn û derî li wî venekiribûn.

Misto hew xwe girt, bi lez bişkokên pantorê xwe vekirin û di quncikeke nezaretxanê de mîst. Gava xwişîna mîza wî hat, Bozan ji

cihê xwe pekiya û bi ser de qîriya:

– Lawo, lawo! Ma tu çi dikî? Em ê ji bêhna mîza te çawa di vir de razên îşev?

Misto fedî kir, tu bersiv neda.

Dengên ken û henekên polîsan di polîsxañê de olan didan. Wilo xuya bû ku êdî dora polîsan dihate guhertin. Ji berdêla polîsên rojê, polîsên şevê dihatin. Di wê navê de, yek ji polîsên ku nû hatibû, çû ber deriyê nezaretê û ji wan pirsî:

– Sûcê we çi ye, kuro?

– Cigare bi me re hatine girtin.

Polîs destê xwe di nava şîşên derî re dirêjî serê herdiwan kir, serê wan li hev xist, diranên xwe qiriçandin û got:

– Cigare bi we re hatine girtin, ha?... Tew cigareyên biyanî!...

Piştî ku ew polîs çû, yekî din hat; çar pênc nifte di destê wî de bûn û hate ber derî. Berî ku ew bipirse, Bozan got:

– Sûcê me cigarefirotin e.

Ji ber ku zêdeyî deh polîsan ji wan pirsî bûn. Gava wan digotin. "Sûcê me cigarefirotin e" polîs bi ser wan de radibûn, xeber û gotinên pîs ji wan re dikirin. Carinan jî bi guhên wan digirtin û serê wan li hev dixistin.

Misto jî rabû:

– Sûcê me cigarefirotin e.

Polîs bi dilşewatî serê xwe hejand û got:

– Ez dizanim, ez dizanim...

Paşê wî ji wan pirsî:

– Ma hûn dixwazin herin daşirê?

Herdiwan bi hev re gotin:

– Erê, em dixwazin.

Polîs ji wan re derî vekir û herdiwan bi hev re baz dan daşirê. Piştî ku ew ji daşirê vegeriyan, polîs ji wan pirsî:

– Hûn ne birçî ne? Ma we tu xwarin xwariye?

Dîsan herdiwan bi hev re gotin:

– Em birçî ne, me tu xwarin nexwariye.

Polîs bi perê wan çû ji wan re nanek û bin xiyar û firingî kirî û anî da wan.

Herdiwan mîna gurên birçî nan ji destên bevdu revandin. Piştî ku wan zikê xwe têr kirin, polîs dîsan ji wan re derî vekir. Wan çûn têr av vexwarin, dest û ser çavên xwe şuştin û vegeriyan cihê xwe. Piştî ku polîs derî li ser wan girt, ji wan pirsî:

– Min nepirsî, gelo hûn ji ku ne?

– Em ji Mêrdînê ne, zarokan gotin.

Polîs jî xwe bi wan da naskirin:

– Ez jî ji Wanê me.

Paşê polîs ji wan pirsî:

– Dê û bavê we li vir in an na?

Bozan:

– Na!

Lê bûn çawa û ji bo çi hatine vir?

Dîsan Bozan bersiv da:

– Apê min li vir çayxaneyeke wî heye. Gava ew hatibû welêt, ew hate mala me û ji bavê min re got: ” Çi ye ev zarok bê kar di ser hevdu de genî bûne? Wan bişîne ba min, bi frotina avê mabe, ew ê we xwedî bikin”. Bavê min jî rabû ez şandim. Lê bêî dilê diya min bû. Diya min kir nekir, çiqas li ber bavê min geriya negeriya, bavê min bi a wê nekir û ez şandim. Giriyê ku diya min li dû min kir ez tu caran ji bîr nakim. Di destpêkê de min pir dixwest ku ez werime Îzmîrê. Lê ez niba poşman bûme. Xwezî min bi a diya xwe bikira û ez nehatama...

Îcar polîs ji Misto pirsî:

– Dê û bavê te jî li welêt in an li vir in?

– Bavê min tune ye, lê diya min li vir e. Piştî ku bavê min hate kuştin, xalê min mala me ji gund bar kir ba xwe.

Polîs bi şaşmayî jê pirsî:

– Bavê te hatiye kuştin?...

– Erê, bavê min hatiye kuştin. Bavê min barkêşiya qaçaxkeran dikir. Ew di nava tixûb de hate kuştin...

Polîs hilma dawî li cigara xwe xist û avêt:

– Berî ku komsêr were divê em awayekî bikin. Ger komsêr were xelasiya we tune, hûn ji destên wî nafilitin. Piştî saeteke din ew li ku be ew ê were.

Berî hatina komsêr, bi alîkariya polîsê Wanî, Bozan û Misto di pencereya daşirê de xwe avêtin jêr, bi tirs û bi heyecan ji polîsyanê bi dûr ketin û tevî qerebalixa mirovan bûn.

SERÎHILDANA ZAROKAN

I

Bavê Gurî li deriyê sinifê xist û bi Gurî re kete hundur. Kincên bavê Gurî bi zarokên dibistanê hebekî ecêb hat. Şelwerê wî û kumê li serî hemû zarok dane kenandin. Lê mamoste ew dane rawestandin û ji bavê Gurî pirsî:

– Te navê wî li ba Midûr nivîsand?

Bavê Gurî destên xwe dane ser hev, serê xwe tewand û got:

– Erê.

Wî Gurî emanetî mamostê kir û derket.

Piştî ku mamostê Gurî bi cih kir, wê ew bi zarokan da naskirin:

– Navê vî hevalê we Gurî ye. Gûrî nû hatiye bajêr. Ew jî weke we tenê sê salan çû ye dibistanê. De, hûn jî xwe bi Gurî bidine nas kirin.

Pêşî Şêro xwe bi Gurî da naskirin, lê ji ber ku ew pir keniya, mamoste nehişt ew bipeyive û ew dîsan da rûniştin. Dû re Biro rabû, hebekî bi şermokî xwe bi Gurî da naskirin. Di wê navberê de Beko destê xwe bilind kir û xwest bipeyive. Mamoste darê xwe ber bi wî ve dirêj kir:

– Bibêje!

Beko bi dengê bilind keniya û got:

– Bi rastî jî navê vî hevalî xweş e.

Mamoste pê re xeyidî, erza wî şikand û got:

– Ez careke din nebînim. Ev çi qeşmeriye te pê girtiye?

Lê, Beko dîsan rabû ser xwe û peyivî:

– Bi rastî jî navê wî xweş e!...

Kêfa Gurî ji wan peyvên Beko re hat. Ji wî webû ku Beko bi rastî dibêje. Wî nizanîbû ku Beko henekê xwe bi navê wî dike.

Beko dîsan xwest tişteki bibêje, lê mamostê peyva wî birî û nehişt bêl ku ew destê xwe bilind bike, ew bipeyve. Beko guh neda wê û peyva xwe domand:

– Mamoste, ma tu dizanî mana gurîtiyê çi ye?

Mamoste hêrs bû. Çû ba wî, bi guhê wî girt û got:

– Kuro, ma ev çend car in, ez ji te re dibêjim, zêde nepeyive? Ha? Ma qey peyv nakeve serê te? Gava mamostê guhê wî berda û ber bi textê nivîsandinê çû, Beko ji paşiyê de henekê xwe bi wê kir, zimanê xwe derxist û çavên xwe şaşo maşo kirin.

Îcar Ken destê xwe bilind kir, destûra peyvê ji mamostê xwest û xwe bi Gurî da naskirin. Dû re Nûjîn, Mizgîn, Bozo, Azad... Hemû zarokên di sinifê de xwe yek bi yek bi Gurî dane naskirin.

Pênc deqîqe mabû ku zengilê navbirê lêbiketa. Berî ku zengil lê bikeve, mamostê şîret li zarokan kir û Gurî emanetî wan kir.

Dîno:

– Mamoste, ez ê bi Gurî re bibime heval.

Beko destê xwe li destê wî xist û bi hêrs got:

– Ew di rex min de rûdinê, ez ê bi wî re hevaltîyê bikim.

Tiştên ku Beko gotin, neketin serê Dîno. Îcar ew çi ye? ”Ew di rex min de rûdinê, ez ê bi wî re hevaltîyê bikim.” Ger wilo be, he- ma her kes wê bi yê di rex xwe de hevaltîyê bike. Dû re Dîno Beko dehf da û got:

– Heydê, biqêsite!

Beko bi destê wî girt, ba da û got:

– Ancax yê mîna te biqêsitin ûlan!

Mamoste bi ser herduyan de qîriya:

– Zû werin vir!

Dîno:

– Sûcê min tuneye mamoste, ma tu wî nabînî?

Mamoste dîsan qîriya:

– Min ji we re got, werin vir!

Dîno wisa serê xwe li Beko hejand, ku di awirên wî de mirov di-

got qey dibêje "ez ê li derve nîşanî te bidim".

Mamostê bi destên herduyan girt, li ber wan, li ser tûtikan rûnişt û bi dengê nîzîm ji wan re got:

– Binêrin, lawê min, divê hûn bîaqil bin, hûn ji hevdu hez bikin û bi hev re bileyizin. Divê hûn ji Gurî re bibin mînak. Ma ku hûn li hevdu wilo bikin, li hevdu xin, dê Gurî nebêje çi? Ma ew ê hene-kê xwe bi me neke?

Herdu zarokan jî bi mana "erê" serê xwe hejandin.

Dû re mamostê destê xwe di serê herduyan da û ew şandin cihên wan.

Gurî di cihê xwe de şaş mabû. Ew ecêbmayî mabû ku çawan jinek evqas tişt bizanibe û bizanibe evqas şîretan li mirovan bike. Gurî di xeyalan de kûr çû û di dilê xwe de got:

– No! Ez careke din nayême vê dibistanê! Dibistana ku jinek mamoste be û weke peyan darê xwe bihejîne, bi guhê mirovan bigire, bi ser mirovan de biqîre û şîretan bike, ez naçime wê dibistanê. Ma ez sibehê herime gund, dê gundiye min ji min nepirsin bê mamostê min kî bû? Ez li gund mamostê hemû jinan bûm û min ew hînî xwendin û nivîsandinê dikirin. Ger ew jinên gund bibihîzin ku li bajêr jinek mamostê min e, ma ew ê ji min re nebêjin çi? No, Welleh ez hew tême vê dibistanê!

Hîn wilo, li zengil ket. Bi dengê zirîna zengil, Gurî ji cihê xwe pekiya û ew tiştên ku lê difikirî hemû ji bîrê çûn. Ew rabû ser xwe, deftera xwe danî ser pirtûkê, pê nûs danî ser defterê û bi zarokan re derket derve.

Li derve Gurî şaş bû, devê wî ji hev ma. Wî tu caran ewqas zarok bi carekê ve nedîtibû. Piştî ku ew çend gavan ber bi hewşa dibistanê ve çû, bavo, ew çi bibîne; dît li hewşa dibistanê zarok weke axê ne. Gurî tu caran nedifikirî û aqil nedikir dê ewqas zarok li dibistanekê hebin. Ew di wê deqîqê de li gund û li dibistana gund fikirî. Bi tenê çardeh panzdeh şagirtên dibistana gund hebûn û hewşa dibistanê bê deng û sakîn bû.

Di wê navberê de du zarokan tiliyên xwe ber bi wî ve dirêj kirin û kenîyan. Kêfa Gurî qet ji wan û ji kenê wan re nehat. Gurî bi hêrs ber bi wan herdu zarokan ve çû. Yekî ji wan zarokan nuqurçk ji hevalê xwe veda, tiliya xwe ber bi pantorê Gurî ve dirêj kir û got:

– Hê hê! Li pînê pantorê wî binêre! Li pînê pantorê wî binêre!

Gotinên wî lawikê Gurî pir êşand, dilê wî bi wî şewitand.

Wî ji bavê xwe re gotibû: ” Ez bi vî pantorê pînekirî naçime dibistanê.” Bavê wî destê xwe di serê wî dabû, li ber wî geriyabû û gotibû: ”Lawê min, tu niha bi vî pantorê îdare bike, bi xêr ez ê ji lawê xwe re pantorekî nû û xweşik bikirim.” Lê, bavê wî jê re tu kinc nekirî bû. Dibû ku perên bavê wî tune bû ku jê re kincan bikire. Ji xwe ger perên bavê wî hebûya, hîn berî ku Gurî bigota ”bavo ji min re kincan bikire”, dê bavê wî jê re bikiriya. Lê nekirî bû, ma dê Gurî çi bikira? Gurî dîsan îdare nekir, fikirî û di dilê xwe de got:

– Ger bavê min ji min re kinc bikiriya, wê van zarokan negotina ”hê, hê, li pînê pantorê wî binêrin.”

Lê, wan herdu zarokan dev ji Gurî bernedan. Geh hutik lê xistin, geh jî tilî avêtinê. Carna jî digotin:

– Li pînê pantorê wî binihêrin, li pînê pantorê wî binihêrin û di-kenîyan. Ji hêrsan girî kete qirika Gurî. Paşê wî herdu destên xwe kirin gurmist û êrîş bire ser wan herdu zarokan. Gava wî çend gurmist avêtin yekî, yê din ji tirsê baz da.

Dîsan li zengil ket. Zarokên ku li hewşa dibistanê dileyistin, hemûyan lîstikên xwe nivçê hiştin û bi çindikavêtinê bazdane sinifên xwe.

Bi rastî vî zengilê jî serê Gurî li hev dixist, lê wî zêde guh nedayê. Li gund tu zengil mengilên wilo tunebûn. Tenê mamoste derdiket ber deriyê dibistanê û li pîpîkê dixist. Carna jî wî tenê di pacê de bangê şagirtan dikir. Ji xwe bi tenê çardeh panzdeh şagirtên dibistana gund hebû û bi gotina Gurî ew jî ne weke van şagirtên bajariyan zimandirêj û qure bûn. Hema ku mamoste li pîpîkê bixista, an di pencerê de bangê wan bikira, hemûyan dev ji lîstikên xwe berdidan

û direviyan hundurê sinifê.

Gava Gurî kete hundurê sinifê, hê tu zarok neketibûn hundur. Wê yeka han kêfa mamosta anî. Ew ji ser masa xwe rabû, destê xwe di serê wî da û got:

– Aferîn, lawê min. Tu her tim wilo di wextê de were, erê?

Gurî bi şermokî di mana "erê" de serê xwe ber bi jêr ve hejand û çû li cihê xwe rûnişt. Piştî ku ew li cihê xwe rûnişt, hin zarokên din jî ketine hundur. Lê, bi tenê Beko û Dîno nehatin. Mamosta axînek kûr kişand û got:

– Ev her dem wilo dereng dikevin dersên xwe. Nizanim gelo ji bo ku ev baş bibin û guh bidine dersên xwe ez çi bikim? Ger ew li vir bûna me ê niha dest bi dersa xwe ya jîmnastîkê bikira.

Hîn mamoste wilo dipeyivî, dît ku herduyan hevdu dehf dan û kerin hundur. Şêro bi dengê bilind got:

– Mamoste, va ye Beko û Dîno hatin!

– Erê erê, ez dibînim, mamostê got.

Dû re wê berê xwe bi Beko û Dîno ve kir:

– Ev çend car in, ez ji we re dibêjim di wextê xwe de werin? Ma ji we weye ev mala bavê we ye?...

Beko wa bi serîhildanî bersiva mamostê da:

– Çima tu wisa dibêjî mamoste? Here van peyvan ji Midûr re bike. Wî ji bo kirîna pakêteke cigare ez şandibûm dikanê.

Dû re mamoste berê xwe bi Dîno ve kir û bi sertî jê pirsî:

– Lê tu?

– Midûr ez jî bi Beko re şandibûm.

Mamostê berê xwe bi hemû zarokan ve kir û ji wan re got:

– Ji niha û pê ve ne Midûr, ger sermidûr jî we di dema dersê de bişîne cihekî neçin. Ger ew ji we re bêjin: "Çima?" Hûn bêjin: "Mamosta me ji me re gotiye." Erê, we fêhm kir?

Hemû zarokan mîna ku bi dengê bersiv dan:

– Erê!

Di wê navberê de dengê bi îskîn hate guhên mamostê. Mamos-

tê berê xwe bi Nûjîn ve kir û pirsî:

– Çi ye keça min, ji bo çi tu digirî?

Keçikê hê bêtir kire îskînî û bi dengê bilind giriya. Ji girî bi zorê peyv ji dev derket:

– Beko bi qelesa xwe li ser kitêba min ya matematîkê xet kişandin.

Mamoste ji hêrsan hew dikanîbû di cihê xwe de rûništa. Ew rabû ser xwe, ber bi Beko ve meşiya û bi ser de qîriya:

– Kuro ma qey peyv nakeve serê te? Ev çend car in ku ez ji te re dibêjim li dibistanê tiştên wisa meke? Ez ê îşev hemûyî ji dê û bavê te re bibêjim. Dû re wê bi guhê wî girt û ji bo ku ew du deqîqan li qorziyekê li ser lingekî raweste, ceze dayê. Paşê mamoste çû, li cihê xwe rûnişt û ji zarokan re got:

– Îcar hebekî bêdeng bin, li min guhdarî bikin. Niha dersa me ya jîmnastîkê ye. Wê mamoste Elî were dersa me ya jîmnastîkê. Divê hûn li hemberî wî bêdeng û biazil bin, da ew kêfa xwe ji we re bîne û bibêje: "Aferîn, zarok divê wisa bin." Bila ew bizanibe ku di vê dibistanê de yê herî zîrek û zane hûn in.

Ji bilî Beko hemû zarokan bi dengê bilind gotin:

– Erêê!...

Mamostê ji Beko pirsî:

– Çima, ji bo çi deng ji te dernakeve?

– Ez ji dersa wî Eliyê şîşko hez nakim.

– Ji bo çi tu ji dersa wî hez nakî?

– Ji ber ku gava ew baz dide, qûna wî bi metreyekê ji laşê wî bi dûr dimîne. Ji ber vê yekê ez jê hez nakim.

Bi wan gotinên Beko hemû zarok kenyan. Lê mamostê hew hişt ku Beko bipeyive û ji bo ku ew qeşmeriyên wilo neke, wê şîret lê kirin.

Beko bi pênuşa xwe li ser neynûka xwe ya tiliya girdikê tiştin nivîsandin û di cihê xwe de bêdeng ma.

Pir tê de neçû mamoste Elî kete hundur. Wî çakêtê di destê xwe

de bi dar de kir û hebekî kravata xwe sist kir. Piştî ku ew piçekî bi mamostê re peyivî, ew li zarokan zîvirî û bi devkenî jê pirsî:

– Kincên we hemûyan yê jîmnastîkê hene?

Gurî destê xwe bilind kir, destûra peyvê xwest û peyivî:

– No, kincên min yê jîmnastîkê tunene.

Mamosta wa bi şaşmayî lê nihêrî û ji mamosta Hêlîn pirsî:

– Xuyaye ev kîroşkekî nû ye?

Ev peyva mamoste Elî kete serê Beko. Beko kenîya û got:

– Bi rastî jî ev nav tam lê tê. Eynî wekî kîroşka ye.

Gurî ji qehran serê xwe danî ser masê û kire îskîn. Ew çî bû îcarê? Du nav ne bes bûn îcar sê navên wî çê dibûn. Ma qey wan nizanî-bûn ku Gurî ne navê wî yê rastî ye? Îcar wan navê "Kîvroşk" jî lê kirin. Niha ew dibû sê navî. Çepo, Gurî û Kîvroşk... Navê wî yê rastî Çepo bû. Lê, biçûkî, gava hinek pizîk di serê wî de derketibûn û wer ku ew ji ber êşa pizîkan giriyabû, bavê wî hêrs bûbû û bi ser de qîriyabû: "Hela bes e, Gurî, te em ji guhan kirin lawo. Ma te xêr e?"

Êdî ew nav di nava zarokên gund de belav dibe. Herkes navê wî yê rastî "Çepo" jî bîr dikin û jê re dibêjin "Gurî"

Gurî serê xwe ji ser masê rakir û bi îskîn ji mamoste Elî re got:

– Ku ez kîroşk bim, tu jî şîşko yî. Lê ji ber ku mamosta Elî bi mamosteya wan re dipeyivî, deng neçûyê.

Piştî ku mamosta Elî bi mamosta Hêlîn re peyivî, wî hemû zarok dane ber xwe û ew birin sinifa xwe.

Dersa wan ya jîmnastîkê pir xweş derbas bû. Jîmnastîka wan qet ne weke ya gund bû. Ji xwe tiştê ku kêfa Gurî jê re hat jî ew bû. Dersên jîmnastîkê li gund qet ne wilo bûn. Wan tenê du-sê caran li dora dibistanê baz didan û carina jî tenê di sinifê de xwe çend caran vedizelandin. Lê li vir, bi muzîkê û bi pir tiştên tewlo mewlo dersên jîmnastîkê dikirin.

Piştî dersa jîmnastîkê hemû zarokan çentê xwe girtin û berên xwe dane malê.

II

Gurî wê êvarê heya bi dereng nehişt dê û bavê wî bîskê rûnên û bêhna xwe berdin. Hemû tiştên ku li dibistanê bûbûn, hemû tiştên di serê wî re derbas bûbûn, rewşa zarokan, rewşa dibistanê, rewşa mamostan; hema wî çî kiribû û çî dîtibû ji dê û bavê xwe re gotin. Bavê wî rabû ku nimêja eşa bike, lê, Gurî nehişt, ew dîsan da rûniştin û dîsan her tişt ji serî heta binê jê re got. Gava ew herdu zarokên li dibistanê, yên ku henekê xwe bi kincên wî kiribûn hate bîra wî, çavên wî tijî hêsir bûn û bi dengêkî nîvqurmiçî ji bavê xwe re got:

– Welleh tu ji min re pantorekî nekirî ez ne diherim dibistanê, ne jî diherim ber melê. Min ji te re gotibû, ez bi vî pantorê pînekirî naçime dibistanê, te gotibû, tişt nabe lawê min, bajar ne weke gundan in, kes karê xwe ji kesî naynin û henekê xwe bi kesî nakin. Welleh tu ji min re pantorekî nû nekirî ez ne diherim dibistanê ne jî diherim ba melê. Ez zanim, ew zarokên dibistanê dê hemû bi min bikenin û dev biavêjin pîne pantorê min. Ez dizanim ku ew herdu pînc dev ji min bernadin.

Bavê wî cigara qalind, ya ku pêçabû, xiste devê xwe û bi heste vexist. Ji ber ku serê cigara wî baş tijî tûtin nebûbû, tenê pel şewitî û cigare vêneket. Wî dîsan heste vexist û da serê cigarê. Dixana pêşî di dev û pozê xwe re berda û tûtina ku ketibû devê wî, bi hilma dudan re, bi nermî tif kir. Paşê wî destê xwe avêt ser stûyê Gurî, ew ber bi xwe ve kişand û bi bergerîn jê re got:

– Lawê min, Welleh ez ê ji te re pantorekî bikirim. Ne min berê ji te re soz daye, ku ez ê ji te re pantorekî bikirim. Lê tu hebekî xwe ragire, heta ku ez meaşê xwe bistînim.

Gurî wextî dîsan bigiriya û bigota: "Na Welleh tu ji min re nakirî", lê wî bi toreya bavê xwe dizanîbû. Wî dizanîbû ku ew careke bigirî û pantor bixwaze, dê bavê wî erza wî bişikîne û tu pantoran jê re nekire.

Gurî deng nekir, weke pisikeke ku mirov pişt guhan mist bide, di

hemêza bavê xwe de bêdeng ma. Gurî deh salî bû, lê wî xwe di wê deqîqê de sê-çar salî hîs dikir. Wî wisan dilê xwe bi xwe dişewitand, ku carinan xwe nedigirt û hêsir ji çavên wî diherikîn.

Bavê wî destê xwe di serê wî da û got:

– Bi xêr ku îsal lawê min dibistana xwe xelas bike, ez ê jê re qatek kincên xweşik û spehî bikirim. Ez ê qatek kincên xweşik, ji qumaşê îngilîz ji lawê xwe re bidime dirûtin.

Lê ji ber bêxewbûnê êdî hewesa Gurî zêde li ser peyvê nema. Xewê, xwe mîna kabûsekî berdida ser wî. Ew çend caran li ser hev ba-wîşkî û çavên wî hatin girtin. Bavê wî hêdî, bêî ku wî şiyar bike, serê wî danî ser çoka xwe. Dû re wî bi dengekî nizim bang diya wî kir:

– Keçê, hela tu were vî lawikî bibe nava cihê wî.

Piştî ku jînikê nivînê wî li erdê raxist, hat û Gurî bir xiste nava nivînê wî. Dû re wê nivînê xwe û yê mêrê xwe jî li erdê raxistin û bang mêrê xwe kir:

– Ma çavên te lê ye tu li wir razê, lo? Tu jî nayê nakevî nava nivînê xwe?

Mêrik axînek bi derd kişand û ji cihê xwe rabû. Piştî ku çû daşirê mîst, hat, kincên xwe ji xwe kir û kete nava cihê xwe. Jînik bîskê bêdeng ma, paşê got:

– Wer xuyaye zarokan dev avêtine pînê pantorê Gurîkê min.

– Erê Welle...

– Welleh ev zarokên bajaran jî pîç in, ji ên gundan xerabtir in.

– Ma tu tuxûb di navbera zaroktiyê de heye? Zarok li her derê zarok in.

– Çi? Welleh dema me qet ne wilo bû. Hin zarok hebûn xwas bûn, bi kincên pertal pertalî jî digeriyan dîsan kesî ne dev diavêtin wan ne jî ew dibehcandin.

Mêrik nexwest zêde li ser kincan bipeyive, peyva xwe guhert:

– Bila Gurî ji xwe re bîxwîne, bibe tişte. Yê me hey me nexwend, em wilo nezan û bê senhet man. Îro her tişt di xwendinê de

ye. Xwendin ji mal û peran jî bi qîmettir e. Ma ne wisa ye lê? Ma li gund qîmeta lawê Cindî bi çiqasî ji ya lawê axê bêtir bû? Ger lawê Cindî ne xwende bûya, ew ne doktor bûya, ma dê kîjanî ji me gundiyan bêtir qîmet bidaya wî? Ma dê lawê axê ne di ser me hemûyan re bûya?

– Erê Wele! Xatirê lawê Cindî bi deh qatan ji xatirê lawê axê bêtir e. Bi rastî jî lawê axê ne hêja ye neynûka lawê Cindî. Ferqa di navbera wan de mîna çiyane. Neynûka lawê Cindî bi lawê axê ye.

– Lê, ji bo vê yekê ez ê Gurîko bidime xwendin. Heta jê tê bila bixwîne. Dibe ku xelk ji bo wî xatirê me jî bigirin.

Jin û mêr bi wî awayî heta dereng li ser lêwîk û rewşa lêwîk peyivîn. Herdu bi wî awayî di xew re çûn. Wan di xewnên xwe de jî her lawîk dîtin.

III

Sibehê zû, piştî ku Gurî taştîya xwe xwar, wî rahişt çentê xwe, diya xwe hemêz kir û ber bi dibistanê ve lezand. Ew bi rê de qet nesekinî, rast çû ber deriyê sinifê û li derî xist. Lê tu deng ji hundur nehat. Gurî çend carên din jî li derî xist. Gava dîsan wî tu deng ji hundur nebihîst, wî hêdî derî vekir û kete hundur. Hîn tu zarok neketibûn hundur, hundur vikîvala bû. Gurî kirî bi paş de vegeheriya, lê gava ew çav li çentê li ser masê ket, ew venegeheriya. Ew ber bi çente çû û destê xwe xiste hundurê wî. Gava wî wilo çente peland, ew tê-gihîşt ku çentê mamosteya wî ye. Piştî ku bi tirs li dora xwe nihêrî, zincîra çente kişand û çente vekir. Hema wî zûka herdu destên xwe xistin hundurê çente û destên xwe li hundurê çente gerandin. Piştî ku wî baş hundurê çente li hev xist, tiştêkî mîna pênuşekê kete destê wî. Ew tiştê mîna pênuşê boyaxa lêvan ya mamosteya wî bû; lê ji Gurî webû ku ew pênuş e. Gava wî di kaxeza ser masê da, sor nivîsand. Gurî ew xiste bêrîka xwe, çente weke berê kir û derket derve.

Êdî hewşa dibistanê ji zarokan tijî bûbû. Gurî li dora xwe nihêrî û çavên xwe li hevalên xwe yên sinifê gerandin. Wî zû hevalên xwe dît û ber bi wan ve baz da.

Hemû hevalên wê yê sinifê û zarokên sinifeke din li hev civiya-bûn û ji bo maçe grûb ava dikirin. Gava Beko çav li Gurî ket, kêfa wî hat û got:

– Va ye hevalê me yê nû hat, bila ew jî têkeve grûba me.

Yekî ji sinifa din, ku poz û guhên wî mezin bûn, dehfek da Gurî û got:

– Na, em viyê nezan û pantorpînekirî naleyizînin.

Peyvên wî lawikê poz û guh mezin, weke xencerekê li dilê Gurî ket. Gurî xwe avête destê wî, li hev ba da û da pişt wî. Hingî bû ayeaya lêwik û kirî bigiriya. Ger ne ji Şêro bûya, wê herdu grûb têtetina nav hev û hevdu biêşandina. Baş bû ku Şêro biazil derket û ew zû ji hev kirin. Piştî ku wan lawikê poz û guhmezin û Gurî ji hev kirin, zû grûb çêkirin û dest bi maça xwe kirin. Wextê wan tenê panzdeh deqîqe mabû. Di sêzdeh deqîqên pêşî de her yekî deh gol avêtin hev. Di herdu deqîqên dawî de, Gurî bi serê xwe goleke din avêt. Bi wî awayî, maça wan bi yanzdeh û deh dawî hat.

Bi lédana zengil re hemû zarok belav bûn. Yên ku ber bi daşîrê ve bazdan û yên ku ber bi sinfên xwe ve... Hewşa dibistanê di wê deqîqê de vala bû. Gurî dîsan berî hemû zarokan kete sinifa xwe. Vê yeka han kêfa mamosta wî anî, wê destê xwe di serê wî da û pê şa bû. Piştî ku hemû zarok ketin hundur û li cihê xwe rûniştin, mamoste ji bo ku Gurî navê xwe li têxt binivîsîne, ew rakire text. Gurî bi hêdîka û bi şermokî çû ber text, rahişt tebeşîrê û bi tîpine çeloxwarî navê xwe yê rastî, "Çepo" nivîsand.

Mamosta îcar xwe bi ser wî de tewand û hêdîka tîp bi tîp jê re got:

– Min ji te re got, navê xwe binivîsîne.

Gurî ew navê ku li texte nivîsandibû, bi tiliya xwe nîşanî mamostê da û got:

– Navê min yê rastî ev e, Çepo ye.

Mamostê bi şaşmayî jê pirsî:

– Ger navê te Çepo be, ji bo çi bavê te Gurî nivîsand?

– No, niha navê min Gurî yê. Navê min berê Çepo bû. Biçûkî, gava ez hîn sê salî bûm, hin pizik di serê min de hatibûn, pizikên mezin... Wer ku ez ji ber êşa wan pizikan giryabûm, bavê min rojekê bi ser min de qîriyabû û gotibû: "Lo Gurî te em ji guhan kirin, ma te xêr e tu evqasî digirî?" Ev gotinên bavê min ketin devê birayê min yê mezin û ji bo ku ew min biqehêrîne, her dem ji min re digot: "Gurî". Bi vî awayî navê min Gurî ma. Li nifûsê jî Gurî ye.

Mamostê destê xwe di serê wî da û bi devkenî got:

– Porê te ji yê min bêtir e, ka ku dera te gurî ye?

– Nivê porê min yê pir weşiyabû. Bavê min çêleka me firot û ez birime ser doktor. Piştî serîdana doktor bi çendakî, porê min şîn hat û ji yê berê pirtir bû. Mamoste daqûl bû, herdu destên xwe bi nermî li gepên wî xistin û got:

– Baş e, êdî ez dizanim bê ji bo çi navê te Gurî ye.

Piştî ku wê Gurî şande cihê wî, deftera navan derxist, li ser masê rûnişt û dest bi xwendina navan kir. Ji Nûjîn pê ve hemû zarok li wir bûn. Mamostê li zarokan mêze kir û pirsî:

– Kesî ji we Nûjîn dîtiye?

Beko destê xwe hilda jor:

– Ew nexweş e, mamoste, got.

– Tu ji ku dizanî ku ew nexweş e? mamostê jê pirsî.

– Em cîranê hev in, diya wê do êvarî ji me re got. Mamoste serê xwe kil kir û got:

– Baş e.

Mamostê deftera xwe ya navan danî qorziyeke masê, rabû ser xwe û du sê cara di hundur de çû û hat. Dû re çû ber textê nivîsandinê, rahişte tebeşîrê û ji zarokan pirsî:

– Ma hûn dizanin îro çi roj e û mana wê çi ye?

Hin zarokan di mana nabûnê de milên xwe hejandin, hinan go-

tin na, hinan jî destên xwe hildan jor ku bipeyivin. Mamostê ji nav yên ku destê xwe hildabûn jor, Gurî hilibijart û jê pirsî:

– Mana îro çi ye lawê min?

– Îro roja zarokan e, mamoste.

Mamoste keniya û got:

– Aferîn. Ma we rojên wilo li gund pîroz dikirin?

Gurî kete heyecanê, rûyê wî sor bû û zimanê wî li hev aliqî. Piştî ku çend caran xweziya xwe daqurtand, got:

– Na, min li gund rojên wilo nebihîstibûn. Lawê cîranê me yê xwendevanê lîseyê do êvarî ji me re got.

Mamostê ji zarokan xwest ku ew defter û pênûsên xwe derxin û resimekî ku maneya wê rojê bide çêbikin. Beko bêî ku destê xwe bilind bike û destûra peyvê bixwaze, got:

– Min çentê xwe li malê ji bîr kiriye, pênûs û deftera min tune ye.

Mamosta bi ser de qîriya:

– Ma çente tê jibîrkin?

– Çima nayê jibîrkin? Min çentê xwe ji bîr kiriye û pênûs û deftera min jî tune ye.

Piştî ku mamostê axînek kişand, got:

– Ma tu îro bi bisiklêtê hatiyî?

– Erê, ez bi bisiklêtê hatime, Beko bersiv da.

– Baş e, wê çaxê tu zû li bisiklêta xwe siwar bibe, here çentê xwe bîne û were.

– Ez ê çawa herim çentê xwe bînim mamosta? Mala min dûr e...

Mamostê bi sertî peyva wî birî:

– Ez ji te re dibêjim, here çentê xwe bîne, zû!...

Beko bêî dilê xwe rabû û çû. Ji nava hemû zarokan yê herî dewlemend Beko bû. Deh dikanên bavê wî, hotêlek û belkî zêdeyî hezar donim erdê wî yê avî hebû. Gava dinya nexweş bûya, baran bibariya, an jî derve hebekî sar bûya, bavê Beko ew bi otomobîlê dibir û dianî. Ger dinya xweş bûya jî, Beko bi bisiklêta xwe diçû û dihat.

Wî nedihîşt tu zarok destên xwe bi bisiklêta wî bikin. Ger carina hin zarokan destê xwe bi bisiklêta wî bikirana û bixwestana seriyekî lê siwar bibin, Beko bi wan re dixeyidî, ger zora wî di wan de biçûya, li wan dixist. Kincên Beko hertim nû û ûtîkirî bûn. Ku kincên hin zaroka kevin û pînekirî bûya, wî henekê xwe bi wan fikir û ew dibehcandin. Bi qasî ku ew dewlemend bû, ew ewqasî jî pozbilind û bi xwe bawer bû. Wî li dibistanê bi ya tu mamostan nedikir û bi tu zarokan re xweşikahî hevaltî danetanî.

Piştî ku Beko derket, mamosta ji zarokan daxwaza çêkirina resim kirin. Zarokan defterên xwe yê resim derxistin û dest bi çêkirina resim kir.

Berî ku li zengilê navbirê bikeve, mamostê hemû resimên ku zarokan çêkiribûn dane hev. Dû re ew li ser kursiya xwe rûnişt û yek bi yek bi li hemû resiman nihêrî. Ji nava hemû resiman, wê bêtir resimê Gurî eciband. Gurî pênc-şeş zarokên ku bi destê hevdu girtibûn çêkiribû û her zarokek bi rengêkî cihê boyax kiribû.

Hîn wilo, mamostê li resiman dinihêrî, bê ku li derî bikeve, derî vebû û Beko kete hundur. Mamosta bi ser de qîriya:

– Ev saeteke te, ma tu li ku bû yî? Ma mala te ewqasî dûr bû?

Beko dîsan weke hercar tiştin li hev anîn. Lê mamostê serê xwe hejand û hew tişteke got.

Piştî ku li zengilê ket û hemû zarok derketin derve, mamostê ew hemû resimên ku zarokan çêkiribûn bi hev ve zeliqandin û bi dîwêr ve kirin. Wê rojê zarok tenê dahnekî çûne dibistanê. Çaxa Gurî wilo zû çû malê, diya wî şaş ma û jê pirsî:

– Çima lawê min, ji bo çî tu ewqasî zû hatiyî malê? Ma qey tu îro neçûbû mekteba xwe?

Gurî çentê xwe danî ser kîsê genim û bi devkenî got:

– Belê yadê, ez çûbûm dibistanê, lê me îro zû xelas kir.

– Ez jî tirsiyam, min got qey tu neçûbû mektebê. Ma tu ne birçî yî?

Ji kêfan qet birçibûn nedihate bîra Gurî. Lê gava diya wî li ber

guhên wî xist, wî got:

– Belê, ez birçî me, ma ka çî heye ez bixwim?

– Min vê sibehê satilek mast kirî bû. Wa ye mast di bin teştê de ye. Tu ji xwe re çend kevçiyên têxe sênîkekê û bixwe. Lê tu hinek qîmaxê ser mêst ji bavê xwe re jî bihêle wê baş be.

Çavên Gurî di nivê serê wî de beloq bûn:

– Mast...

Hema wî zû ji xwe re tacîkek ji nava firaxan derxist û çend kevçî mast berda binê tacîkê. Bi wî awayî çend dilop jî rijiyên erdê. Gava wî dîsan teşt danî ser satilê, satil xwar bû û wextî hemû mast birijiyên erdê. Gurî nanê sêlê kire kovik û wek gurekî birçî xwar. Wî zû de mast nexwaribû. Şîva wan her tim an savar, an jî şorbe bû. Şorbe û savara ku ji êvarî de dima jî, wan adinî rojê germ dikirin û dixwarin. Piştî ku diya wî hevîr kir û destên xwe şuştin, jê pirsî:

– Dersa te îro çawa bû lawê min?

Gurî tiştên ku li dibistanê qewimî bûn, hezkirina mamostê ya li hemberî wî û jêhatîbûna xwe ji diya xwe re got.

Diya wî destê xwe di serê wî da, ew maçî kir û got:

– Eferim lawê min, divê tu me li hemberî gundiyên me rûreş der-nexî. Bila qet gundî nebêjin "Lawê Ūso bû pêxwasê bajêr"

Gurî ew mastê ku ji xwe re kiribû tacîkê hemû xwar. Lê wî têr nexwar. Ji bo ku ew çend kevçiyên din jî bixwe, li ber diya xwe geriya:

– Yadê ma ez ji xwe re çend kevçiyên din jî têximê?

Ji ber ku Gurî bi tenê bû û delalîyê malê bû, pirê caran diya wî ew nedîşikand. Diya wî tacîka wî ji destê wî girt û jê re çend kevçiyên din jî xistinê.

Dû re ji aliyekî ji kêfan, ji aliyekî ve jî ji kerban hêsir ji çavên diya wî hatin. Wê lawê xwe yê din, yê ku miribû, anî bîra xwe. Şevêkê wî jî wilo mîna Gurî hinek penîr zêde xwestibû, lê diya wî nedabû-yê û gotibû "Na, tiştê te xwar bes e, dawiya maye jî bila ji birayê te re be". Roja piştî wê lawîk dikeve ber traktorê û dimire. Ji wê rojê

de Gurî çî bigota diya wî bi ya wî dikir. Lê bavê wî ne wisa bû. Ger Gurî bixwesta tiştekî ne li rê bike, bavê wî tu caran destûra wî nedida. Rojekê bavê wî cigarek di destê wî de dîtibû, ku ne ji diya wî bûya, wê bavê wî ew bi lêxistinê seqet bikira.

Piştî ku Gurî xwarina xwe xwar, çentê xwe ji ser kîsê genim daxist û dersa xwe xwand. Dû re wî ew tiştê ku ji çentê mamosta xwe derxistibû da ber pozê xwe, bêhn kir û di kefa destê xwe da. Kefa destê wî ji boyaxê sor bû. Piştî ku wî hebekî di kaxezê da, bang diya xwe kir û ew tiştê xwe nîşanî wê da. Diya wî li nik wî rûnişt, ew tişt ji destê wî girt û lê nihêrî:

– Ev ne weke qeleman e lawê min, te ev ji ku aniye?

– Min li erdê dît, yadê.

Êvarî gava bavê wî hate malê, ruyê wî tirs bû. Wê êvarê ew ne keniya û ne jî peyivî. Lê, Gurî li ba wî rûnişt, xwe bi wî şelafî kir û dîsan weke berê dest bi tiştên ku li dibistanê bûbûn, kir. Peyvên Gurî hebekî bêhna bavê wî fireh kir. Êdî hebekî rûyê wî vebû û peyivî.

Di ser şivê de diya wî ji bavê wî pirsî:

– Xêr e Ûso, ma îro tiştin qewimî ne, kêfa te ne li te ye?

Ûso bersiv neda, tenê di mana "nabûnê" de serê xwe vir de û wir de hejand.

Jinikê dîsan jê pirsî:

– Welleh helbet tiştin qewimî ne. De ka bêje, çî bû ye?

Mêrik qederekî fikirî, dû re bersiva jina xwe da:

– Xwediyê karê min dixwaze min û çend kesên din ji kar derxî-ne.

– Ji bo çî Ûso, pepûko?

– Ma ez ji ku zanim ji bo çî ye? Camêran derxînin wê derxînin.

Karê wan e...

– Ey ma ew nabêjin ji bo çî ye?

– Qey karker hew ji wan re lazim in. Ew ne mecbûr in jî bibêjin ji bo çî ye.

Xwarin hew di ber jinikê de çû. Kevçiyê di destê xwe de danî û ji sifrê vekîşiya. Ji kerban dixwest bigirî, lê dikir û nedikir hêsir ji çavan nedihat. Te digot qey hêsirên wê di hundurê wê de ziwa bûbûn. Dîsan ji mêrê xwe pirsî:

– Îcar ew nabêjin, wê we kengî ji kar derxin?

– Ez niha nizanim, lê li ser kar xelk wilo qal dikin.

Gava Ûso wilo got, hebekî bêhna jinikê hate ber wê. Bi qûnkişkê ber bi wî çû û bi bergerîn jê re got:

– Ûso, ez bi qurban, hema ew çî bibêjin tu qebûl bike. Ji bo xatirê vî lawikî her tiştî qebûl bike. Ma ku tu ji kar derkevî em ê çilo vî lawikî bidine xwendin.

– Ger ez serkarker bertîl bikim, dibe ku ew min ji kar dernexînin, Ûso bi hêvî got.

– Ûso, ez bi qurban, hema wî çî xwest bidiyê.

Hîn wilo çavên wî li wî tiştê ku Gurî ji çentê mamosta xwe derxistibû, ketin:

– Ew çî ye li wê erdê? Gurî hela ka tu wê bide bavê xwe!

Gurî û diya xwe li çavên hevdu nihêrîn, diya wî got:

– Gurî ew li erdê dîtiye.

Gurî rahiştîyê û da bavê xwe. Piştî ku bavê wî bêhn kir, ji Gurî re got:

– Kuro ev boyaxa lêvan e lawo, te ev ji ku aniye?

– Min li erdê dît, Gurî bi tirs got.

Bavê wî bi hêrs:

– Rast bibêje! got. Te ev ji ku aniye? Ev ne ya mamosta te be?

Gurî dizanîbû ku bavê wî ji derewan hez nake. Ya rast got:

– Min ji çentê mamosta xwe derxist.

Diya wî wa bi şaşmayî jê pirsî:

– Te ji çentê mamosta xwe derxist?

Ji bo ku Gurî rastî ji bavê xwe re gotibû, bavê wî xwest ku meselê bi awayekî nerm çareser bike û Gurî wilo şîret bike, ku ew careke din tişteki wilo neke. Wî bi nermî ji Gurî re got:

– Ma te ev ji bo çi ji çentê mamosta xwe derxist, lawê min? Tu ê çi bikî ji vê boyaxa lêvan?

Gurî lêva xwe daliqand û milên xwe hejandin:

– Nizanim, min got belkî qelemeke sor e.

Mêrik bêdeng ma û serê xwe ber bi jêr ve hejand. Dû re wî serê xwe hilda jor, qederekî li Gurî nihêrî û got:

– Binihêre, sibehê zû divê tu awayekî ji vê boyaxa mamosta xwe re çê bikî. Sibehê, hîn berî zarok têkevin dersê, tu wê li bin masa mamosta xwe deyne. An na, ger mamosta te pê bihese ku tu ketiyî çenteyê wê û boyaxa wê ji çenteyê wê derxistiyî, ew ê te ji mektebê biavêje. Ew te neavêje jî, dê te li hemberî hemû mamostan û zarokan rezîl bike. Li mektebê hew tu kes baweriya xwe bi te tînin. Erê? Te fêhm kir? Dizî pîs e, lawê min!

Tiştên bavê wî gotin, ketin serê wî. Wî li ba diya xwe ji bavê xwe re sond xwar, ku ew ê careke din tişteki wilo neke.

Dê û bav û law wê êvarê li ser boyaxa mamostê peyivîn. Ew li ser diziyê, li ser xerabî û nebaşiya diziyê peyivîn. Lê gava cîranê wan Ehmed hate şevbuhêrkiya wan, wan peyva xwe dagetandin ser tişteki din. Gurî zêde li civatê nema, ew çû kete nava nivînê xwe û raza.

Dotira rojê, sibehê zû, gava Gurî çû dibistanê, wî pêşî çû ew boyaxa mamosta xwe danî ber lingê kursiya wê.

Çaxa li zengil ket û hemû zarok ketin hundur, wextî mamostê ji zarokan bipirsiya, bê kî ketiye çentê wê û boyaxa wê ya lêvan jê derxistiye, lê gava li ber lingê kursiyê ew çav li boyaxa xwe ket, tişteki negot, li cihê xwe rûnişt û navên zarokan xwend. Ji Nûjîn pê ve hemû zarok hatibûn. Zarok bi resimên xwe yên li dîwêr pir kêfxweş bûn. Ji nava hemû zarokan tenê Beko tu resim çênêkiribû. Tenê Beko rûtirş û bê kêf di cihê xwe de rûnişt. Gurî bi wê rewşa Beko êşiya, lê zivirî û got:

– Ger tu bixwazî ez û tu dikarin ji te re jî resimekî çêbikin û bila mamoste wî jî bi dîwêr ve ke? Beko li kêleka Gurî rûniştibû. Gava Gurî wisan got, pir kêfa Beko hat. Wan kirî bi hev re dest bi çêki-

rina resim bikirana, lê mamoste dersek din da ber wan. Ji ber wê yekê, wan çêkirina resim hiştin navbirê. Piştî ku wan ew dersa xwe kirin û li zengilê navbirê ket, Gurî û Beko derneketin der û ji Beko re resimekî xweşik çêkirin. Piştî navbirê Gurî ew resimê ku ji Beko re çêkiribûn, ji bo ku mamosta wî jî li dîwêr bixe, dirêjî wê kir. Mamostê bi devkenî ew resim ji destê Gurî girt û ew jî di rex resimên zarokan de daliqand.

IV

Çend rojên destpêkê dibistan hebekî bi Gurî zehmet hat. Lê jê pê ve ew lê vebû. Bi zanebûna xwe jî wî xwe zû xiste çavên mamosta xwe. Hemû dersên malê, yên ku mamosta wî didayê, wî çêdikirin. Ji xwe gava ew ji dibistanê diçû malê, tiştên ku wî pêşî dikirin çêkirina dersan bû. Ger wî dersa xwe çênekira, ew ne diçû nava zarokên taxê dileyist, ne jî xwarin dixwar. Carina, ku ew pir birçî bûya, wî radihişte perçak nan û wilo tisî dixwar. Piştî xwarinê, tiştê ku wî dikir her xwendin bû.

Serê dê û bavê wî ji kêfa digihîşte asmana. Êdî baş baweriya wan hatibû ku dê Gurî xwendina xwe bidomîne û bibe tişte. Bavê wî bi meaşê xwe yê pêşî jê re pantorek û qutikekî nû jî kirî bû. Gava bavê wî jê re ew kinc kirî bûn, pir kêfa Gurî hatibû. Ji roja ku Gurî bîr biribû, wî tu caran kincên nû û xusûsî ji bo wî hatibûn çêkirin, li xwe nekiribûn. Her tim diya wî, kincên bavê wî, yên ku kevin dibûn, jê re biçûk dikirin û bi destan didirû. Carina kêlên diya wî weke kêlên koran xuya dikirin. Lê vî pantor û qutikê ku bavê wî jê re xusûsî dabû dirûtin, bêtir kêfa wî ji jînê û ji dibistanê re anîbû. Gava wan herdu zarokên roja pêşî tilî avêtibûne Gurî û bi pîne pantorê wî keniyabûn, çav li kincên wî yên nû kerin, çavnebarî û dexesî kirin. Gurî jî rojekê pîneyek li milê çakêtê yekî ji wan dîtibû, lê deng nekiribû. Wî jî mîna wan tiliya xwe ber bi wî venekiribû û

negotibû "ha, ha, li pînê çakêtê wî binêrin".

Gurî guh nedida kincên tu zarokan. Kîjan zarok çi kinc lê bûya, ji wî re ne xem bû. Yê ku kincên wan pînekirî bûya wî bi çavekî biçûk li wan nedinihêrî û yê ku kincên wan nû û xweşik bûya jî bi çavekî mezin li wan nedinihêrî. Gurî weke mezinên biaqil difikirî. Bavê wî jê re qala xizanî û dewlemendiyê kiribû û gotibû "gava ez weke te zarok bûm, em pir xizan bûn". Hingî Gurî peyva wî birîbû û gotibû: "Ma hûn ji niha jî xizantir bûn?"

Bavê wî destê xwe li ba kiribû û gotibû: "Lo lo, ji niha jî xizantir bûn? Niha ne xizanî ye, lawê min. Ma di dema me de nan bi destên kê diket? Pariyek nan li me hesret bû. Em giş belengaz, feqîr, tî, birçî û tazî bûn. Hingî terextor merextor li gund rune bû. Hemû cot bi destan bûn. Me bi qantir, ga û keran cot dikir. Me her kar dikir, lê em dîsan jî xizan û bêmal bûn".

Rojekê apê wî ji gund hatibû mêvandariya wan. Ew çav li rewşa wan a bajêr ketibû û gotibû: "Niha tu bi Xwedê kî ez li gund çi dikim? Çima ez jî malê bar nakim bajêr, ba we?" Bavê Gurî alîkariya wî kiribû û mala wan bar kiribû bajêr, lê piştî du-sê mehan ew dîsan poşman bûbû û bi paş de vegeriyabû gund. Ji ber ku ne lawê wî dikarîbû li dibistanên bajêr bixwenda, ne jî wî dikarîbû ji xwe re karrek peyda bikira. Hingî, gava dîsan mala apê wî vegeriyabû gund, Gurî ji bo mêvandariyê çend rojan bi wan re çûbû gund. Hemû zarokên gund lê civiyabûn û ji ser bajaran pirs jê kiribûn. Gurî tiştên di derheqa bajêr de dizanîbû û tiştên ku dîtibûn, ji wan re gotibû. Ji wan re qala malan, dikanan, dibistanan û sinemayan kiribû. Hingî piraniya zarokan ji wî bawer nekiribûn. Dê çawa zêdeyî sed dikanan di rêzekê de hebûya û xaniyên pênc-şeş qatî hebûya? Tew sîne ma? Dê çilo însan li ser dîwarekî spî bisekinin, bipeyivin û bileyizin? Pir tiştên ku Gurî ji zarokan re gotibûn, neketibû serê wan. Hin zarokan di dilê xwe de gotibûn: "Na lo, Gurî jî çûye bajaran û bûye derewîn. Yê ku diçin bajaran wilo xerab dibin û dibine derewîn". Hinan jî di dilê xwe de gotibûn: "Xwezî me jî ji xwe re bajar

bidîta”.

Gurî li zarokan şaş û ecêbmayî mabû. Yaho çima zarokan ji wî bawer nedikirin? Gava wî ji zarokên bajêr re qala gund û jiyana gund dikir, zarokên bajêr jê bawer nedikirin û gava ku wî ji zarokên gund re qala bajêr û jiyana bajêr dikir, zarokên gund ji wî bawer nedikirin.

Çaxa zarokan digotin:

– Em ji te bawer nakin.

Wî jî digot:

– Ger hûn ji min bawer nakin, herin ji xwe re bi çavên xwe bibînin.

Baş bû ku rojekê mamosta wan li ser gundan û li ser rewş û jiyana gundiyan peyivî bû.

Hingî zarokan di dilê xwe de gotibûn. ” Lawo Welleh xebera Gurî ye, ew rast dibêje”.

Gurî kêm caran derew dikir. Ji xwe dîn û îmana wî ji diziyê diçû. Hinekan li ba wî qala diziyê bikira, ew hêdî radibû ser xwe û ji nik wan dida rê û diçû. Lê wî bi xwe herdu jî kiribû. Hem dizî, hem jî derew... Ew bi şîretên bavê xwe ji ser wê riya şaş vegehiyabû.

Bavê wî jê re gotibû:

– Lawê min, tu derew û diziyê neke, wekî din tu çî dikî bike. Ger tiştek ji te re lazim bû, tu ji min bixwaze, ger qeweta min bigihîjê, ez ê ji te re bikirim. Ne hewce ye ku tu herî derew û diziyê bikî.

Ew ji riya şîretên bavê xwe dernediket. Bi wî awayî ew hem li ber dilê bavê xwe, hem jî li ber dilê diya xwe şêrîn dibû. Wî xwe bi wî awayî baş xistibû çavên mamosta xwe jî. Ji xwe mamosta wî rojekê ji bavê wî re gotibû:

– Ev heft salên min in ku ez mamostetiye dikim, ez hîn li şagirtêkî weke Gurî zîrek û bi edeb rast nehatime.

Lê bavê Gurî ew gotinên mamostê ji Gurî re negotibûn.

Bi wî awayî pênc-şeş mehên Gurî li wê dibistanê qediyên. Wî hema hema xwe bi hemû zarokan û bi hemû mamostan dabû hez ki-

rin. Ji xwe Beko rojekê Gurî nedîta sebra wî nedihat. Bi xêra Gurî êdî Beko jî guh dida dersên xwe û bi hevalên xwe yên sinifê re xweş dida û distand. Ger wî weke berê pêxwasî û quretî bikira, ew bi tenê û bê heval dima. Pêşî di sinifa Gurî de zarok bûne du grûb. Grûbek li aliyê Gurî bû, grûba din jî li aliyê Beko bû. Lê vê yekê han pir dom nekir. Piştî wextekî kurt tu berberî di navbera herdu grûban de nema û herdu grûb bûne destek. Wan bi her awayî zora sinifên din dibirin. Li dibistanê çî qayîşkişandin çêbibûya, sinifa Gurî yekemîn derdiket. Ji xwe bi fûtbolê ew di hemû dibistanê de hatibûn naskirin.

Rojekê, gava Gurî ji dibistanê derket ku here malê, sê zarokên sinifa çaran riya wî birîn. Lê Gurî ne kete heyecanê, ne jî tirsîya; bi xweşikahî ji wan re got:

– Lawo, dev ji min berdin û bi riya xwe de herin. Yê min ez şer naxwazim.

Yekî ji wan zarokan xwe avête stûkura wî û got:

– Tu ê careke din li dibistanê quretiya bikî an na? Gurî destê wî ji stûkura xwe avêt û dîsan bi nermî got:

– Binêrin lawo, ez tu quretî muretiya nakim. Ez ji we re dibêjim bi riya xwe de herin, ez şer naxwazim.

Îcar yekî din xwe da pêşiyê, destê xwe avêt çenga Gurî, bilind kir û got:

– Kuro li çavê min binêre, ma tu Xwedayê vê dibistanê yî ku tu evqasî quretiyan dikî? Ha!... Ma tu bû çî ûlan!... Tu bûyî çî ku tu hemû zarokan didî dû xwe?...

Gurî du-sê caran serê xwe vir de wir de hejand. Piştî ku bi hêrs axînek kişand, got:

– Kuro ez ji we re dibêjim, dev ji min berdin û bi riya xwe de herin!

Hingî yekî ji wan zarokan pehînek li çoka Gurî xist. Gurî hêrs bû û ji hêrsan laşê wî mîna hêlkanê hejiya. Lê, ji wan zarokên din we-bû, ku Gurî ji tirsan wilo dilerize. Gurî hema zû çentê xwe avête er-

dê û hutikek li zikê yekî ji wan xist. Herduyên din ji tirsan bêû ku li paş xwe binihêrin, baz dan. Yê din jî destê xwe avêt zikê xwe, kuliya û bi dû hevalên xwe baz da.

Gurî rahişt çentê xwe û ber bi malê ve lezand.

V

Gava dibistan xelas bû û Gurî ji sinifa sisiyan derbasî sinifa çaran bû, mamosta wî ew hemêz kir û got:

– Gurî, heya ji te bê tu bixwîne lawê min. Ez hêvîdar im tu ê bigihîjî armanca xwe.

Êvarî Gurî qerna xwe nîşanî diya xwe û bavê xwe da. Ji kêfan dê û bavê wî kirî bifiriyana. Wê êvarê bavê wî çû sûkê pirtûqal, sêv, şeker û biskiwît kirî û ji bo Gurî kêf kirin; xwarin, vexwarin. Adinî rojê jî kiloyek goşt kirî û cîranê xwe ezimande xwarinê. Piştî şivê bavê wî pakêtek anî û ji Gurî re got:

– Ev pakêta ji te re ye, ka tê derxe bê çi tê de ye?

Gurî li pakêta nihêrî, fikirî û got:

– Ez nizanîm.

Bavê wî pakêta nedayê, dîsan jê pirsî:

– Sê çaran bibêje.

Gurî dîsan li pakêta nihêrî. Piştî ku biçûkbûn û mezinbûna pakêta di mêjyê xwe de derbas kir, got:

– Gomleg e.

Bavê wî serê xwe vir de û wê de hejand:

– Du carên te man.

– Ez nizanîm, çi ye, ka bide min.

– Na, tu têdernexî ez nadime te, bavî wî bi dilşahî û bi henekî got.

Gurî dîsan hebekî fikirî, paşê mîna ku hate bîrê:

– Ha, pantor e, bi kêf got.

Bavê wî di mana "erê" de serê xwe kil kir û keniya:

– Te têderxist. Ha ji te re, li wê bejna te pîroz be.

Hema Gurî zû bi zû pakêt vekir, pantor jê derxist û li xwe kir. Dû re bazda ber neynikê û li xwe nihêrî. Pantor tam li gora wî bû. Bejna wî kurt bû. Porê wî yê reş kurîşk û kurt bû. Ew ne qelew bû, lê bi navmil xuya dikir. Wî piştî ku xwe li ber neynikê baş ediland, çû civatê û xwe nîşanî wan da. Gava diya wî bi wî awayî çav li wî ket, kêfekê ew girt û bi dilşahî got:

– Wey ez bi qurbana zava kê xwe yê biçûk bim. Binêrin, bê pantorê wî çiqasî li bejna wî tê. Li te pîroz be lawê min, tu bi xêr û selamet biqetînî.

Gurî çend carên din jî baz da mezela din û di neynikê de li xwe nihêrî. Piştî ku Gurî ji ber neynikê, ji mezela din vegeriya, bavê wî jê pirsî:

– Pantorê te çawa ye, lawê min, te jê hez kir?

– Erê, min pir jê hez kir, Gurî got.

Çaxê xewê, Gurî pantorê xwe baş qat kirin, kursiyek kişande ber serê xwe û ew li ser kursiyê bi cih kir. Heya dereng, di nava nivînan de, dîsan ew li pantorê xwe difikirî.

VI

Wê salê hejmara bajêr ji sî hezarî bû çil hezar. Ji gundên dorhêlê û ji bajêr dorhêlê ên biçûk jî mirovan bar kirin bajêr. Her roj, ku mirov biçûya ser riya bajêr, mirov dê kamyonên malan, ên ku ji gundan bar dikirine bajêr bidîtana. Ew bajarê biçûk, yê xerabe û wêran, di wê salê de bû bajarekî mezin, xweş û bajarê kar. Riyên nû yên qîr û zift çêbûn, otobusên belediyê û teksiyên nû hatin bajêr. Yên ku ji gund û bajarên dorhêlê dihatin, piraniya wan dest bi tevirdan û hevdana pembo kirin. Hejmareke biçûk jî dest bi qaçaxkeriyê kirin. Lê piranya wan dest bi tevirdanê, eşêfê û hevdana pembo kirin. Ji bilî yên ku malên wan li bajêr bûn jî, gundî bi demsalî ji bo kar hatine bajêr. Gava hejmara bajêr wilo bi carekê ve bilind bû, bajarî li

hemberî gundiyan derketin, li wan xistin, ew tehdît kirin û nehiştin ew êdî werine bajêr. Bi wî awayî dîsan hin gundî ji tirsajariyan vejeriyan gundên xwe. Lê tenê hejmareke biçûk vejeriyan gundan. Hejmara mezin jî xwe kirin yek û li hemberî bajariyan serî hildan. Heya ku berberiya di navbera gundî û bajariyan jî navê rabû, demeke dirêj derbas bû. Gundî jêhatî û karkir bûn. Ji keda wan pê ve tişteki wan tune bû. Lê bajariyên bi cih xwedî mal û dikan bû. Jinên gundiyan ên ku mast û hêk ji bo firotinê dianîne bajêr, kesên bajarî çav davêtin namûsa wan, tiştên nemayî bi serê wan dikirin. Peyayên kal, ên ku bi keran êzing dianîn bajêr, zarokên dewlemendan henekên xwe bi wan dikirin, barên êzingên wan werdigerandin û bi xeber û gotinên ne li rê ew diêşandin. Gundiyên ku li bajêr bi cih bûn, êdî tu tirsajariyan nema. Yên ku ji wan jî xwe re çayxane, xwarinxane û dikan vekirin, ên din jî xwe li wan digirtin. Lê ji gundiyan ên ku ev îmkân kete dest wan tenê hejmareke biçûk bû. Hejmara mezin jî bê kar man, an jî salê tenê du-sê mehan kar bi dest wan ket.

Piştî demekê ew berberiya bajarîti û gundîtiyê hêdî hêdî ji navê rabû. Lê îcar berberiyek nû serî hilda. Berberiya di navbera karker û maldaran de... Gelek caran maldaran perê karkeran bi sê-çar mehan bi derengî dixistin û carinan jî bi fen û fûtan nivê perên wan dixwarin. Ji ber ku karker ne di tu sendikayan de bûn, mafê wan û pirsê jî tunebû. Maldaran jî ber vê yekê qet ji wan neditirsiyan û tu hesab ji wan nedikirin. Ku carinan hin karker li hemberî maldaran rabûna û li mafê xwe bipirsiyana, ew kes zû ji kar dihatin avêtin. Ji ber ku karker pir bûn û kar hindik bû, tu hewcedariya maldaran zêde ji karkeran tune bû. Gava maldarek sibehê zû biçûya çarşiyê, jî karkeran mirov ax biavêta li erdê nediket. Wî maldarî karker li hev dicivandin û bazara kar bi wan re dikir. Dawî dawî bi buhayekî hindik komek karker didan ber xwe û dibir berdida nava erdê xwe. Ji rohilat heyaj bi roava bi wan kar dikir û rojê perayekî pir hindik dida wan. Karkerên Çukurovayê bi du qatî wan pere distandin û

karên ku dikirin jî ji yên wan hindiktir bûn. Hingî hin kes ji bo kar çûne Çukurovayê, lê dîsan kara wan di zerara wan de derneket û ew berepaş vegeyiran. Ji ber vê yekê mal ji wan re ji dûriyê çêtir bû. Ger ew li malê nexweş biketana, dê nas, dost û mirovên wan guh bidana wan. Lê li Çukurovayê? Ma dê kê li kê binihêriya û alîkariya kê bikira? Kî li nava wan erdê Çukurovayê nexweş biketana, ew wilo bi stûxwarî dimirin û tu kes li wan xwedî dernediketin. Ji xwe nexweşî, ta û mirin ji bo karkerên Çukurovayê jiyana rojê bû. Li bajêr jî, karker bêtir diketin ber makînan û dimirin. Carna jî kamyon û traktorên karkeran li hev diqelibîn, karker birîndar dibûn û dimirin. Ji xwe birîndarên ku bihatana nexweşxana bajêr jî xelasiya wan tune bûn. Ji ber ku li wê nexweşxana bajêr ya mezin, carina doktor tunebû.

Rojekê, danê nîvro sê-çar teksî di sûka bajêr re derbas bûn û ber bi nexweşxanê ve çûn. Li nexweşxanê mirovên ku bi alîkariya doktoran û xelkê ji tirimpêlan hatin derxistin, nîvê wan serî pelixî bûn, yên hinekan jî dest û lingên wan jê bûbûn. Gava hinekan ji şofêran pirsîbûn: "Gelo ma xêr e, ev çi kes in?" Şofêtan gotibûn: "Ev karkerên pembo ne, kamyona wan di pirê werbûye". Ji xwe gava mirov li yên ku hatibûne nexweşxanê dinihêrî, mirov bawer nedikir dê kes ji wan xelas bibin. Bi rastî jî wilo bû. Piştî hefteyekê, ji keçikeke biçûk pê ve tu kes xweş neman, hemû mirin. Keçika ku nemir û xelas bû jî, seqet û bi lingekî ma.

Dîsan rojeka din li bajêr xelkê ji hev pirsîn. Jinan li ser tenûran ji hev pirsîn:

– Ma we bihîstiye xwehê, dibêjin dîsan nexweşxane ji karkerên pembo yên birîndar tijî bûye.

Mêran li çayxanan ji hev pirsîn:

– Yaho dibêjin, dîsan hin karkerên birîndar anîne nexweşxanê, ma kesî ji we bihîstiye?

Hingî yekî ji wan peyayên li çayxanê ji çayger pirsî:

– Lawo, ma haya te jê heye, bê ew nexweşên ku hatine nexweşxa-

nê kî ne?

– Dibêjin karkerên pembo ne dîsan. Dibêjin ku karkeran kuvar-kên bi jehr xwarine û hemû bi jehrî ketine. Heya niha du kes ji wan mirine.

Yekî ji peyan:

– Hela, hela, got.

Lawikê çayger peyva xwe domand:

– Bi saloxan van karkeran li gundekî jor di emrê axayekî de pem-bû didane hev. Lê piştî ku sermayê û baranê dest pê kiriye, karke-ran xwestine herin malên xwe. Lê axê nehiştiye, dest daniye ser pe-rên wan û gotiye:

”Heya tayek pembûyê min li erdê bimîne ez çerxiyekî nadime we. Divê hûn pembûyê min giştî biçinin”.

Karker jî mecbûrî li ser erd, di konên xwe de mane. Lê piştî ku baran dibare, konên wan bi ser wan de dikevin û hemû dahn û xwarina wan li ber avê diçin; ew mecbûr dimînin ku bi çolan bike-vin û ji xwe re pincêr û kuvarkan bidine hev, da ku ew xwe pê xwe-dî bikin. Şansê wan yê xerab, kuvark hemû bi jehr derdikevin û he-mû karker dikevin haletê mirinê.

Xwediyê çayxanê bi hêrs bang çayger kir:

– Kuro, ma tu çî sohbetê dikî, ev çayê li vir bûne qeşa!

Çayger peyva xwe birî û ber bi ocaxê ve bazda. Piştî ku çayger çû, yê herî ciwan kursiya xwe ber bi pêş ve kişand û bi dengêkî nizim got:

– Ma hûn nabêjin em çî bikin, lo? Ma em ji van maldaran re tiş-tekî nebêjin?

Yê herî bi emir, ku porê wî spî bûbû û çend tayên spî ketibûn simbêlê wî, kursiya xwe ber bi masê ve kişand û got:

– De here lo! Ma em dikarin bi vî awayê xwe çî bikin û ji malda-ran re çî bibêjin? Ji we weye ev karê zarokan e? Ji xwe peyva li çay-xanan û li ser masan pir xweş e.

Ev peyvên peyayê hebekî bi emir, li telê yê ciwan ket. Yê ciwan

hebekî bi hêrs got:

– Ji xwe heya yên mîna we tirsonek hebin, wê halê me ev be...

– Kuro tirsonek yên mîna te ne! Tu li gorî emrê xwe bipeyive!...

– Çend tayên spî ketine porê te, ji te weye tu biazil î niha?

Peyayê bi emir bi milê wî girt, ew hebekî dehf da û bi hêdfika got, ji bo ku deng neçe mirovên din yên li çayxanê:

– De rabe ji vir lo, here ji xwe re li cihekî din rûnê.

Yê ciwan zû cigarek ji pakêta xwe derxist û vêxist. Dû re wî serê xwe bi hêrs hejand û got:

– Welleh ez ji xwe şerm dikim, an na...

Peyayê bi emir rabûyê ku lê bixe, lê yên din ew dane rawestandin û ji herduyan re gotin:

– Kuro dev ji van awayên xwe û dev ji vê serhişkiyê berdin. Ne em dibêjin em ê alîkariya karkeran bikin. Ger em her roj li hev bixin û dilê hevdu bihêlin, em ê çawan alîkariya karkeran bikin? Dibe ku we nebihîstibe, lê dibêjin, dê xwendevan karkeran têxin grevê. Ne hewce ye ku hûn li vir rûnên û li ser problema karkeran dilê hevdu bihêlin.

(Mêrik cigarek vêxist û peyva xwe domand)

Lê nivê karkeran naxwazin dev ji karên xwe berdin. Îcar xwendevanan biryar dane, ku sibehan zû derkevin ser riyên û karkerên ku bixwazin herin kar, wan bi paş de vegeştin. Ev yeka han ne tenê li vir dibe, wê li gelek bajaran bibe, ji xwe tesîra xwendevanên wan bajaran e, ku li xwendevanên me bûye. Lê ez ditirsim esker û polîs li karkeran bireştin.

Ew di wir de sekinî û li çavên yên din nihêrî. Gava tu deng ji keşî derneket, mêrik peyva xwe dom kir:

– Hema çawa be wê karker bi tiştên wilo bihesin. Ew ê bizanibin ku grev hene. Ger xwendevan bêne girtin jî xem nake. Ji xwe jiyana van xwendevanên me her tim di talûkê de ye. Ger ew xwe bi xwe pevneçûna û hevdu nekuştana wê çiqas baş ba.

Di wir de yekî peyva wî birî:

– Bi rastî jî wan xwe bi xwe hevdu nekuştina, dikarîbûn gelek tişt bikirana.

Gava du polîs ketin hundurê çayxanê, wan peyva xwe dagerandin ser tişteki din. Lê ev munaqêşe di nava bajêr de belav bûbû. Her kesî, li her derê qala karkerên pembo dikirin. Xwendevanan hefteyekê dev ji dibistanên xwe berdan û bi karkeran re çûne ser erdan. Wan di hundurê wê heftê de karker hînî pir tiştan kirin. Mîna şagirtan wan guh didane xwendevanan û li wan guhdarî dikirin. Ew têgihîştibûn ku xwendevan ji bo wan têdikoşin. Ma ne ji bo wan bûya, dê ji bo çi xwendevanan dev ji dibistanên xwe berdana û biçûna nava erdan. Xwendevan sibeha zû bi wan re li traktor û kamyonan siwar dibûn, diçûne nava erdan û êvaran jî bi wan re vedigeriyan. Her ku kamyon û traktorên wan diçûne nava erd û vedigeriyan, wan di nava sûkê de bang dikirin:

– Roja palan erzan e, heqê kîlok bacan e!

Karkeran li ser erdan bang dikirin:

– Roja palan erzan e, heqê kîlok bacan e!

Xwendevanan li ser dîwaran dinivîsandin: "Roja palan erzan e, heqê kîlok bacan e!"

Bi vî awayî, hemû bajar, bi van gotinên "Roja palan erzan e, heqê kîlok bacan e" hesiyan.

Pir tê re neçû karker ketine grevê. Ev devjîkarberdana karkeran xwendevanan plan kiribûn. Armanca greva wan ew bû, ku roja karkeran ji sih lîran bibe çil û rojê heyşt saet kar. Lê maldaran ev pêşniyara karker û xwendevanan qebûl nekirin û xwestin bi darê zorê karkeran bibine ser erdan. Xwendevan li hember vê zilma maldaran derketin û nehiştin karker herin ser erdan. Dû re xwendevanan belavok nivîsandin, armanca grevê tê de dane xuyakirin û ew belavok di nava bajêr de belav kirin. Paşê xwendevanan li ser cawên spî û mezin "Roja palan erzan e, heqê kîlok bacan e" nivîsandin û sibehê zû, di gel karkeran di sûkê de meşiyên. Li ba stasyona trêne polîs û leşker derketin pêşiya wan. Ew polîs û leşker hema gihîştine kê

ew dane ber pehîn û qundaxên sîlahan. Xwendevanan ev yeka han texmîn kiribûn, loma ji hemûyan re gotibû:

– Ger polîs û leşker bêne me û li me bixin jî, hûn li hemberî wan ranebin. Em bê hêz in, ew ê me perîşan bikin.

Kesî li van gotinan guhdarî nekirin. Gava polîs û leşkeran li karkeran xistin, yekî ji nava karkeran kevirek avêt cîpa eskeran. Bi avêtina wî kevirî re, weke ku hêzek ji karkeran re çêbû, her yekî ji hêla xwe ve kevir avêtin esker û polîsan. Lê esker û polîsan jî bi sîlahan bersiva wan dan.

VII

Diya Gurî zû de hişyar bûbû û li deng û qerebalixa sûkê guhdarî dikir.

– Welleh hebe tune be dîsan hukûmet û telebe ketine ber hev, wê bi tirs got.

Carekê ji nişkê ve û bi dengê hebekî bilind got:

– Ma ne karkeran dev ji kar berdane îro? Gelo ne xwedîerd û telebe bin?

Paşê wê ber bi nivînê Gurî ve bazda, bi herdu destan ew hejand û got:

– Gurî, Gur! Hela tu rabe ser xwe lawê min! bajêr hevdu xwar! Ma dengê teqe teqa sîlahan nayê te?

Ji ber ku Gurî şeva çû dereng raza bû, ew bi carekê ve hişyar nebû. Tew gava diya wî bang wî kir, ji wî webû ku xewn e.

Îcar diya wî lihêf ji ser wî avêt, bi herdu destan milên wî hejandin, bi dengê bilind û bi heyecan got:

– Gurî!... Hela tu rabe ser xwe lawê min! Ma deng nayê te? Dinya xerab bû! Bavê te jî ne teva wan be lawo?

Pişî ku Gurî xwe zîvirande vî alî û wî alî, rabû ser xwe û li ser nivînê xwe rûnişt. Çer ku Gurî li ser xwe rûnişt, destek sîlah, li kuçê, li ber deriyê wan hate berdan. Gurî pêşî tirsîya, paşê rabû ser xwe û

bi tena derpîkê kinik baz da ber deriyê hewşê.

Diya wî bang wî kir:

– Kuro were hundur lawo, wê gulle li te bikevin!

Hîn wilo birek leşker, polis û karkeran bera ser pişta hev dan û derbas bûn. Gurî ji ber teperep û bazdana wan tirsîya û berepaş vegeriya hundur.

Diya wî du-sê caran di hundur de çû û hat, li resimê bavê wî ye bi dîwêr ve bû, nihêrî, kelogirî bû û got:

– Gurî, lawê min, gelo tişteke bi bavê te jî neyê? Ne wî jî dev ji kar berdaye, ew jî bi xwendevanan re ye. Tişteke pê neyê, bavê diya xwe? Ku ew bê girtin an kuştin, em ê çî bikin, wê kî li me binêrin?

Gurî bi wan peyvên diya xwe hêrs bû, dîsan xwe negirt û ber bi deriyê hewşê ve bazda. Lê diya wî bi dû wî de baz da, bi milê wî girt, ew ber bi hundur ve kişand û got:

– Kuro were hundur, ma xwîna te ketiye çavên te? Ma dengê teqe teqa sîlahan nayê te?

Dengê teqe teqa sîlahan, dengê hawar û gaziye, dengên giriye zaro û pîrekan tevlihev dibûn û li bajêr belav dibûn. Carina jê wan dengên tirs dixistin dilê Gurî, carina jî ew hêrs dikir.

Adeteke Gurî hebû; ew ne zû ditirsîya, ne jî zû hêrs dibû. Gava hêrs bibûya jî ew pir hêrs dibû. Çavên wî beloq dibûn, laşê wî dixuriya û çongên wî weke hêlkanê dihejiyan.

Piştî ku hebekî dengê qerebalixa bajêr hate birîn, ew li ber diya xwe geriya:

– Yadê, ma çî dibe lê, îzna min bide ez herime bajêr. Va ye dengê teqîna sîlahan jî hate birîn.

Ji xwe qidûmê diya wî şikestibû. Her ku qala şer û kuştinê dibû li wê wilo dihat. Rûyê wê zer dibû û xwîna wê ziwa dibû.

Bersiva ku wê da Gurî dîsan "na" bû.

Gurî îcar bi hêrs got:

– Welleh tu bihêlî nehêlî ez ê herim! Ma te xêr e tu evqas ditirsî? Ji te weye tenê bavê min li bajêr e?

Diya Gurî li ber wî geriya:

– Baş e lawê min, tu diherî here, lê qet nebe çavê xwe li bavê xwe bigerîne, bê tu wî nabînî.

Gurî derket û baz da. Gava ew li serê kuçê çav li eskeran ket, wî gavên xwe sist kirin û hêdî meşiya. Ew li serê dikanan, li ber çayxana Hemo li hevalemî xwe rast hat. Hevalê wî bi kêf hate ba wî, destê xwe li milê wî xist û bi henek got:

– Tu heya niha di ku de bûyî, lo! Piştî ku şer betal bû tu derdikevî? Eh, min jî digot tu mêrxas î. Ji sibehê ve em û esker û polis bera ser piştê hev didin.

Gurî bi peyvên hevalê xwe hebekî êşiya. Xwe di wê deqîqê de newêrek, tirsonek û xerab dît.

Dû re wî ji lêwîk pirsî:

– Ka çi bûye, ma kes hatine kuştin an girtin?

Lêwîk bi destê wî girt, kişand û got:

– Ka tu were em herin ba polîsyanê.

Gurî dîsan jê pirsî:

– Erê, em ê herin, ma pir kes hatine girtin?

Piştî ku ew ber bi polîsyanê ve meşiyên, lêwîk got:

– Pir kes hatin girtin, lê ew dîsan hatin berdan. Niha tenê neh–deh kes girtî mane.

– Yê girtî kî ne?

– Tu çiko nas dikî? (Piştî ku hebekî fikirî, peyva xwe domand)
Tu Kerîz Humal nas dikî?

– Erê, ez wî nas dikim, ma ew jî hatiye girtin?

– Erê, Kerîz Humal jî hatiye girtin. Wekî din çend mamoste, çend telebe û çend karker girtî mane. Dibêjin mamosta we jî tevî wan e.

Gurî li ber mamosta xwe ket, lê Kerîz Humal ji bîrê nediçû.

– Ji bo çi Kerîz Humal hatiye girtin? wî pirsî, ma wî çi kiriye, ku ew hatiye girtin?

– Eh... Welleh çi kir Kerîz Humal kir. Pêşt namûs ji wî çêbû û

wî kevir avête polîsan. Lê pir kes dibêjin ” Kerfz Humal nebaş kiriye, ku kevir avêtiye polîsan û hemû bajar bera ber hev daye”.

Heya ew gihîştin ber deriyê polîsyanê, lêwîk ji Gurî re qal kir. Wîlo bi heyecan digot, ku wî carina xwe diavête vî alî û wî aliyê Gurî. Gurî zehf poşman bûbû ku ew derneketibû û tevî wan nebûbû. Lê gava ew gihîştin ber polîsyanê, Gurî şaş ma. Li ber deriyê polîsyanê û li dor polîsyanê mirov ax biavêta li erdê nediket. Wî ti jî mirov bûn. Gelek mirov jî derketibûn ser kursiyên çayxana hemberî polîsyanê û li hêla polîsyanê dinihêrîn.

Hîn wîlo dengê bi aparloyê hat:

– Milleet!... Guhdarî bikin!... Ku hûn di hundurê panzdeh deqîqan de belav nebin, em ê emrê lêdanê bidîin!...

Wî dengê sê-çar caran li ser hev wîlo got. Mirovên ku li wir hati-bûn ser hev bêçare man û hêdî hêdî belav bûn. Wan dizanîbûn ku ew belav nebin, dê polîs û leşker li wan bireşînin.

Herçiqas Gurî di nava wê qerebalixê de çavên xwe li bavê xwe gerandin jî, dîsan nedît. Wî ji çend kesên nas pirsî, lê wan jî bavê wî nedîtibûn. Gava ew vegeriya mal û gihîşte ber deriyê hewşê, kirî dîsan bi paş de vegeriya, lê venegeriya, deriyê hewşê vekir û kete hundur.

Diya wî li hewşê qutikê wî radixist:

– Tu hatî lawê min? wê got.

– Lê min bavê xwe nedît, Gurî got. Ma ez dîsan vegerim û lê bigerim?

Bavê wî ji hundur bang kir:

– Gurî, were lawê min, va ez li mal im.

Gurî bi şaşmayî û bi kêf ji diya xwe pirsî:

– Ma bavê min hatiye malê?

– Erê lawê min, ew berî niha bi nîvsaetekê hat.

Gurî reviya hundur û ji bavê xwe pirsî:

– Ma tu kengî hatî, bavo?

– Ez berî niha bi demekê hatim, lawê min.

– Ma te jî dev ji kar berdabû?

– Erê, lawê min, min jî dev ji kar berdabû.

Rûyê Gurî hebekî tirs bû. Bi hêrs got:

– Ger we ê dev ji kar berdaya çima te ji min re jî negot. Ma ji bo çî te haya min jî negihandiyê? Ji te weye ez hîn zarok im? Bavê wî hebekî fikirî û li bersivekê geriya:

– Na lawê min, bi serê te min jî nizanîbû ku em ê îro dev ji kar berdin. Erê min bihîstibû, lê min nizanîbû ku îro ye.

Gurî dîsan bi hêrs got:

– Na Welleh te zanî bû, lê te ji min re negot.

– Bi serê te min nizanîbû, bavê wî dîsan got.

Diya Gurî destên xwe bi dawa xwe paqij kirin û kete hundur. Li mêrê xwe û li lawê xwe nihêrî û ji wan pirsî:

– Çi ye, hûn li ser çî dipeyivin?

Bavê Gurî destê xwe ber bi Gurî ve dirêj kir û got:

– Gurî dibêje ku "we ê îro dev ji kar berdaya çima te ji min re negot".

Diya Gurî keniya û bi henek got:

– Eh, ma ji te re bigota te ê çî bikira? Ji te weye ev karê zarokan e?

Herdem wisa bû. Ger tiştek bibûya û Gurî lê bipirsiya, hem diya wî û hem jî bavê wî digotin: "Ev ne karê zarokan e lawê min". Gava wan wilo digotin, Gurî hêrs dibû. Ew wisan hêrs dibû, ku carinan ji hêrsan digiriya. Gurî dîsan weke her car hêrs bû û bi wê hêrsbûnê ji diya xwe re got:

– Çi ye, hema çî dibe tu dibêjî "ev ne karê zarokan e". Ma ji te weye ez qet tiştekî fêhm nakim?

Bavê Gurî peyv guhert û ji diya wî pirsî:

– Ka tiştek tune ye ez bixwim lê, ez ji birçîna mirim.

Diya Gurî rabû ser xwe, ew tirsîka ji do êvar de mabû, li hewşê, li ser kuçik germ kir û anî li ber Gurî û bavê wî danî. Bavê Gurî bêh ku destên xwe bişo, ew kişiya ser xwarinê û xwar. Lê Gurî wilo hîn bûbû, ku heya wî destên xwe neşuşt, wî tu caran xwarin nedixwar.

Piştî ku Gurî destên xwe şuştin, hat li ba bavê xwe rûnişt û bi wî re xwar.

Diya wî di ser xwarinê de ji bavê wî pirsî:

– Erê we dev ji kar berda, ma ka we çi safî kir?

Mêrik pariyê di devê xwe de cût û got:

– Me her tişt safî kir. Em bi qeweta xwe hesiyan.

– Pepûko ma ew çi dengên sîlahan bûn? Ma kes hatine kuştin?

– Na, na! Tu kes nehatine kuştin, tenê yek birîndar bû ye. Şansê wî hebû ku gulle ji navê û berjêr lêketibû, an na xelasiya wî tune bû.

Gurî peyv ji diya xwe girt û ji bavê xwe pirsî:

– Dibêjin Kerîz Humal pir mêrxasî kiriye, ma rast e?

– Erê, rast e. Pêşî namûs ji wî çêbû û wî li ber esker û polîsan dest hilanî. Lê hinek jî dibêjin wî ne baş kiriye.

Diya Gurî:

– Ev Kerîz Humal çi teba ye, çima navê wî wilo ecêb e?

Gurî kenîya, bavê wî dom kir:

– Kerîz Humal lê, yekî dînik e; li sûkê her kes qeşmeriyên xwe pê dikin.

– Ger dînik e, çima ji we re serokatîyê dike?

Gurî kenîya, wî dizanîbû ku diya wî çîrok fêhm nekiriye. Piştî ku wî xwarina di devê xwe de daqurtand, got:

– Na yadê, ew ne serok e. Lê dibêjin, wî mêrxasî kiriye û li hemberî esker û polîsan dest hilanî ye.

– Rast e, bavê Gurî got. Dînik dibe, çi dibe bila bibe, camêr mêrxas derket.

Jinikê dev ji bîaqîlbûn û dînbûna Kerîz Humal berda û dest bi karê malê kir. Gurî jî ji sifê vekîşîya, çû li ser mînderê rûnişt û ew rojnameya ku lawê cîranê wan berî sê-çar rojan dabûyê, xwend. Bavê wî jî piştî ku têr xwar, xwe li ser mînderê dirêj kir û pir tê re neçû bi xew re çû.

VIII

Bihar çû, havîn çû, payiz çû, salek derbas bû, hîn jî dibistana Gurî venebûbû. Gurî her sibeh radihişt çentê xwe û diçû dibistanê, lê her carê midûr ew bi paş de vedigetand û digot:

– Îro jî mamoste tune ye.

Rojekê Gurî digel Beko û Nûjîn ji midûr pirsîn:

– Ka çi bi mamosta me hatiye, ew ê kengî were?

Midûr pêşî nexwest bersiva wan bide, dû re hebekî bi hêrs got:

– Mamosta we û çend mamosteyên din hatine girtin.

Gurî ji midûr pirsî:

– Ew ji bo çi hatiye girtin? Ew ê kengî were berdan?

Midûr li dora xwe nihêrî û hêdî di ber xwe de bersiva Gurî da:

– Ew ji bo devjîkarberdana karkerên pembo hatiye girtin.

– Ji bo devjîkarberdana karkerên pembo?

– Erê, ji bo wê.

Midûr hew peyivî, cigara xwe vêxist û derkete derve.

Gurî, Beko û Nûjîn jî derketin û berên xwe dane malê.

Di rê de Beko di ber xwe de got:

– Bi rastî mamosta me zehf baş bû. Ma tu dibê wê çi bikine jê,

Gurî?

Gurî milên xwe hejandin:

– Ez nizanim.

– Ma ew jinan jî dixin hepsê? Nûjîn pirsî.

Beko bersiva Nûjîn da:

– Erê, ew jinan jî dixin hepsê. Ji bo pirtûkeke kurdî ev saleke cîrana me ye ku di hepsê de ye. Carekê polîsan kirî lawikê cîranê me jî bigirta lê bavê min nehişt.

Nûjîn:

– Ma ew jin û mêran dixine ba hev?

– Ew wan carina dixine ba hev, carina jî ji hev vediqetînin, Beko got.

Beko baş bi vê yeka han nizanîbû, lê mîna ku ew bi her tiştî bizanibe bersiv dida. Ev toretek wî ya kevin bû. Berê hinekan tiştekek jê bipirsiya, wî zanîbûya nizanîbûya, rasterast bersiv dida. Wî pirê caran bersivên şaş û ne rast didan. Ku hinek zarok li hember bersivên wî derketina, zora wî di zarokan de biçûya, li wan dixsit, ger zora wî di wan de neçûya, digiriya û digot:

– Ez ê ji bavê xwe re bibêjim.

Piştî hevnasîna wî û Gurî, Beko bû Bekoyekî din. Gelek guhertinên baş tê de çêbûbûn. Berê hema hema peyva rast ji devê wî dernediket û her derew dikir. Lê niha pir kêr derew dikir. Wî berê bi tu zarokan re nikanîbû hevaltî bikira, niha ji bilî Gurî zêdeyî de hevalên wî hebûn. Di gel van guhertinan jî dîsan Gurî jê ne xweş bû. Ji ber ku hindik bûya jî dîsan wî derew dikir.

Di rê de Gurî ji Beko pirsî:

– Beko, ma tu tu caran hatiya girtin lo?

– Ez?... Ee... No, ez nehatime girtin.

– Ma tu hatiya girtin?

– No.

Nûjîn ji Gurî pirsî:

– Ma ne carekê bavê te hatibû girtin?

– No, ew cîranê me bû, Gurî got.

Piştî wê bi hefteyekê dîsan Gurî, Beko û Nûjîn ji dibistanê vegeyriyan û bi hev re çûne mala Gurî. Lê kes li mala Gurî tunebû, ne diya wî li mal bû, ne jî bavê wî... Gurî û Beko pêlavên xwe ji pê kirin û derbasî ser mînderan bûn. Lê, Nûjîn derbasî hundur nebû, ew li ber derî, li ser lîngan rawestiya:

Gurî jê pirsî:

– Çima tu derbas nabî, Nûjîn?

Nûjîn hebekî şermokî bû. Gava ew dipeyivî serê xwe dixist ber xwe, wê qet li çavên mirov nedinihêrî.

– Na, ez ê herime malê, wê bi şermokî got.

– Çima? Tu ê li mal çî bikî?

Nûjîn milên xwe hejandin û tu bersiv neda.

Beko henek pê kir:

– Qey ew naxwaze tevlî lawikan bileyize.

Nûjîn keniya, Gurî got:

– Bi rastî tu naxwazî tevlî lawikan bileyizî?

– Belê, ma kê gotiye ez naxwazim?

Hîn wilo, diya Gurî kete hundur. Gava ew wilo çav li Nûjîn ket, wê bi devkenî jê pirsî:

– Çima tu li wir rawestiyayî keça min? Derbas bibe, rûne.

– Na amojnê, ez ê herime malê.

– De de, tu jî rûnê û tevlî Gurî û Beko pariyek nan bixwe.

Bi qasî ku diya Gurî ji Gurî hez dikir, ji hevalên wî jî hez dikir. Ew, zimanê ku bi Gurî re dipeyvî, bi hevalên wî re jî dipeyvî. Ji ber vê yekê hevalên Gurî ji wê hez dikirin. Gava ew dihatin mala Gurî wan xwe li malê didîtin. Nemaze Beko... Tew mirov digot qey Beko bûye lawê malê. Roja ku ew neçûya mala Gurî tunebû. Tew carina, gava şev dereng dibû, ew li mala Gurî radiza.

Diya Gurî ji wan re çend îsot û çend bacan di tawê de sor kirin û anî danî ber wan.

Pêşî Nûjîn nexwest bixwe, lê diya Gurî jê re got:

– Çima tu naxwî keça min? Were tu jî du pariyên bixwe.

Hingî ew jî bi wan re rûnişt û hêdî hêdî xwar.

Diya gurî ji wan pirsî:

– Ma wê heya kengî mekteba we girtî be? Ma qey ew hew vedi-be? Gurî:

– Mamosta me jî bi mamostên din re hatiye girtin. Heya ew ne-yê berdan wê mekteba me girtî be, got.

Beko jî bi ser ve zêde kir û got:

– Ez bawer nakim saleke din jî mekteba me vebe.

Beko bi du-sê mehan ji Gurî biçûktir bû. Lê ew ji Gurî dirêjtir û bi navmiltir bû. Porê wî zer, çavên wî mezin û şîn bûn. Carina rabûn û rûniştina wî weke ya mezinan bû, carina jî dibû weke zaro-

kên çar-pênc salî. Ew li gorî rewşê dihate guhertin.

Wan di ser xwarinê de qala hevalekî xwe dikirin. Hema ku ew ji xwarinê vekşyan, ew hevalê wan kete hundur. Gava lawik kete hundur, Gurî got:

– Binêre, mêrên çê wilo bi ser navê xwe de tê.

Piştî ku lawik rûnişt, Gurî jê pirsî:

– Ma tu ne birçî yî?

– Na, spas.

– Kuro ger tu birçî bî, bixwe.

Lêwik du-sê parî li wê xwarina li erdê xist û ji sifrê vekşiya. Piştî ku ew ji sifrê vekşiya û destên xwe bi pêşgîra nîvşil pak kir, ji Gurî pirsî:

– Min bihîst wê Walî were vir û we gotiye, hûn ê li hemberî wî bimeşin, ma rast e?

Beko li çavên Gurî mêze kir.

Gurî ji lêwik pirsî:

– Kê got?

– Ev du roj in li mektebê her kes li ser dipeyvîn. Hema hema her kes pê hesiyane. Ji midûr bigire, heya bi sinifa yekê.

– Mamoste jî pê hesiyane?

– Erê, erê, ew jî pê hesiyane.

– Midûr jî?

– Erê, giş, giş... Lê midûr pir hêrs bûye. Ew dibêje zarokên ku vê yeka han bikin, ez ê wan ji mektebê biavêjim.

Gurî serê xwe kil kir, Nûjîn hebekî tirsiya; lêwik domand:

– Midûr li hemû sinifan geriya û ji hemû zarokan re got, ku ew tişteki wilo bikin, ew ê ji mektebê bêne avêtin. Lê gava midûr piştî xwe dida zarokan, zarokan gişan bi ya xwe dikirin û digotin ku ew ê li hemberî Walî bimeşin.

Beko ji lêwik pirsî:

– Ê baş e, ma ew nabêjin, kî dê vê yekê bikin?

– Çawa nabêjin?

Li çavên Gurî nihêrî:

– Dibêjin, bi alîkariya xwendevanên lîseyê, dê Gurî vê bike. Mîdûr digot ku ew bi dest min bikeve, ez ê serê wî ji nava milên wî hilqitînim, ez nahêlim êdî lingên wî bi hewşa vê mektebê bibin.

– Ew çi dike bila bike, ji xwe ev nêzîkî salekê ye ku mekteba me girtî ye û mamosta tunene. Ger ew wilo dibêje, çima ew ji me re mamostan peyda nake.

Di wê navberê de diya Gurî di gel kincên şuştî kete hundur. Gava wê bihîst ku ew behsa dibistan û mamostan dikin, ji lêwîk pirsî:

– Ma dersdarê we jî hatiye girtin, bavo?

– Na, jinapê, ew nehatiye girtin, lê weke ku ew jî girtî be, rojekê mekteb heye, deh rojan tune.

Nûjîn mamosta xwe bi bîr anîbû:

– Jinapê, Welleh mamosta me pir baş bû. Wê pit ji me hez dikir.

Beko xwe avête navê:

– Ji ber ku ew jin bû, wê ji te hez dikir. Çima wê ji min hez nedikir?

– Ger tu baş bûya, ew ê ji te jî hez bikira. Piştî hatina Gurî wê ji te jî hez kir. Tu berê qet nebaş bûyî. Min jî ji te hez nedikir, ez ji te diqehêrîm.

Ew heya saet sisê piştî nîvro li mala Gurî man. Dû re ew rabûn çûn mala hin hevalên xwe, yê din. Lê, Nûjîn bi wan re neçû, wê xatir ji wan xwest û çû malê.

Gurî di gel neh-deh hevalên xwe yê sinifê û çend şagirtên lîseyê heya bi derengê şevê li ser meşa li dijî Walî ya ji bo berdana mamostan munaqêşe kirin. Wan bi boyaxa sor li ser cawên spî hin nivîs nivîsandin: "Mamostê me berdîn!", "Em mamostê xwe dixwazin!" û bi tîpên hûr jî di bin wan nivîsan de "Serîhildana Zarokan" nivîsandin.

Ew sibehê zû, bi rohilat re, di gel wan cawên xwe çûne hewşa dibistanê. Hîn tu kes nehatibûn; ne şagirt, ne jî mamoste. Lê bi tenê paqijkerên dibistanê hatibûn. Yek ji paqijkerên dibistanê pîrejineke

qelew bû. Gava ew çav li zarokan ket, wê melkes û paçikê di destên xwe de danîn, hate ba wan û ji wan pirsî:

– Ma haya we jê heye, ku wê îro Walî were û li mekteban bigere?

Gurî:

– Erê, em dizanin, got.

– Ger hûn dizanin çima we kincên xwe yên mektebê li xwe nekirine? Ma Walî we di vê rewşê de bibîne ew ê nebêje çi?

Beko destên xwe xistin bêrikên pantorê xwe û bi du gavan bi pêş de hat:

– Îro tu zarok nayên mektebê, em ê li hemberî Walî bimeşin.

Jinika xizmetkar:

– Çii?... Hûn îro nayên mektebê?

– Îro tu zarok nayên mektebê, Gurî jî bi dengê hebekî nizim got.

Jinikê wa bi ecêbmayî jê pirsî:

– Hûn çawa nayên mektebê kuro?

– Em nayên, Beko got. Heya ew ji me re mamostan peyda nekin û mamostê me bernedin, tu zarok nayên mektebê.

Jinik hew bi wan re peyivî. Bi niyeta ku wê Walî were dibistanê, ber bi satila xwe ya avê çû û dest bi paqijkirina xwe kirin.

Ew zarok heya bi vebûna dibistanê li hewşa dibistanê rawestiyân. Hêdî hêdî kîjan zarokên ku hatin jî xwe li wan girtin. Hin zarokên din jî li ser cawên spî nivîsandibûn. Wan hemû tiştên xwe yên ku nivîsandibûn, spartin hewşa dibistanê û xwe jê re kirin talde da ku midûr û hin mamoste nebînin.

Gava li zengil ket û mamoste ketin hundurê sinifan, sinif hemû vikîvala bûn. Hingî hin mamoste ecêbmayî man û di dilê xwe de gotin: " Îro ne şemî be?" Lê tu zarok neketin dersan. Hemû li dora Gurî û hevalên wî kom bûbûn. Di wê navberê de xortekî bejinkurt, ku ji simêlê wî devê wî xuya nedikir, li wir xuya bû. Ew xort ber bi Gurî çû, hêdî destê xwe li milê wî xist, ew kişande qorzikekê, bi dizî tiştin jê re gotin, rojnameyeke du pelo dayê û bi riya xwe de çû.

Saet li dor yekê nîvro, tirimpêla Walî di gel neh-deh tirimpêlên din bi tîtetît di sûkê re derbas bûn û ber bi sarayê ve çûn. Lê çer ku ew derbas bûn, zarok weke kuliyan li sûkê peyda bûn. Hema hema zarokên hemû sinifan li hev civiyabûn. Di wê deqîqê de te bi ku de gava xwe biavêta zarok bûn. Zarokên dibistanên din jî ji bo meşê derketibûn bajêr. Mirov tu caran bawer nedikir, ku wê ewqas zarok li bajêr hebin. Li bajêr tu caran tiştên wilo nebûbûn. Mezinên ku çav li wan diketin, şikin dikirin, tiştin ji hev dipirsîn û bi riya xwe de diçûn. Sûk seranser tijî zarok bûbû. Carina gişan bi dengêkî û bi hev re bang dikirin " Mamostê berdîn! Me mamostên xwe divên!"

Dengê wan bajar dixiste bin saw û tirsê, pirça xortan li wan gij dikirin, leşker û polîsên bajêr ditirsandin û cih li Walî teng dikir. Zarok bi xwe jî bi dengê xwe hêrs dibûn, bi xurtî û bi êrîşî ber bi sarayê ve dimeşîyan. Lê berî ku ew bigihîjin ba sarayê bi panzdeh-bîst gavan, leşker û polîs di pêşiya wan de rabûn, bi dar û qamçiyên pîrên wan ji hev belav kirin. Dû re wan bi hewa de sîlah berdân. Hingî bajar li nav guhê hev ket. Her zarokekî bi cihekî de baz da. Teqereq, qîj û wîj, hewar û gaziyê kelkela germê dida ji bîr kirin. Mezinên ku ji sibehan heta bi êvaran li çayxanan rûdiniştin, rabûn ser xwe, yên ku xwe bi dizî gihandin malên xwe û yên ku xwe di quncikên dikanan de veşartin. Lê Gurî, Beko û hevalên xwe nerevîyan. Ew her ber bi sarayê ve dimeşîyan û bang dikirin: " Mamostên me berdîn! Me mamostên xwe divên!" Hîn wilo darek li paş stûyê Gurî ket; yekî din û yekî din... Gurî şewîştî û li erdê ket. Wilo, çend dar li Beko û zarokên din jî ketin. Leşker û polîsan Gurî, Beko û bîst-sî zarokên din jî girtin û ew avêtin tirimpêlên xwe.

Gurî digel wan zarokan du rojan di bin çav de man. Roja sisiyan ku ew hatin berdân, wan dîsan bi alîkariya hin xwendevanên lîse, wan meşeke din jî çêkirin. Piştî meşa duda, mamostên wan hatin berdân û dibistanên wan vebûn.

Lê Gurî di gel dersên xwe yên dibistanê bi pîr tiştên din ve jî mijûl bû. Pirtûkên li ser stêrkan, yên dînî, yên li ser evîne, yên li ser

edebiyatê; hema çî têketa destên wî, wî dixwend. Wî di hundurê demeke kurt de, ji bilî tirkî û kurdî xwe hînê erebî jî kir. Piştî ku wî mewlûda kurdî ji ber kir, dest bi nivîsandina helbestan kir. Pêşî bi tirkî, dû re jî bi kurdî nivîsand. Dawî dawî, wî bi hemû hêza xwe, xwe da siyasetê. Ji ber vê yekê ew mecbûr ma ku welatê xwe terk bike û derkeve derveyê welêt. Ew pêşî li welatên ereban, dû re jî li Ewrûpayê bi cih û war bû.

A va ye; niha jî ew bi bîst saliya xwe, li serbajarê Swêdê, li Stockholmê, di xaniyê xwe yê xalî de rûniştiye û serpêhatiya xwe dinivîsîne.

WEŞANÊN NÛDEMÊ

- ❖ BINGEHÊN GRAMERA KURDMANCI ♦ **Celadet Bedir-Xan** / Gramer
- ❖ DÉ Û DÉMARÎ ♦ **Egîdê Xudo** / Roman
- ❖ KESKESOR ♦ **Nûredîn Zaza** / Çîrok
- ❖ DI FOLKLORA KURDÎ DE SERDESTIYEKE JINAN ♦ **Rohat** / Lêkolîn
- ❖ HÊZ Û BEDEWIYA PÊNÛSÊ ♦ **Mehmed Uzun** / Essay (Cenbandin)
- ❖ MÎRZA MEHEME ♦ **Medenî Ferho** / Roman
- ❖ MILKÊ EVÎNÊ ♦ **Rojên Barnas** / Şîr
- ❖ BIYANÎ ♦ **Albert Camus** Werger: **Fawaz Hesên** / Roman
- ❖ ŞEVÊN SPÎ ♦ **Dostoyevskî** Werger: **Firat Cewerî** / Roman
- ❖ MIŞK Û MIROV ♦ **John Steinbeck** Werger: **Firat Cewerî** / Roman
- ❖ BEXÇEYÊ VÎŞNE ♦ **Çexov** Werger: **Firat Cewerî** / Piyes
- ❖ LI BENDA GODOT ♦ **Samuel Beckett** Werger: **Firat Cewerî** / Piyes
- ❖ GOTINÊN NAVDARAN Amadekar: **Firat Cewerî** / Aforisma
- ❖ GIRTÎ ♦ **Firat Cewerî** / Çîrok
- ❖ KEVOKA SPÎ ♦ **Firat Cewerî** / Çîrok

Çîrokên di vê pirtûkê de di destpêka salên 80'ê de hatine nivîsandin û pîraniya wan di kovarên wan salan de hatine weşandin. Mîna pirtûk jî di sala 1986'an de derket. Demeke dirêj di ser nivîsandin û çapkirina van çîrokan re derbas bûye; lê belê bûyerên çîrokan, rewşa zarokên kurdan, rewşa welêt, tirs û zilma leşkeran hê jî berdewam e.

Gava ez berî niha bi çend salan seriyekî çûbûm welêt û min rewşa welêt bi çavên xwe dîtibû, min ji nû ve çapkirina van çîrokan ji xwe re mîna berpirsiyariyekê dît. Digel ku nêrîna min ya di derheqa forma çîrokê de hatiye guhertin jî, dîsan ez bawer nakim ku ez ê îro bi-kanibim bigihîjim zimanê van çîrokan, germahiya wan, jidiliya wan.

Fîrat Cewerî